

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

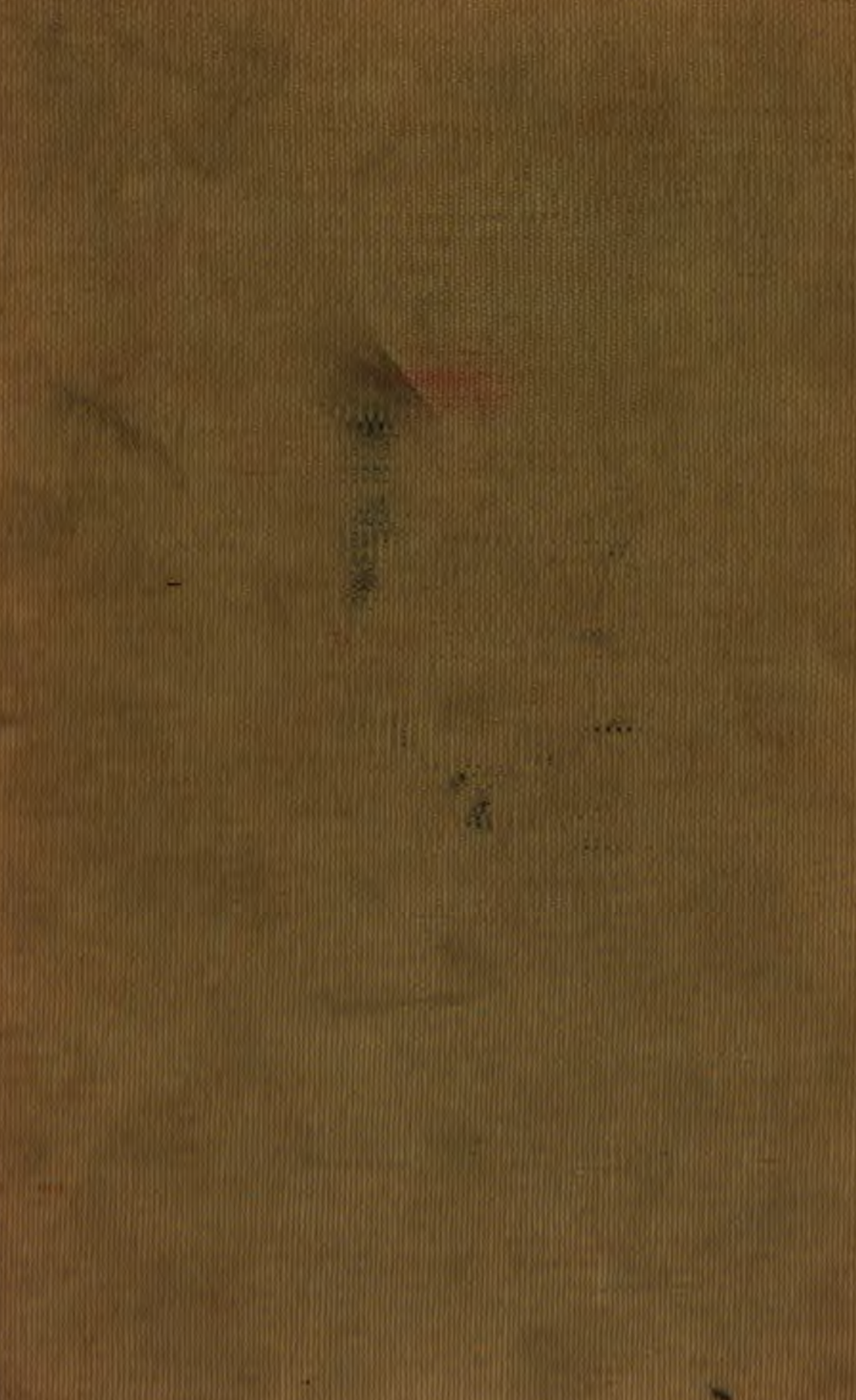
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

PScan 338.1

**HARVARD COLLEGE
LIBRARY**

**FROM THE BEQUEST OF
MRS. ANNE E. P. SEVER
OF BOSTON**

*Widow of Col. James Warren Sever
(Class of 1817)*

SKRIFTER UTGIFNA AF SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET. 1: 27.

SAMLAREN

TIDSKRIFT

UTGIFVEN AF SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

27:e ARGÅNGEN,

1906

Innehåll:

Redogörelse för Sällskapets årsmöte.	
Mémoires de Stenbock	Af Claes Annerstedt.
Atterboms bref till Euphrosyne.	Af Josua Mjöberg.
Svenska boksaml. under medeltiden o. deras ägare, 4.	Af Isak Collijn.
Ett fornsvenskt recept mot ögonvärk.	Af Isak Collijn.
Några notiser om Leopold	Af O. S.
Ett bref från Anna Maria Lenngren och två från Lidner	Af Sigr. Leijonhufvud.
Meddelande till Gunno Eurelius-Dahlstjernas biografi.	Af E. M.
Svensk litteraturhistorisk bibliografi 1905	Af Isak Collijn.

UPPSALA 1906—1907
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

Med Svenska Litteratursällskapet i Finland, med Universitetsjubilæets Danske Samfund samt med redaktionen af Danske Studier äro öfverenskommelse träffade, på grund af hvilka medlemmar af Svenska Litteratursällskapet kunna blifva medlemmar af Svenska Litteratursällskapet i Finland för en årsavgift af 4 kronor (i st. f. 10 fmk);

af Universitetsjubilæets Danske samfund för kr. 6,50 (i st. f. 10 kr.); samt,

utan att ingå som medlemmar af sist nämnda Samfund, prenumerera på Danske Studier för kr. 2,50 om året (i st. f. 4 kr.);

allt inberäknadt porto.

Anmälan om inträde såsom medlem af något af de båda nämnda sällskapen eller såsom prenumerant på Danske Studier kan insändas till Svenska Litteratursällskapets skattmästare (Uppsala) hvilken distribuerar publikationerna och uppbär årsavgifterna genom postförskott.

SAMLAREN

TIDSKRIFT

UTGIFVEN

AF

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

GENOM

AKSEL ANDERSSON

27:e ARGÅNGEN

1906

UPPSALA 1906—1907
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

△
P Scan 338.1

Sever fund

Innehåll:

	Sid.
Redogörelse för Sällskapets årsmöte	v—viii.
Mémoires de Stenbock. Af CLAES ANNERSTEDT	1.
Atterboms bref till Euphrosyne. Af JOSUA MJÖBERG	23.
Svenska boksamlingar under medeltiden och deras ägare. Af ISAK COLLIJN. 4.	99.
Ett fornsvenskt recept mot ögonvärk. Af ISAK COLLIJN	107.
Några notiser om Leopold. Af O. S.	111.
Ett bref från Anna Maria Lenngren och två från Lidner. Af SIGRID LEIJONHUFVUD	115.
Meddelande till Gunno Eurelius-Dahlstjernas biografi. Af E. M. .	119.
Svensk litteraturhistorisk bibliografi. 24. 1905. Af ISAK COLLIJN.	

Härjämte medföljer såsom Bilagor för 1906.

- Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon af LEONARD BYGDÉN. H. 11,
(Bd. 2: 1).
- 1500- och 1600-talens Visböcker, utgifna af ADOLF NORÉEN och J. A.
LUNDELL. VI. Kungl. Bibliotekets Visbok i 8:o. H. 2.
- Thorilds Bref till C. F. Cramer. Utgifna af MARTIN LAMM.

Svenska Litteratursällskapets årsmöte

hölls den 28 november 1906, därvid följande ärenden förekommo:

1. Årsberättelse för år 1905.

Sällskapet har under året utgifvit 26:e årgången af *Samlaren* med bidrag af herrar E. WRANGEL, A. NILSSON, C. A. OSSBAHR, R. G:SON BERG och I. COLLIN samt fröken HILMA BORELIUS; — *Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon* af L. BYGDÉN, H. 10.

Af *Samlarens* 27:e årgång äro tryckta uppsatser af herrar CL. ANNERSTEDT och JOSUA MjöBERG, hvarjämte fortsättning af dr. I. COLLINS uppsatsserie om *Svenska boksamlingar under medeltiden* är nära tryckfärdig. Såsom bilagor komma att för år 1906 utdelas 2:a (slut-) häftet af *K. Bibliotekets Visbok i 8:o* samt 11:e häftet af *Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon*.

Uppsala den 28 november 1906.

AKSEL ANDERSSON.

2. Revisionsberättelse för år 1905.

Undertecknade, utsedde att revidera Svenska Litteratursällskapets räkenskaper för år 1905, få efter verkställd granskning afgifva nedanstående berättelse.

Behållning från föregående år kr. 8,107: 89

Inkomster:

346 årsavgifter à 5 kr.	»	1,730: —
28 » » 2: 75 kr.	»	77: —
Äldre årsavgifter	»	171: —
Af Svenska Akademien för 20 exemplar	»	100: —

Transport kr. 10,185: 89

	Transport kr. 10,185: 89
Lagerförsäljning	» 336: 69
Debiterade postporton	» 74: 98
Räntevinst	» 357: 95
	Summa kr. 10,955: 51

Utgifter:

Författarehonorar	kr. 638: —
Tryckningskostnader	» 1,762: 51
Posträkningar	» 122: 62
Distributionskostnader	» 67: 91

Behållning till 1906:

I Uppsala stads sparbank	kr. 8,321: 77
Kontant i kassan	» 42: 70 » 8,364: 47
	Summa kr. 10,955: 51

Räkenskaperna befunnos med omsorg och noggrannhet förda och fullt verifierade, hvarför revisorerna härmed föreslå, att full och tacksam ansvarsfrihet måtte af Sällskapet beviljas skattemästaren, Bibliotekarien L. Bygdén, för hans förvaltning under den tid, revisionen omfattar.

Uppsala den 19 September 1906.

ROBERT ALMQVIST.

J. M. HULTH.

3. Beviljades skattemästaren full och tacksam ansvarsfrihet för hans förvaltning.

4. Företogs den i stadgarna föreskrifna utlottningen af en af arbetsutskottets medlemmar, hvarvid professor P. A. GEIJER utlottades.

5. Till medlem af arbetsutskottet återvaldes prof. P. A. GEIJER och nyvaldes, sedan professor NOREEN och vicebibliotekarien ANDERSSON undanbedt sig omval, professor H. SCHÜCK och licentiaten M. LAMM. — Utskottets öfriga medlemmar äro bibliotekarien C. ANNERSTEDT, bibliotekarien L. BYGDÉN och docenten J. MORTENSEN; suppleant: docenten E. MEYER.

6. Valdes till revisorer för 1906 vicebibliotekarien M. HULTH och biblioteksamanuensen I. COLLIN samt till dessas suppleanter amanuenserna A. GRAPE och A. BLANCK.

7. Från den vid Sällskapets årsmöte den 21 oktober 1905 med anledning af det af dr. R. G:son BERG väckta förslaget angående utgifvande af svensk litteratur från och med reformationstiden tillsatta kommittén hade följande utlåtande och förslag inkommit:

Till Svenska Litteratursällskapet.

Undertecknade, som vid allmänna sammankomsten den 21. oktober 1905 af Sällskapet erhållit uppdraget att inkomma med yttrande beträffande det af dr. R. G:son Berg. till Sällskapet ingifna förslag, att Sällskapet måtte utgifva eller föranstalta om utgifvande af filologiskt tillfredsställande upplagor af svenska skönlitterära författare efter reformationstiden, ha efter öfvervägande af frågans olika sidor kommit till den enstämmiga meningen, att, med hänsyn till såväl organisationen af företaget som anskaffandet på enskild väg af de för ändamålet oundgängligen erforderliga medlen, ett särskildt för detta ändamål bildadt sällskap torde vara att föredraga. Då vi också ha oss bekant, att personer finnas, som äro villiga att sätta sig i spetsen för ett sådant företag, få vi härmed föreslå Svenska Litteratursällskapet att, med uttalande af sina lifligaste sympatier för frågan och med hänvisning till förslaget om bildandet af ett särskildt sällskap, besluta, att det väckta förslaget för närvarande icke må till någon åtgärd af Sv. Litteratursällskapet såsom sådant föranleda.

Uppsala den 26 september 1905.

KARL WARBURG.

ADOLF NOREEN.

RUBEN G:SON BERG.

AKSEL ANDERSSON.

JOHAN MORTENSEN.

Efter föredragning häraf beslöt Sällskapet i öfverensstämmelse med kommitterades förslag, att det väckta förslaget för närvarande icke skulle till någon åtgärd af Svenska Litteratursällskapet såsom sådant föranleda.

8. Föreslog professor K. J. WARBURG

dels att *Samlaren* hädanefter skulle utgifvas häftesvis, på det att de enskilda författarnes afhandlingar måtte bli tidigare publicerade, och

dels att tidskriften måtte i sig upptaga kritiska anmälningar af svenska litteraturhistoriska arbeten.

Efter en diskussion, i hvilken deltog, utom förslagsställaren, herrar BYGDÉN, SCHÜCK, MORTENSEN och undertecknad, beslöt Sällskapet, att förslaget för närvarande ej skulle till någon åtgärd föranleda.

9. Höll licientiaten M. LAMM ett föredrag om THORILDS bref till C. F. CRAMER.
10. Upplöstes sammanträdet.

Vid Arbetsutskottets samma dag hållna sammanträde valdes till Sällskapets ordförande professor SCHÜCK och till sekreterare lic. LAMM, samt återvaldes till skattmästare bibliotekarien BYGDÉN.

Uppsala som ofvan.

AKSEL ANDERSSON.

Mémoires de Stenbock.

Kritisk studie

af

CLAES ANNERSTEDT.

Under mina förarbeten till en minnesteckning öfver MAGNUS STENBOCK har jag helt naturligt äfven sysselsatt mig med det arbete, som enligt sin titel utgifver sig för att vara ett slags af honom författade memoarer, och har härunder kommit att göra åtskilliga iakttagelser rörande detsammias beskaffenhet, hvilka jag ansett icke olämpligt att offentliggöra, då ifrågavarande arbete ej sällan åberopas, utan att man dock ägt någon egentlig kännedom om dess art och tiden för dess tillkomst. Hvad som genast faller läsaren i ögonen är, att det icke är något memoarverk i vanlig mening. Det är en samling uppsatser och aktstycken rörande Stenbocks historia under åren 1712 och 1718, ehuru flertalet genom sitt innehåll och sin affattning visar sig vara af honom författadt eller under hans inseende nedskrifvet. Jag går nu först att redogöra för de skrifter, i hvilka dessa uppsatser helt eller delvis förekomma.

Första upplagan, som utkom 1721, har följande försättstitel:

Nouveaux Mémoires de Suède contenant. I. Les Campagnes de Mr. de Steenbock avec sa Justification. II. L'heureux Esclave ou l'Histoire véritable d'un gentil-homme Lorrain Capitaine de Grenadiers du Czar fait esclave à l'affaire du Prouthe, & délivré par le Roi de Suède Charles XII. 1721. 8:o. Utan tryckort.

Därpå följa de tvänne särskilda arbeten, som å ofvanstående titel angifvas, hvart och ett med sin titel och paginering, det förra utan tryckort, men med tryckåret 1721, det senare med tryckorten Cologne och tryckår 1721. Då emellertid typerna i bägge äro desamma, synes antagligt, att de tryckts å samma ställe och redan vid utgifvandet fått den gemensamma försättstiteln. Som det senare arbetet icke rör mitt ämne, förbigår jag det och återgifver här endast undertiteln för det förra, som är:

Mémoires concernant M. le Comte de Steenbock sénateur de Suède et Généralissime des armées de Sa Majesté Suéd. en Allemagne. Savoir les Campagnes de 1712. & 1713. de ce Général avec sa Justification. 1721.

Arbetet, som inrymmes på 122 sidor, består af följande partier:

1. (Sid. 3—6.) *Parallèle des grands hommes dans leurs malheurs.* Detta är ett slags företal, egentligen innehållande ett kort loftal öfver Stenbock. I dess slut läses: «Nous donnons ici la Relation des Campagnes de 1712. & de 1713. et ce qui peut servir à la Justification de ce grand Général, comme des pièces qui sont des preuves de sa bonne conduite.»

2. (Sid. 7—39.) *Campagnes de 1712. et 1713. de Monsieur le Comte de Steenbock, Sénateur de Suède & Généralissime des Armées de Sa Majesté en Allemagne.*

3. (Sid. 40.) Ett *Avertissement*, begynnande: «La Relation précédente donne lieu à différentes réflexions contre la conduite que Monsieur le Comte de Steenbock a gardée dans les Campagnes de 1712. & de 1713. Nous devons à la gloire de ce grand Général rapporter ce que l'on a écrit pour sa justification»...

4. (Sid. 41—105.) *Justification de Monsieur le Comte de Steenbock, sénateur de Suède & Généralissime des Armées de Sa M. S. en Allemagne.* Den begynner: «Pour Justifier Mr. le Comte de Steenbock... nous ferons ici en peu de mots quelques remarques sur la Relation du 22 Mai N. stile, ou 2 Juin vieux stile, que son Excellence envoya de Husum au Sénat de Suède au sujet de la Campagne qu'il fit cette Année en Allemagne.» Härpå följa 33 «Remarques», hvar och en omedelbart åtföljd af sin «Réponse»; efter sista eller 33:dje Réponse följer en kort «Conclusion».

5. (Sid. 106—122.) *Mémoire de Mr. le Comte de Steenbock au Sénat de Suède, pour sa Justification, donné à Mr. le Major Général de Patkul & à Mr. le Colonel de Slippenbach.* Denna skrift, som är uppdelad i 34 punkter, saknar dato och utställningsort.

Mellan denna första upplaga af Mémoires och dess andra upplaga ligger ett egendomligt tryck, som inrymmer en del af hvad som finnes i 1721 års edition, utan att det dock har från denna hämtat sitt innehåll. År 1726 utkom nämligen följande samlingsverk:

Supplementum verschiedener Pieces, welche dem unter dem Titul: Historische Nachricht vom Nordischen Kriege¹, zum Vorschein gekommenen Scripto, nach ihrer behörigen Situation beygefüget werden können. Freystadt, Bey Const. Alethen. 1726. 8:o. 448 sidor.

Häri aftryckes, sid. 38—62, ordagrant N:r 2 af Mémoires, eller «Campagnes de 1712 et 1713», dock med den olikhet att titeln börjar: La Campagne... Därpå följer N:r 4 af Mémoires, eller Justification, men icke i fransk text utan i tysk, hvarjämte det Avertissement, som föregår Justification, och inledningsstycket i Mémoires här saknas. En ännu större och viktigare olikhet är dock, att alla «Anmerkungen» (d. v. s. Remarques) här äro sammanförda till ett helt med följande titel: *Kurtze Vorstellungen über die Relation welche der Königliche Rath und Feld-Mareschal Herr Graf Magnus Steenbock den $\frac{22}{2}$ $\frac{\text{Maj}}{\text{Juni}}$ 1713 von Husum ab nach Schweden übersandt, dessen Feldzug auf teutschen Boden betreffend.* Svaren bilda ock ett helt med titel: *Succincte Beantwortung der zuvorgesetzten Anmerkungen.* En annan olikhet är, att N:r 29—30 af Remarques och Réponses förbigåtts, så att deras antal här blott blir 31². Redan detta måste hos läsaren väcka misstanke om, att utgifvaren icke har begagnat sig af 1721 års upplaga af Mémoires; för den, som känner de ursprungliga svenska förebilderna, är saken genast klar. Utgifvaren af 1726 har icke sett Mémoires utan direkte öfversatt från svensk källa. Därför har han, såsom den anförda titeln visar, också (alldeles som hans svenska förebild) ingen kännedom om, att relationen skulle varit ställd till senaten, hvilket är ett påhitt af utgifvaren af Mémoires. Här af kan man ock sluta, att La Campagne sannolikt ej är tryckt med användning af texten i Mémoires, utan efter annat handskrifvet exemplar.

¹ Här åsyftas det välkända arbetet *Historische Nachricht von dem Nordischen Kriege... mit unpartheyischer Feder entworffen von C. T. F. v. H.* Freystadt, bey Const. Alethen, 1716, å hvilket sex «Fortsetzungen» utkommo, den första besynnerligt nog tryckt 1715, den sista 1719. Som dess utgifvare uppgifves vanligen, dock utan fullt afgörande bevis, J. E. ZSCHACKWITZ, professor i Halle. Arbetet innehåller högst viktiga samtida aktstycken.

² På ett ställe är ordningen omkastad, så att hvad som i Remarques är N:r 9 har här blifvit 8, och tvärtom 8 i de förra här numrerats 9. — Då jag längre fram kommer att nämna, att en tysk öfversättning af Remarques finnes bilagd ett Stenbocks bref 4 maj 1714 till Malmberg, vill jag redan här meddela, att denna klena öfversättning icke företer ringaste likhet med den, som trycktes 1726.

Jag öfvergår härnäst till andra upplagan af Mémoires, som utkom 1745. Dess titel är:

*Mémoires concernant Monsieur le Comte de Stenbock, sénateur de Suède, et Généralissime des armées de Sa Majesté Suédoise en Allemagne; savoir les Campagnes de 1712. & et 1713. de ce Général avec sa Justification, Pour servir d'éclaircissement à l'Histoire militaire de Charles XII roi de Suède, Avec quelques Observations Historiques & Critiques sur ces Mémoires par Mr. N****.* Francfort sur le Mayn. 1745. 8:o. [8], 152 ss.

Redan samtiden visste, hvad som nu är alldeles säkert, att under anonymen N**** dolde sig den lärde JOACHIM CHRISTOPHER NEMEITZ, som under många år stått Stenbock nära, var förtrogen med de viktigaste tilldragelserna i dennes lif och för hjältens person hyste djup tillgifvenhet, för att ej säga beundran¹.

Denna NEMEITZ upplaga af 1745 är väsentligen utvidgad öfver den af 1721, såsom följande redogörelse för dess innehåll utvisar. Nemeitz inleder arbetet med ett «Avertissement» (å ett blad), som begynner: «Les mémoires que voici furent vendus sous le manteau à Bronsvic pendant la foire de St. Laurent 1721. J'eus le bonheur d'acheter du colporteur le dernier de ses exemplaires. Les recherches que j'ai faites en Allemagne, en France et en Hollande, pour découvrir le nom de l'auteur & le lieu de l'impression, ont été inutiles. Les exploits militaires du Comte de Stenbock ne m'étant pas inconnus, je lus avec avidité ces Mémoires, et je trouvai, que le Rédacteur a eu assez de connoissance de tout ce, qui s'est passé depuis la bataille de Gadebousch jusqu'à la prise de Tönningen; j'ai crû même entrevoir en certains endroits, qu'il avoit dans ce tems là

¹ NEMEITZ, som var född 1679, kallades af Stenbock (hvilken som guvernör i Wismar 1697—99 gjort bekantskap med N:tz familj). då denne 1707 henreste för att öfvertaga styrelsen af Skåne, till guvernör för hans två äldsta söner. N. både disputerade och höll en oration i Lund samt föreslogs 1711 af Stenbock till en e. ord. professur. Han följde Stenbock öfver till Tyskland 1712 med sina bägge elever och tjänstgjorde härunder som fältsekreterare, lämnade med desse arméen i november och reste öfver Holland till Paris. Hösten 1714 återvände han med desse öfver England till Sverige, sökte 1715 i Stralsund förgäfvos anställning i svensk statstjänst och antog i mars detta år plats som lärare hos fursten af Waldeck, som längre fram gaf honom titeln af hofråd. Efter att hafva undervisat i åtskilliga förnåma, oftast furstliga familjer drog han sig tillbaka och afled i Strassburg 1753. Han var en både finbildad och lärd man. (Jfr *Das neue gelehrte Europa*, hrsg. von J. C. STRODTMANN. Th. 4 (1754), s. 942 ff.)

servi sous ce Général.¹ Mais quelque exactitude, qu'il ait apporté à la composition de ces Mémoires, il lui est échappé plusieurs particularités, & sur tout ce qui a précédé cette bataille de Gadebousch, qui a été comme la source de tous les malheurs du Comte de Stenbock et de son armée. J'ai été témoin oculaire de la plupart de ces événemens; & et c'est ce qui m'a engagé à retoucher ces Mémoires par quelques Observations» . . .

Härpå följer nu:

1. *Parallèle* etc. (oförändradt som i 1721 års upplaga).
2. *Campagnes* etc. (oförändradt, blott att Nemeitz tillfogar noter vittnande om hans skarpsinne och sakkännedom).
3. *Avertissement* (oförändradt).
4. *Justification* etc. (oförändradt, blott att Nemeitz äfven förser denna med noter).
5. *Mémoire* . . . *donné à* . . . *Patkul* (oförändradt). Men här-efter komma, för den första upplagan okända, af Nemeitz tillagda aktstycken².
6. *Relation succincte du Veltmareschal Comte de Stenbock, écrite à un de ses intimes amis, datée de Tönningen du 21 Février 1713 et traduite de l'original Suedois* (sid. 120—128).
7. *Autre relation d'un anonyme sur le même sujet* (sid. 129—144, utan dato och utställningsort).
8. *Extrait des lettres du Marechal Comte de Stenbock écrites de sa propre main à ses fils à Paris* (sid. 145—149, alla tre breffen af 1713, 21 Févr., 11 Mars, 13 Août).
9. *Extrait des lettres du même écrites à Mr. N... gouverneur de ses fils* (sid. 150—151, ett odateradt [1713] och ett af 1713 22 Déc.).

¹ KOSER, i den uppsats jag längre fram berör, vill häraf sluta, att NEMEITZ icke visste, att *Campagnes* voro författade af STENBOCK. Detta är orimligt. N. visste nog bättre än Koser hvad man borde tro i den saken. Men sannolikt har han, alldeles som än i dag är fallet, saknat yttre bevis därför. Han kunde därför af ren samvetsgrannhet underlåta att angifva Stenbock som författare. Och sannolikt har han af personliga skäl ej ansett lämligt att angifva författaren.

² Blad 4 verso i noten säger N. om N:r 6—9: «Les originaux de ces Pièces son entre mes mains».

I detta något oklara skick lät NEMEITZ memoarerna för andra gången gå ut i världen, ehuru han nog varit i stånd att lämna bättre upplysningar om deras art.

Den förste, som tagit dem i närmare skärskådande, användt dem och tillika om dem lämnat nya upplysningar, var SAMUEL S. LOENBOM i sitt välbekanta, förtjänstfulla arbete *Kongl. Rådets och Fält-Marskalkens Herr Grefve Magni Stenbocks lefverne*, D. 1–4. 1757–1765. Tyvärr har han på samma gång något bidragit att borttrassla rätta uppfattningen af Memoarerna. Det var en stor förtjänst af honom, att han bland sitt arbetes bilagor¹ aftryckte den ursprungliga svenska texten till Remarques och svaren å dessa och därvid medtog bägges inledningar och slut, som förbigåtts i den franska editionen i Mémoires. Man erfor härigenom, att Anmärkningarna och Svaren hvaradera voro en skrift för sig och att Mémoires sönderstyckat dem, för att kunna inordna hvarje svar under motsvarande anmärkning. Tyvärr trodde LOENBOM, förledd af uppställningen i Mémoires, att Anmärkningarna voro riktade mot de s. k. Campagnes, och fann onödigt att trycka hvad han ansåg vara svenska texten till Campagnes, efter han i sitt arbete ofta användt och åberopat den². Hade han emellertid tryckt denna svenska text³, jämfört den med texten i Campagnes och tillika gifvit akt på, att de svenska Anmärkningarnas text hade formen af ett bref dateradt i Stockholm, under det Svaren omförmåla, att de äro författade i Slesvig, hade han nog fått en annan blick på sammanhanget och besparat dem, som användt hans arbete, åtskilliga misstag.

LOENBOM meddelade ock⁴ utdrag ur ett synnerligen viktigt bref från STENBOCK till generalkrigskommissarien MALMBERG⁵, som för till-

¹ Del 3: 375–387; 4: 248–265.

² Se hans ord Del 3: 375, noten.

³ Denna är den s. k. *Kort och sannfärdig Berättelse om ... Gref Magni Stenbocks besvärliga fälttåg ... åren 1712 och 1713*, hvilken dock alls icke är den svenska texten till Campagnes, hvarom mera nedan.

⁴ Del 4: s. 150, not 2. Jfr ock hans text.

⁵ PETRUS MALMBERG, f. 1672, generalkrigskommissarie 1709, följde Stenbock på fälttågen 1710–1713 och ägde i hög grad dennes förtroende. Under Stenbocks mildare fångenskaps tid 1713–14 fördes mellan dem en liflig brefväxling, ofta i chiffer och under länta namn. Han ansågs sedan (dock som jag tror med orätt) att hafva genom värdslöshet vållat, att Stenbocks i Lybeck och Hamburg deponerade papper (bland annat nära hela fältarkivet) föllo i danska regeringens händer. Han adlades 1719 med namnet PALMCREUTZ, dog år 1738.

fället uppehöll sig i Hamburg, dateradt Tönningen ^{15/25} 1 maj 1713, i hvilket STENBOCK skrifver: «Nu på det at werlden må se min oskuld, så utom som innom rikes, öfversänder jag hosgående deduction, som kan tryckas i Lybeck eller Hamburg, på Tyska, Swenska och Fransyska, som I finne för godt, at försändas til alla orter; dock wil Her. Gen. Krigs Comiss. det med Gr. Wellingk¹ först communica, at han det ajusterar och tager sitt namn ut, om han det ej hafva wil nämt. Jag har skrifwit honom ett höfligt bref til . . . förmodandes at det honom lærer röra; men skulle han wara emot mig så irriterad, at han sig undandrar, så ajustera samma Apologie genom någon annan god wän, och lät den i Guds namn gå i trycket. Gif ock deraf en afskrift med Bassewitz², och lät honom resa ju förr ju heller.» LOENBOM meddelar ock på samma ställe STENBOCKS bref af samma dag till WELLINGK, hvari S. skrifver: «J'ai donné à Mr. de Malmberg une déduction pour faire publier au monde pour ma justification. Si vous n'y voulez être nommé, je vous supplie de vous y effacer et ranger le reste, comme vous le trouvez juste et à propos.» Därjämte uppger LOENBOM, att skriften i fransk öfversättning tillställdes Stenbocks söner, Bengt Ludvig och Fredrik Magnus, som då jämte sin guvernör Nemeitz vistades i Paris.

Omedelbart efter denna uppgift anför LOENBOM åtskilligt af de kritiker, som denna Stenbocks skrift skulle framkallat, och tillägger därpå: «Detta och dylikt mer hopsamlade Fält-Secreteraren Dalman⁴

¹ Brevet borde varit dateradt ^{14/25}. Men det är allt för vanligt att se våra svenskar i utlandet — som under åren 1701—1711, på grund af den egenomliga tideräkning, som då gällde i Sverige, vant sig att hafva tio dagars skillnad mellan gamla och nya stilen — äfven efter att Sverige 1712 återgått till den vanliga gamla stilen med elfva dagars skillnad allt fortfarande, då de dagteckna sina bref efter nya stilen, återgifva gamla stilens dag med blott tio dagars differens.

² Den ryktbare greffe MAURITZ WELLINGK hade, efter att hans generalguvernement Bremen och Verden förra året eröfrats af danskarna, tagit sitt uppehåll i Hamburg, hvarifrån han, som ett slags Kung Karls ställföreträdare, ledde Sveriges politik. Han hade ett stort, nästan afgörande inflytande på Stenbocks militära operationer efter slaget vid Gadebusch. När motgångarna hopade sig, inträdde mellan bägge först spänning, sedan ovilja, slutligen fiendskap. Stenbock såg i honom sin onde ängel.

³ Öfverste U. C. BASSEWITZ, som på Stenbocks uppdrag reste till Bender, lämnade Hamburg mellan 31 maj och 13 juni 1713.

⁴ LARS DAHLMAN, 1720 adlad DALMAN, blef slutligen 1747 landshöfding i Blekinge. Han var en man af heder och stor duglighet. Först Stenbocks trogne

någon tid efter med all sorgfällighet och uppsatte, under Fält-Marskalkens inseende, wederläggning derå», hvarjämte å följande sida LOENBOM säger: »Denna skrift [DALMANS] lät Fält-Marskalken, likasom den förra, öfversätta på flere språk, och skickade henne i Maji månad år 1714 til General Krigs Commissarien Malmberg at af honom samt af Justitiæ Råden du Cros och Sandhagen¹ först genomses och derefter kringdelas.»

Slutligen har LOENBOM inryckt² utdrag af ett bref från DALMAN till Stenbocks hustru, dateradt Stockholm d. 31 Oktober 1713, i hvilket DALMAN skrifver: »Den Relation som ifrån Husum blef Ed. Hög. Grefl. nåde tillsänd om vårt fälttåg, wardt ock samma gång afskickad til en god wän åt Götheborg, hwilken jag nu åter tillbaka bekommit: och som jag under mitt wistande här i Stockholm utspanat alla de critiquer, som en och annan förer emot Hans Hög. Grefl. Ex:ces marcher och campagne, dy har jag tänkt samla alla tillhoppa uti ett swar härifrån Sverige, til en god wän i Husum, stält uppå Relationen. Men den gode wännen uteblifwer icke med sitt swar, at wisa och bewisa, det alt är ogrundadt och hafwer idel malice til ursprung.³ Så snart det kommer i pennan skal Ed. H. Gr. nåde först få deraf part, innan det vidare kommer att divulgueras.» Då LOENBOM placerat detta meddelande vid slutet af sin edition af de s. k. Svaren på Anmärkningar öfver Stenbocks relation, kan det ej betyda annat, än att han föreställt sig, att dessa svar voro frukten af det arbete, med hvilket Dalman d. 31 oktober säger sig vara sysselsatt. Det undföll honom alldeles hvad han förut

medarbetare, blef han efter dennes inspärrande ett aldrig svikande stöd för den sitt hufvud beröfvade familjen.

¹ Bägge voro det hertiglaga Gottorpiska husets tjänstemän, hvilkas bekant-skap Stenbock tyckes hafva gjort under sin vistelse i Slesvig den 8 aug.—25 sept. 1713, och med hvilka han efteråt underhöll en liflig brefväxling. SANDHAGEN och hans syster tyckas hafva varit djupt fästade vid Stenbock. Jag känner ej något närmare om hans person och öden. Däremot är JOSEPH AUGUSTE Du Cros välkänd i historien om tidehvarfvets intriger. Han var en man med stora talanger, men som politisk person med ganska tvetydigt rykte. Jämte sin tjänst i Holstein beklädde han äfven värdigheten af Wolfenbüttelskt geheimeråd, och det var i denna egenskap han affattade den för kännedomen om Stenbocks historia viktiga politiska pamfletten *Relation d'un ministre d'état à son Maître sur ce qui s'est passé en l'affaire de Holstein...*, tryckt 1716, utan tryckort. Du Cros visar sig i denna väl underrättad och behandlar Stenbock välvilligt.

² Del. 4: 265, not k.

³ DALMAN menar, att Stenbock (»den gode vännen i Husum») ej skall dröja att vederlägga de kritiker, som D. ämnar samla och öfversända.

sagt och jag härofvän meddelat, att svaren voro skrifna i Slesvig, och att Dalman uppsatte dem «under fältmarskalkens inseende», ty annars skulle han, som väl kände förhållandena, genast erinrat sig, att Dalman lämnade fältmarskalken och Slesvig redan i september, hvadan det arbete han efter hemkomsten företog sig var ett nytt, en sammanställning för Stenbocks räkning af de ytterligare kritiker som han uppsnappat.

Denna oklarhet i LOENBOMS framställning jämte den oriktiga anordningen af delarne i Mémoires förde den lärde REINHOLD KOSER¹, den ende som efter Loenbom upptagit till behandling frågan om sammansättningen af Mémoires, alldeles på villospår. Koser tror sig på grund af Stenbocks ofvannämnda bref af d. 15/10 maj 1713, där denne öfverlåter åt Wellingk att stryka sitt namn i deduktionen, sammanställt därmed att i Campagnes Wellingks namn ej anföres, utan att han blott antydes med orden «une personne pour les conseils de qui il [Stenbock] avait de très grands égards», kunna fastslå, att Campagnes var just den deduktion, som Stenbock i sagda bref säger sig öfversända. Slutsatsen måste visserligen vid första påseendet synas ganska berättigad, och dock är den ett felslut, som jag nedan skall visa.

Betänkligare är däremot, att KOSER därpå drager andra väl raska slutsatser. Han säger nämligen²: «Der Druck, den Malmberg besorgen sollte, muss bald vor sich gegangen sein; denn im October muss man sich schon zur Verteidigung dieser Relation rüsten. Ein Originaldruck kam uns nicht unter die Augen, wohl aber findet sich der Bericht schon vor 1721 wieder abgedruckt in dem 1720 erschienenen Supplementum zur Nachricht vom Nordischen Krieg p. 38—62, als La Campagne 1712 et 1713 du Comte de Steenbock.» De af mig spärrade orden innehålla dels obevisade, för att ej säga obe-

¹ R. KOSER, *Die Katastrophe der Schweden in Schleswig-Holstein im Jahre 1713* (i *Zeitschrift für preussische Geschichte und Landeskunde*, hrsg. von C. Rössler, Bd. 12 (1875): s. 529—608). Arbetet innehåller en utmärkt öfversikt af de samtida statsskrifterna rörande tidens historia. Högst besynnerligt är dock, att han (s. 529) beklagar sig, att sista delen af OSCAR FREDRIKS bok *Några bidrag till Sveriges krigshistoria åren 1711, 1712 och 1713* då ännu ej utkommit. Den trycktes dock liksom de föregående i Vitt-Akademins Handlingar och utkom 1867 i Ny följd, Bd. 5.

² KOSER, *anf. arb.*, s. 535.

visliga, antaganden, dels en oriktig uppgift. Koser antager, såsom synes, utan vidare, att MALMBERG verkligen låtit trycka deduktionen, och att detta måste hafva skett före oktober 1713, efter man då rustar sig att försvara densamma.¹ Nu finnes emellertid ej det ringaste bevis för, att Malmberg tryckt skriften², intet spår finnes af en då tryckt dylik skrift, hvarken i svensk text (hvilket väl Koser afser med uttrycket «Originaldruck») eller på annat språk, och jag vågar betvifla, att en sådan funnits. Förklaringen torde vara gifven genom Malmbergs bref 1 juni till Stenbock och dennes svar 5 juni 1713 (hvarom mera nedan), af hvilka framgår, att Stenbock låtit tryckningen ankomma på Wellings bifall, men på samma gång uttalat sin önskan, att afskrifter skulle utdelas. — Då vidare af Kosers följande framställning framgår, att han menar, att detta DALMANS i oktober tillämnade svar är just hvad som i Mémoires kallas Justification, har jag blott att hänvisa till hvad jag redan påpekat, att nämligen Remarques i denna Justification voro skrifna i Stockholm 29 juli och Réponses i densamma i Slesvig i augusti, hvadan Dalmans arbete i oktober var icke att rusta sig till försvar för deduktionen, hvilket han ju redan gjort, utan att insamla de nya kritiker han kunde öfverkomma. Slutligen är Kosers uppgift, att Campagnes sett dagen, innan de 1721 utkommo i Mémoires, icke riktig, ity att, som jag ofvan meddelat, det Supplementum etc., hvori de enligt Kosers uppgift skulle 1720 utkommit, icke är tryckt detta år utan år 1726.

I fråga om Justification säger KOSER, som anser den vara en flygskrift af DALMAN³, att han ej håller af denna sett något original-

¹ KOSER syftar här på DALMANS nyss omnämnda bref af d. 13 oktober 1713, hvars ord han, glömsk af hvad han här säger, på följande sida återgifver så, som skulle Dalman säga, att han sammanställt ett svar på kritikerna.

² Själfva data tyckas ej håller medgifva det. Stenbocks deduktion var daterad Husum d. 2 juni n. st. Innan Malmberg kunnat hinna få den och låta trycka den, måste en viss tid ätgå. Sedan måste det taga sin tid, innan den hann Stockholm och kunde läsas och kritiseras, samt kritiken föreligga färdig. (Anmärkningarna voro, som jag strax skall visa, daterade Stockholm d. 29 juli gamla stilen.)

³ KOSER uttrycker sig så otydligt, att man ej kan med säkerhet se, om han verkligen tror, att hela Justification (således både Remarques et Réponses) utarbetats af DALMAN, men nog ser det ut, som om han (förledd af Dalmans bref 31 oktober) gjorde det. Att Svaren äro af DALMAN, är visst, men det synes mig mindre troligt, att han skulle sammanarbetat Anmärkningarna till ett helt. Jag återkommer till denna fråga.

tryck. Jag har ej håller gjort det och tror dessutom ej, att den i svensk dräkt framträd, förr än LOENBOM tryckte Anmärkningarna och Svaren.

Det är väl ej så förvånande, att hvarken LOENBOM eller KOSER, särskildt den senare, så noga studerat innehållet i *Mémoires de Stenbock* och jämfört dess olika delar, att de därvid kommo att iakttaga, att de s. k. *Remarques* ej riktigt stodo tillsammans med *Campagnes*, närmast efter hvilka de fått sin plats i trycket, utan att de säkerligen voro riktade mot «*Autre relation d'un anonyme*», som placerats mot slutet af *Mémoires*. Men nog borde bägge — genom att iakttaga de fixpunkter, som själfmant erbjödo sig för dateringen af *Remarques* och *Réponses*, efter att Loenbom fullständigt tryckt dem i deras ursprungliga svenska affattning, och genom att rätt läsa Dalmans bref — kunnat hafva insett, att det var föga troligt, att DALMAN satt ihop äfven Anmärkningarna, och alldeles orimligt, att hans arbete med Svaren skett först efter hans hemkomst till Sverige på hösten. Man ser ju af Loenboms text genast, att svenska originalet till *Remarques* var dateradt Stockholm d. 29 juni¹, och att motsvarande original till *Réponses* gifver rätt goda upplysningar om, att det affattats före Dalmans hemresa.

Efter denna redogörelse för frågans hittillsvarande läge öfvergår jag nu till att, med ledning dels af de upplysningar, som gifvas af redan förut kända och ofvan omtalade uppgifter, dels af några nytilkomna dokumenter söka något närmare bestämma arten af de olika aktstycken, som inrymmas i *Mémoires de Stenbock*, hvarvid jag naturligen lägger den fullständigare upplagan af 1745 till grund och ordnar dess olika delar efter tiden för deras tillkomst.

1. *Relation succincte du Veltmareschal Comte de Stenbock écrite à un de ses intimes amis, datée de Tönningen du 21 Février 1713 et traduite de l'original Suédois* (sid. 120—128 i *Mémoires*; i dess svenska dräkt, men utan titel och dato hos LOENBOM, 4: 299—302).

Den är daterad samma dag, som Stenbocks djärfva försök att i båtar föra en del af sitt kavalleri och något infanteri från Tön-

¹ I handskriften N 904 Upps. bibl. tillägges vid 29 juni: «st. v.» Denna upplysning om, att där afsågs gamla stilen (för öfrigt rätt naturligt, då skriften uppsattes i Sverige), är ej oviktig.

ningen öfver Eidern samt sedan med detta tränga förbi fienden och rädda sig söderut måst efter tre dagars oerhörda ansträngningar uppgifvas, och den slutar med att teckna misslyckandet. Originallet var adresserad till hans vän landshöfdingen JOHAN LILLIENSTEDT¹, så som synes af en kopia förvarad bland Wellingks papper.² Det spreds nog åt flera håll och säkerligen afsiktligt af STENBOCK själf, som afsett det för offentliggörande. Högst sannolikt är väl, att det är på detta bref han syftar, när han samma dag skrifver till sönerne «L'incluse vous apprendra, quel train ont pris nos affaires d'après la bataille de Gadebousch»...³ Och tämligen säkert är väl, att det är denna relation WELLINGK åsyftar, då han d. 17 mars 1713 skrifver från Hamburg till Stenbock, att han finner Stenbocks önskan att få de skäl han öfversänt publicerade betänklig, utan att nödvändighet föreligger, emedan denne ju ej hade att svara för någon annan än konungen, och det vore indifferent, hvad andra tänkte; allmänheten begrepe mycket väl ändå, huru svårt Stenbock haft och har det.⁴ Längre fram, den 30 maj, då Stenbock meddelat Wellingk, att han ämnade sprida en ny «justification», erinrar Wellingk honom om, hvad han förut sagt om publika apologier.⁵ Att detta sista uttryck syftar just på nu omhandlade relation till Lillienstedt, är så mycket tydligare, som Wellingk förut i detta bref af d. 30 maj säger, att om Stenbock tyckt sig kunna förspörja en viss animositet i Wellingks bref, så har detta berott därpå, att Stenbock behagat tillskrifva hans råd de olyckor som inträffat, hvilket bland annat framginge af det bref denne i samma sak tillskrifvit Lillienstedt, hvarför han, Wellingk, från den dag han fick del af detta bref hade måst iakttaga en viss reservation i sin förbindelse med Stenbock. Huru djupt denna till Lillienstedt adresserade relation gått Wellingk till sinnes, framgår däraf, att han uppsatte en ganska amper, ehuru väl ensidig kritik af densamma⁶, säker-

¹ JOHAN LILLIENSTEDT, landshöfding i Linköping sedan 1710, vistades vid denna tid i Lybeck, såsom framgår af Stenbocks papper.

² I Riksarkivet: «Wellingkska saken 1727», T. 8. Dessa Wellingks papper beslagtogs 1727 på hans gård Ekenäs. Föreliggande band innehåller till stor del WELLINGKs och STENBOCKs brefväxling 1712 - 1713, förutom åtskilliga andra Wellingkska papper rörande denna tids händelser.

³ *Mémoires de Stenbock*, 1745, s. 145.

⁴ Koncept i «Wellingkska saken 1727», T. 8, i Riksarkivet.

⁵ Koncept darsammastädes. Den ofvan omtalda Justificationen är just denna N:r 2, eller relationen från Husum d. 2 juni n. st.

⁶ WELLINGKs egenhändiga koncept finns i «Wellingkska saken 1727», T. 8.

ligen i afsikt att publicera den, i händelse Stenbock befordrade sin relation till trycket. När det ej skedde, lät Wellingk sin skrift ligga, men han har sannolikt sedermera, efter att Stenbock spridt sin andra relation från Husum, låtit denna sin kritik öfvergå till Sverige, att döma däraf, att dess argumentering tyckes återljuda i de Anmärkningar, som författades mot denna Husum-relation.

2. *Autre relation d'un anonyme sur le même sujet* (sid. 129—144 i Mémoires).

Denna STENBOCKS anonyma skrift, som icke angifver till hvilken den varit adresserad¹, är, som jag redan förut antydtt, just den relation från Husum af d. ^{22 maj}/_{2 juni}, mot hvilken de i Mémoires förekommande Remarques äro riktade. Detta framgår med all önskvärd tydlighet redan däraf, att dess svenska original alltid i handskriftssamlingarna åtföljes af «Anmärkningarna» och «Svaren» på dessa (d. v. s. af originalen till Remarques och Réponses). Det svenska originalets titel är: *Kort och Sanfärdig Berättelse om Hans Excellences H. Kongl. Rådets och Fältmarskalkens Högwälborne Gref Magni Stenbocks beswärliga fälttåg på tyska botten emot Danskar, Ryssar och Saxar på åhren 1712 och 1713 jemte Critique och anmärkningar däröfver, samt swar på de samme; framställt genom correspondence emellan twenne wänner² i Swerige och Holsten.*³ Den franska öfversättningen i Mémoires har väl godtyckligt rört sig med sitt original och ej alltid lyckligt återgifvit det samma. Märkligast i detta afseende är, att den uteslutit de viktiga

¹ Relationen har formen af ett bref och begynner därför med ordet «Monsieur». Då det i densamma (s. 130) säges till adressaten: «Vous avez été le 1 [läs: 3] Novembre l'année passée témoin d'une entreprise hardie, lorsque il [Stenbock] passa par Damgarten», men adressatens vittnesbörd ej sedan åberopas, sluter jag däraf, att denne icke deltagit i de följande händelserna. Det ligger då nära till hands att antaga, att relationen varit ställd till gen.-löjtnanten, sedermera fältmarskalken och riksrådet, GUSTAF ADAM TAUBE, som Stenbock i medlet af november afsände till Bender för att förbereda Karl XII på Stanislai ankomst. Taube måste som bekant på Karls order vända om i Siebenbürgen.

² Detta är ett misslyckadt uttryck af titelförfattaren, då ju Anmärkningarna naturligen härrörde från Stenbocks ovänner.

³ I de flesta handskrifter af denna *Kort och sanfärdig Berättelse* med vidhängda Anmärkningar och Svar tillfogas som ett fjärde stycke STENBOCKS bekanta skrifvelse till riksens ständer daterad Köpenhamn d. 6 dec. 1713 (tryckt i NORDBERGS *Karl XII:s Historia*, 2: 351—365). Men detta tillägg saknas naturligen i de äldsta exemplaren, såsom t. ex. i handskr. N 904 i Uppsala Univ. bibliotek.

slutorden: Husum d. $\frac{22}{2}$ maj
juni 1713. Vidare har den omskrifvit originalets två sidor långa inledning på nio rader och ändrat slutsidorna betydligt. Här uteslutas de i originalet befintliga uppgifterna om WELLINGKS uttalande, att det vore bättre, det hela hären fölle för svärdsegg, än att fästningen råkade i danskarnes händer, om data för kapitulation och utmarsch och om Stenbocks bemödanden att genom ansökningar hos danska hofvet konservera armén. Att den långa titeln i den svenska texten saknas i franska öfversättningen, är lätt förklarligt, då denna titel ju tillkommit, efter att i Sverige man fått tillfälle att till relationen foga Anmärkningarna och Svaren. Den svenska texten erinrar i alla fall om sin ursprungliga brefform därigenom, att den inledes med orden «Högtärade Herre».

Som läsaren torde erinra sig, angafs det redan i 1721 års upplaga af Mémoires, att Justification (d. v. s. Remarques och Réponses) hänförde sig till en Stenbocks relation från Husum af d. $\frac{22}{2}$ maj
juni 1713, men där tillades ock, att relationen var ställd till senaten. Man har ock allmänt på grund häraf antagit, att så varit förhållandet. Jag vågar dock antaga, att detta varit en ren gissning af utgifvaren, och att den saknar all grund. Först och främst saknas den i svenska originalet och, som vi sett, äfven i 1726 års tyska öfversättning af Anmärkningarna. Vidare synes det oantagligt, att, då den till allmänheten spridda relationen tydligen haft formen af bref till en okänd, STENBOCK skulle sålunda tillåtit sig att, på samma gång han insände en officiell relation till senaten, äfven låta den utgå i anonym form bland allmänheten. Slutligen kan jag nämna, att bland hans bref till senaten ej finnes spår af en dylik relation. Det bref han d. 2 juni skref till denna har ett helt annat innehåll.

Hvad affattningstiden och orten angår, angifvas de med tillräcklig tydlighet af orden «Husum $\frac{22}{2}$ maj
juni 1713» i svenska originalet. En uppmärksam läsare af det föregående har dock ej kunnat undgå att erinra sig, att i ett ofvan anfördt bref af STENBOCK till MALMBERG d. 15/16 maj säger den förre, att han öfversänder härmed sin deduktion. Motsägelsen mellan dessa två uppgifter låter sig nu lösas med antagandet, att relationen sedan postdaterats. Men det finnes en annan mera näraliggande och sannolikare förklaring, nämligen den att Stenbock då ej afsändt relationen med sagda bref. Härför talar, att WELLINGK i förut citerade bref af d. 30 maj säger sig ännu ej hafva fått «la justification que vous avez voulu rendre

public»; han tillägger, att han önskar, att den må frambringa därmed afsedd verkan, men att han tager sig den friheten att erinra hvad han förut sagt om publika apologier. Härmed kan man sammanställa, att MALMBERG d. 1 juni skrifver från Hamburg till Stenbock, att WELLINGK ej ville hafva något att beställa med tryckningen af Stenbocks deduktion, att han funne saken onödig samt förbehölle sig att, om hans namn nämndes, utgifva något däremot; hvarpå STENBOCK svarade d. 5 juni från Husum, att Malmberg skulle med afseende på tryckningen handla efter Wellings mening, men att afskrifter dock kunde utdelas.¹ Detta förklarar ock, hvarför relationen ej blef tryckt förr än 1745. Att emellertid afskrifter af densamma spridts och det snarligen, är tydligt, eftersom den framkallade de i Stockholm d. 29 juni daterade Anmärkningarna. Och nya anmärkningar hafva väl efteråt framträdt, då ju DALMAN i förut citerade bref af 31 oktober 1713 omförmäler, att han tänker hopsamla de [nya] kritiker, som afhörts, och öfversända dem till Stenbock för att gifva denne tillfälle att vederlägga dem. Jag kan i detta sammanhang tillägga, att samme DALMAN d. 12 dec. 1713 skrifvit till Stenbocks grefvinna, att han skulle tillställa prinsessan Ulrika Eleonora relationen med anmärkningar och svar, hvarjämte några exemplar skola göras färdiga för riksdagsmännen.²

3. *Justification de Monsieur le Comte de Stenbock* . . (sid. 45—105 i Mémoires).

I franska texten består denna af 33 Remarques, hvar och en beledsagad af motsvarande Réponse. Då, som jag ofvan visat, utgifvaren här sönderstyckat tvänne själfständiga skrifter och dessutom beröfvat dem deras ej minst viktiga partier, inledningarna och slutet, anser jag riktigast att behandla dem hvar för sig efter de fullständiga, till grund för dem liggande svenska texter, som LOENBOM aftryckt.

a) Anmärkningarna inledas (LOENBOM, 3: 375) med orden: «Min Herre. Det är föga undran wärdt, om många och åtskilliga om-

¹ Brefskrifvaren i första brefvet kallar sig Marius Holländer; att det är MALMBERG, som lånat detta namn, framgår af Stenbocks svar d. 5 juni. Bägge breffvens innehåll är citeradt efter danska riksarkivets «Seddelregister» öfver Stenbocks sekvestrerade papper, som välvilligt ställts till mitt förfogande af Rigsarchivar V A. SECHER.

² Efter samma «Seddelregister». Som brefvet är original, kan man däraf sluta, att grefvinna Eva Magdalena afsändt det till mannen för att glädja honom med underrättelsen.

dömen warda desse tider fälde och hörde om Swea wapens omwäxlande tilstånd... Är jag Min Herre mycket förbunden, som behagat medelst sin berättelse om Hans Ex:ce Gref Stenbocks Fälttåg gifwa mig och flere, genom en god ordning och jämn påfölgd, dess beskaffenhet och sammanhang tilkänna». Författaren af Anmärkningarna saknar dock upplysningar i ett och annat, hvarjämte honom berättats, att andra låtit sig förljuda, som om mycket kunnat under fälttåget låtas och göras för att undvika dess olyckliga utgång, hvarför han ändrar sin inledning med ett: «Fördenskul är min tjänstelige anmodan, Min Herre wille gifwa wid handen någon utförligare uplysning wid de anmärkningar som jag af andra munnar welat läna och här på papperet meddela». Härpå följa de 33 Anmärkningarna, och efter dessa följande slutord (LOENBOM, 4: 253): «Desse äro de anmärkningar som jag funnit nödige att gifwa Min Herre part af, och ehuru wäl många deraf förklara sig sjelfwa, och och den ena kan af den andra wedەرläggas, så åstundar jag likwäl et särskildt swar på hwardera, på det de okunnige må underrättas, de wälsinnade upplysas, de afwogt sinnades munnar tillstoppas och sanningen framför alt ernå et ofördunkladt ljus til oskyldighetens räddning, rättwisans försvar och redelige patrioters wälförtjenta beröm. Stockholm den 29 Julii 1713.»

LOENBOM har, efter hvad jag förut erinrat, nästan uttryckt sig så, som ansåge han, att DALMAN redigerat Anmärkningarna, i det han, efter att hafva omtalat de anmärkningar som i Sverige framkommo, säger: «Detta och dylikt mer hopsamlade Fältsekreteraren Dalman någon tid efter med all sorgfällighet och uppsatte under fältmarskalkens inseende wedерläggning derå»; och till samma åsikt anslöt sig KOSER. Om emellertid ort och datering äro riktiga, kan ju ej DALMAN, som d. 29 juli befann sig hos Stenbock i Flensburg, hafva författat skriften. Man kan då invända, att Stenbock och Dalman fingerat ort och dag för att gifwa skriften utseende af att komma från Sverige, och att för deras redaktörskap talar, att Anmärkningarnas författare i sina begynnelse- och slutord uttrycker sig så, som önskade han, att Stenbock kunde försvara sig. Onekligen har en dylik slutsats något, som talar för sig. Men å andra sidan är att märka, att LOENBOM ej anfört några bevis för, att DALMAN redigerat Anmärkningarna¹, och det är ju klart, att D., som var i

¹ Det låter sig naturligen ej länkas, att DALMAN skulle redigerat innehållet i hvarje anmärkning.

Slesvig, ej. kunde hopsamla anmärkningar, som gjordes i Sverige. Vidare säger STENBOCK i bref af 4 maj 1714 (som jag anför längre fram), att han sänder MALMBERG «en critique som är uppsatt i Sverige och af H. Secreteraren Dalman beswarat». Hvarför skulle han ej här omtalat för M., att äfven kritiken var af Dalman? Och den vänliga tonen i Anmärkningarnas inlednings- och slutord behöfver ej bevisa mycket. Stenbocks namn var så populärt vid denna tid, att det skulle försvagat intrycket, om man vågat direkt antasta hans person. Möjligt är ju dock, att, sedan Anmärkningarna (genom någon väns bemedling) från Sverige kommit STENBOCK till handa, denne och DALMAN gifvit dem en sista behandling, ehuru jag visserligen ej tror, att de fingerat orden «Stockholm d. 29 juli», utan att dessa funnits å Anmärkningarna, när de till Stenbock öfversändes.

Jag har redan erinrat om, att Anmärkningarna ej sällan återspegla den kritik, som WELLINGK i sina uppsatser och bref ägnat Stenbocks uppträdande och uttalanden. Att denna kritik var känd i Sverige, bör ej förvåna. Wellingk underhöll en liflig korrespondens och höll ingalunda inne med sina tankar om den olycklige fältherren. Tvärtom hade han all anledning, sedan Stenbock spridt sin relation, att försvara sig och ställa motståndaren i den sämsta möjliga dager.

Den öfversättning, som Remarques gifver af Anmärkningarna, synes mig lyckad. Det egendomliga i, att de så länge hafva ansetts vara riktade mot den s. k. Campagnes, efter hvilken de följa i den franska editionen, har jag förut påpekat. En uppmärksam läsare borde dock ej kunnat undgå att inse, att de saknade sammanhang med denna skrift. Det slog mig genast, att första Remarquen talade om olyckan vid Jasmund på Rügen 29 sept. n. st. 1712, hvilken ort ej omnämnes i Campagnes, men väl i Relation anonyme, eller den verkliga Husum-relationen. Och saken blef alldeles klar, sedan jag af svenska handskrifterna sett, att Anmärkningarna och Svaren åtföljde denna Husum-relation.

b) Svaren upplysa tämligen bra om sin affattningstid och ort genom tvänne där förekommande uppgifter. I deras inledning (LOENBOM, 3: 380) säges: «Har man icke nu här i Schleswig wid handen de nödiga Acter, Annotationer, Correspondence... och Raporter som äro nödige». Vidare säges i slutet af svaret 32 (LOENBOM, 4: 264; franska öfversättningen har utelämnat detta), att «Skeppen (d. v. s. svenska transportflottan i Apenrade) nu öfwer 8 veckor

legat här och väntat på folket». Slutsatsen blir, att affattandet skett i Schleswig under senare hälften af augusti¹.

Autenticiteten af både Relationen och Svaren har STENBOCK själf erkänt, då han i förut omnämnda skrifvelse till riksens ständer d. 6 dec. 1713 (se NORDBERG, 2: 352) säger: «låtandes jag för öfrigt allt gälla, hvad uti den utfärdade relation daterad Husum ^{22 maj}/_{7 juni} 1713 och uti swaret å en annans anmärkningar öfwer mitt fälttåg å tyska botten fast än kort dock sanfärdeligen är anfördt». — I sammanhang härmed bör erinras om, hvad redan LOENBOM, efter hvad jag ofvan anført, framhållit, att STENBOCK sökte få äfven Anmärkningarna och Svaren öfversatta och tryckta för spridning i utlandet. Den 4 maj 1714 skref han nämligen från Köpenhamn till generalkrigskommissarien MALMBERG², som då vistades i Lybeck, att han öfversände «en critique som ähr upsatt i Sweriget och af H. Secreteraren Dalman beswarat», som Malmberg borde låta i Lybeck eller Hamburg öfversätta och kommunicera med Ducros och Sandhagen i Schleswig, så att de kunde ombestyras deras öfversättning till tyska och franska samt tryckning³; Malmberg skulle påskynda saken. Till brevet höra en dålig tysk öfversättning af Anmärkningarna, svenska redaktionen af såväl dessa som Svaren samt några nya korta tillägg till Svaren, som STENBOCK uppsatt och önskar i dem infogade.

4. *Mémoire de Monsieur le Comte de Stenbock... donné à Mr. le Major-Général Patkul, & à Mr. le Colonel de Schlippenback* (sid. 106—119 i Mémoires).

Den innehåller här blott 34 punkter och är således ofullständigt återgifven, i det LOENBOMS edition af den svenska texten⁴ visar,

¹ STENBOCK vistades i Schleswig 8 aug.—25 sept. 1713, och DALMAN skriver 13 sept. till honom från Flensburg, att han ämnar samma dag afsegla till Sverige. Vidare kommo transportfartygen något före 30 juni till Apenrade. Allt efter danska riksarkivets «Seddelregister». När det säges, att «Acter» m. m. saknades i Schleswig, syftar väl detta dels på, att Stenbock efter Gadébuschslaget deponerade sitt dåvarande fältarkiv i Wismar, dels därpå, att hans öfriga papper sannolikt lågo i hans egentliga kvarter, Flensburg, oafsedt att han möjligen redan nu deponerat vårens fältarkiv i Lybeck och Hamburg.

² Original i Eriksbergs arkiv.

³ Stenbock måtte mena, att den tyska öfversättning, som Malmberg ombestyrde, borde korrigeras af herrarne i Schleswig.

⁴ LOENBOM, 4: 320. Promemorian för Patkul och Schlippenback finns äfven i tysk öfversättning i AMTHORS välkända *Anzeige der höchst rechtmässigen Ur-sachen...*, Copenhagen 1716, sid. 115—120.

att punkterna voro 39. Handlingen är i bägge redaktionerna oöfverräddad. Jag kan tillägga, att en kopia i Riksarkivet har dato d. 8 oktober, och att PATKUL d. 12 oktober afseglade från Apenrade å svenska fregatten «Postiljonen».¹

5. *Campagnes de 1712 et 1713 de Monsieur le Comte de Stenbock* . . . (sid. 1—43 i Mémoires).

Jag har härmed hunnit fram till den mest omtalade och äfven mest omfattande uppsatsen i Memoarerna. Tyvärr har jag så godt som ingenting om dess tillkomst att meddela. Jag har ej i källorna funnit mer än en enda uppgift, som kan hänföras till densamma, nämligen att det ofta omtalade justitierådet SANDHAGEN i Schleswig d. 31 augusti 1714 skrifvit till Stenbock, att han återsänder en Berättelse om fältmarskalkens fälttåg 1712 och 1713, som han anser ej böra ännu offentliggöras; han måste opponera sig mot beskyllningarna mot Görtz, hvaremot det förvånade honom, att de klagomål, som väl kunnat anföras mot danska hofvet för dess sätt att behandla Stenbock, ej där fått plats². Då nu väl Campagnes uttalar ett om ock ej synnerligen starkt klander mot Görtz, men något dylikt klander ej förekommer i Husum-relationen, synes mig sannolikt, att här åsyftas den förra skriften, så mycket mera som den anförda tiden tyckes vara densamma som i Campagnes.

Det måste synas underligt, att ingen svensk redaktion af Campagnes, såvidt jag vet, förekommer i våra svenska samlingar, men det låter dock förklara sig. Om nämligen denna skrift varit af STENBOCK afsedd för utlandet och för öfrigt skrifvits vid en tid, då hans förbindelser redan voro betydligt försvårade, kan det lätt hafva händt, att han ej låtit eller lyckats sända ett exemplar till Sverige, oafsedt möjligheten att han, som ledigt uttryckte sig på franska, har från början begagnat detta språk vid affattandet af Campagnes.

I alla händelser antager jag för gifvet, att STENBOCK är arbetets författare. Den intima kännedomen om hvad som passerat och uttryckssättet göra ovillkorligen det intrycket på den, som följt honom i hans skrifter och öden, att den flutit ur hans mun, om ock en annan skulle hållit i pennan. Man kan då med skäl fråga, hvad det varit som förmått honom, hvilken redan utsändt i världen Tönningen-relationen af 21 febr. och Husum-relationen af d. 2 juni

¹ Schoutbynachten EHRENSKÖLDs bref till Stenbock från Apenrade af samma dag (danska riksarkivets «Seddelregister»).

² Efter danska riksarkivets «Seddelregister».

1713, att snart därefter sammanskrifva en ny tredje relation, som dock till tiden ej sträckte sig utöfver de händelser, som Husum-relationen omfattade. I och för sig är detta ej så underligt, om man lärt känna Stenbocks oerhörda lätthet och lust att författa samt besinnar, huru hans känsliga och misstänksamma sinne måst ägga hans ifver att försvara sina åtgöranden och särskildt att uppvisa, huru ett olyckligt öde, starkare än hans vilja, fört till kapitulationen i Tönningen. Han hölls ingalunda i okunnighet om, huru allt hvad han gjort häcklades och till det värsta uttyddes af hans ovänner, och i sin ensamhet förstörde han arten af angreppen och öfverdref deras betydelse, mest i afseende på den inverkan de kunde hafva på konung Karls uppfattning. Och jag föreställer mig, att han — kanske först efter det han i november 1713 tvingats att lämna Flensburg och öfversflyttats till Köpenhamn, där hans förbindelser med den yttre världen alltmer kringskuros — har, med kännedom af att hans illviljare, särskildt Görtz och Wellingk, nu hade tämligen fritt spelrum för att efter behag nedsvärta hans reputation, funnit nödigt att ytterligare taga till pennan, särskildt för att häfda sin ära inför utlandets dom. Mycket mera fanns ju att säga, än hvad som inrymts i den korta Husum-relationen, och den nya relationen är ju nästan dubbelt så lång som denna, hufvudsakligen genom nya tillägg rörande tilldragelserna före inmarschen i Holstein vid nyårstiden 1713. Det ser verkligen ut, som om första partiet i Campagnes utarbetats för att ytterligare vederlägga de angrepp mot denna del af hans krigsoperationer, som genom Husum-relationen framkallats. Och man tänker då ovillkorligen på Dalmans uppgift (i det ofvan berörda brefvet af 31 okt. 1713), att han tänkte insamla och till Stenbock öfversända de nya kritiker af Husum-relationen, som han kunde öfverkomma, för att denne skulle få vederlägga dem. Något dylikt kan särskildt hafva gifvit anstöt till, att Stenbock författade Campagnes, och, som de kritiker Dalman möjligen insändt ej kunde sträcka sig öfver kapitulationen, med hvilken Husum-relationen slöts, förklarar detta, hvarför äfven Campagnes, ehuru författad vida senare, ej håller kom att sträcka sig längre än till samma tid. Den var blott afsedd att komplettera den förra relationen. Så förklarar sig ock, att ingenting stod däri om danska regeringens handlingssätt efter kapitulationen, hvilket gaf Sandhagen anledning till anmärkning i hans ofvan nämnda bref af 31 aug. 1714.

Ännu en olöst fråga återstår, som jag med några ord vill vidröra, nämligen den, om NEMEITZ haft något att göra äfven med första editionen 1721 af Mémoires. Man ser bibliograferna stundom inränga äfven denna under hans författarenamn. För min del är jag af annan tanke. Man frågar sig ovillkorligen, hvarför han ej skulle i så fall utsatt sitt namn, om ock i halft beslöjad form, såsom på 1745 års upplaga; likaså, hvarför han ej i så fall, intresserad som han var af allt hvad som rörde Stenbock och försedd med rikt material¹, skulle gjort redan för denna edition, hvad han sedan gjorde för den följande. Man får väl därför taga för god hans uppgift i företalet till 1745 års edition, att han 1721 öfverkom å Braunschweig vid Larmsmassan det sista exemplar en försäljare utbjöd.² Man kan endast förvåna sig, att han sedan lät 24 år gå, innan han kom på den idén att utgifva den nya upplagan, då han var Stenbocks minne så varmt tillgifven. Hvad 1721 års edition angår, så är ju möjligt, att Stenbockska familjen eller någon af hans efterlevande vänner föranstaltat denna. En närmare undersökning af Ericsbergs-arkivet kan möjligen härom gifva upplysningar.

¹ Som jag ofvan erinrat, säger NEMEITZ, att han hade i sin ägo originalen till N:r 6—9 i Memoarerna af 1745. Säkerligen förvärfvade han dessa redan under tiden för sin samvaro med Stenbocks söner 1713 och hade dem sålunda till sin disposition 1721.

² Det är att märka, att NEMEITZ återvände i juni 1721 från sin italienska resa och tillbragte sensommaren och hösten i Nordtyskland.

Atterboms bref till Euphrosyne.

UTGIFNA AF

JOSUA MJÖBERG.

Af EUPHROSYNES brefväxling äro brefven från ATTERBOM, hennes äldste litteräre vän och rådgifvare, de enda som blifvit bevarade åt eftervärlden. Ett och annat af dessa bref har redan fullständigt, några andra fragment- eller referatvis, återgifvits af RUNNQVIST i hans afhandling om skaldinnan. Då de härmed utges samlade och utan strykningar, må några ord framdragas ur ett bref från EUPHROSYNE till ATTERBOM den 11 december 1823. Hon skrifver där: »Jag genomläste härom dagen dina första bref ifrån 1816 — och som en engel log din vackra själ mig till mötes i dessa dyra minnen af din ädla tillgifvenhet. — — Oförgätligt är ditt minne i mitt hjerta, och dina bref skola vittna för efterverlden och vittna huru god Du varit mot mig. Här föll en tår Bäste Vän, tag den till Jul-klapp så länge, jag har ej bättre diamanter.»

Till herr lektor YNGVE NYBERG, som välvilligt ställt dessa bref till utgifvarens förfogande, må härmed bringas ett offentligt tack, äfvensom till herr major ERNST ATTERBOM, som lämnat utgifvaren tillträde till en riksamling bref till Atterbom, däribland Euphrosynes, ur hvilka många upplysande utdrag kunnat meddelas i de brefven åtföljande anmärkningarna*.

Lund i januari 1906.

JOSUA MJÖBERG.

* De i brefven med kapitäl satta namnen äro understrukna i originalen. Likaledes angifva spärrad och kursiv stil understrykning af brefskrifvaren. — Brefven äro numrerade af utg.

1¹.

[*Början saknas*] t. ex. med musik och teckning; utan nit att intränga i grunden af någonting, endast intresserade för det Sköna så vida det låter beqväma sig till att öfver dem sjelfva sprida en liten glans, äro de belåtna, om de af varelser, lika ihåliga som de, skörda det bifall att de äro flickor med partier, eller något annat lika klyftigt vittsord. Man har svårt att förlåta en liten talang, när den är förenad med anspråk att gälla såsom stor; men långt förhatligare är mig en verklig förmåga hos en ytlig och lättsinnig character, som begagnar den såsom en leksak eller såsom något ännu sämre. Konsten låter icke harcelera med sig, och på dem, som knäböja vid hennes altare utan att älska henne »af allt sitt hjerta, af all sin själ och af all sin håg», vet hon mångfaldiga utvägar att hämnas sig. Med Er förhåller det sig i sanning så, att de försök Ni tillskickat mig, förråda en icke vanlig kallelse, och den naivetet, det rena och friska natursinne som de uppenbara, gifva mig en borgen att denna kallelse, hos Er, hvarken är en följd af fåfänga eller af en i denna tid temligen allmän ästhetisk förvetenhet. Vill man genomskåda ändlighetens töcken, vill man se världens eviga harmoni i Uranias anlete, och i sångens vakna dröm anförtro åt beslätade själar heligare rymders ingifvelser (och ett lägre begrepp om skaldens yrke har Ni förmodligen ej bildat Er), så låter sådant endast genom ett lågande allvar i böjelse och bemödande verkställa sig. Ni är begåfvad med ett större mått af poetisk talang, än som för tillfällighetsverser och dylika små oskyldiga rimmade sällskapsnöjen är tillräckligt. Er drift synes utflöda från en djupare källa: öfvervåg noga förhållandet mellan denna drift, Ert öfriga lynne och Er timliga omgifning, och följ sedan, om Er enthusiasm är oegennyttig och oemotståndlig, som en hjeltinna den vådliga, men visserligen lysande bana en inre naturmakt Er föreskrifver.

Tillåt mig ännu en erinring. Man bör, som det gamla Svenska talesättet lyder, gå i botten med hvad man företager sig. Ni bör således, så vidt Edra yttre lefnads-omständigheter tillåta hvilka jag icke känner, söka tillfälle att bilda Ert inre väsende, att ordna dess egenskaper och förmögenheter omkring en stor och värdig medelpunkt, att skaffa er andlig näring i sådana författares skrifter, som på engång lyfta sinnet öfver flården, tomheten, affektationen

¹ Brevets början är förkommen. Såsom svar på skaldinnans första brev till Atterbom, som är dagtecknadt midsommardagen 1816, måste det förskriva sig från sommaren s. å.

och ensidigheten, och gifva smaken den lyckliga rigtning till det Ursprungliga, Innerliga och Hjertliga, utan hvilken man väl kan göra vers, men aldrig något verk som finner nåd inför Poesiens himmelska thron, der ingenting annat gäller, än det som framqvällt ur en ren verlds-åsigtt och en obefläckad fantasi. Äfven det tekniska och mechaniska af konsten, nemligen behandling af språk, versbyggnad o. s. v. inhämtas ej genom annat än flitig läsning och flitig öfning; och försummas får dock detta tekniska ej: ty blott genom en fullkomlig lätthet, att med renhet, styrka, frihet och väljud kunna nyttja sitt modersmål, förmå känslan och fantasien, att gifva den rigtiga formen åt sina bilder, och ju mera örat vänjer sig att förstå systemet af språkets melodi, ju varmare och klarare, liksom flytande på gyllne strömmar, gjuta sig inbillningens gestalter in i läsarns, i åhörarns afspeglande sinnen. Men då Ni således — och detta ber jag Er noga betänka — hur mycket Ni än må söka för profana ögon fördölja utvecklingen och grundtonen af Ert inre lif, svårigen kan lyckas med detta undangömmande till den grad, att icke de, med hvilka Ni lefver och framdeles kommer att lefva i umgänge, upptäcka i Er en flicka som är olik de flesta af tidens unga (och gamla) Damer, både till sinnelag och favorit-sysselsättningar: har Ni väl någonsin öfverlagt, om Ni har nog mod och ståndaktighet att uthärda det sqvaller, de smädelser, de förföljelser, som mest af Ert eget kön vanligtvis brukar rigtas mot alla qvinnor med utmärkta egenskaper, emedan de Svenska fruntimren i allmänhet anse snille, kunskaper och alla själels behag, — äfven om de olyckliga ägarinnorna kunna så ställa till, att dessa behag ej ligga i conflict med grytan, sybågen, vaggan och bal-klädningen, — för onyttiga och skadliga vurmerier? Och tomma karlhjernor tryta aldrig, som understödja och colportera hvarje käring-anmärkning och hvarje Thé-anekdot; ty ingenting är för en dum karl mera besvärligt än att umgås med en flicka som icke är det, och ej gerna talar han väl om ett fruntimmer, med hvilket han måste tala ett förnuftigt ord eller ock — tiga och uppgifva allt anspråk på eröfring. Jag känner ej de meniskor, som utgöra Er sällskapskrets; det är möjligt att Ni för dem, i detta afseende, ingenting har att frukta. Det är möjligt, och jag önskar det, att Ni har förträffliga föräldrar, eller släktingar, eller vänner, som veta att värdera själsodling och som gerna se Er öfverlemnad åt läsning och skaldekonst. Men i alla fall måste Ni göra Er beredd på, att sådana personer icke alltid skola utgöra den krets som dömmar öfver Er, och att äfven de bästa afsigter icke skydda

Er, såsnart Ni framträdte i dagsljuset, från osmakliga sagor och nedriga tillmålen. Tänker Ni som jag, så sätter Ni Er öfver sådant, och tillstoppar Edra öron för alla andra ljud än de vittsord af uppmuntran och kärlek, som helsa Er från de godas och de ädlas läppar.

Hyser Ni dessa tänkesätt, så räck mig i andanom Er hand, och var välkommen in i den Svenska Vitterhetens tempelgård! Jag har redligt varnat Er för alla faror, som sammanhånga med detta inträde; det bör då vara mig tillåtet att icke längre fördölja den glada känsla Edra försök ingifvit mig, och mitt hopp att få en dag se i Er en skaldinna, som är värdig det sköna Svenska språket och det ur en lång dvala vaknande Svithiod.

Af Edra stycken tycker jag bäst om *Nina*² och *Fågelburen*³; de äro mera acheverade än de andra, och hvad som ännu felas dem, skulle lätt med några pennndrag kunna afhjelpas. En annan gång mera härom. *Blomster-Glasen*⁴ är rätt täckt, och Linnéas lilla blomster-ande bör finna sig nöjd med Ert offer. *Landtflickan*⁵ har, såsom poem, mindre värde, men är mig angenäm, emedan jag föreställer mig att Ni här målat Ert eget porträtt. *Nanna och Alexis*⁶ har visst vackra ställen, men är i det hela något långsträckt och matt. Svagast synes mig den *Glada Släkten*⁷. Politiska lofsånger synas ännu ej vara Er starka sida. Hvad jag i synnerhet tycker om hos Er, är en frisk känsla och ett okonstladt uttryck, egenskaper dem Ni ej kan förlora, då de i Er själ äro grundade på ett lifligt sinne för det characteristiska i Naturens hieroglyphiska taflor. Ni har en naivitet i styl och ton, om hvilken Ni bör vara rädd som om en helgedom. Den är Er sångmöes oskuld. Fågelburen är söt och älskvärd; och Ni har träffat ömhetens ljufva accorder i Ninas klagan.

Då Ni nästa gång skrifver mig till, så adressera Ert bref till Upsala. Med Er anonymitet⁸, i afseende på mig, får Ni göra som Er rådligast synes. Säger Ni mig hvem Ni är, så var försäkrad, att jag ej blottar Er hemlighet förr än Ni sjelf det åstundar: vill Ni än längre vara mig obekant, så har jag också deremot ingenting att påminna. I alla fall anse mig såsom en Bror, för hvilken hvarje

² Intagen i *Poetisk kalender*, 1817.

³ Denna dikt är sannolikt förkommen.

⁴ Euphrosyne tecknar sig i de första breffen till Atterbom med pseudonymen LAURA.

systerligt förtroende är heligt; och vet, att min vänskap ännu aldrig bedragit någon varelse, allraminst någon qvinlig.

Ni talar om »sorgsenhet öfver lifvets felslagna förhoppningar om sällhet»⁵, och det smärtar mig att äfven Ni redan gjort den grymma erfarenhet, huru liten sällhet jorden ger. Men betänk, att ungdomen är hoppets ålder, och dessutom, att själen har nyckeln inom sig till sitt sanna, sitt saligare fädernesland. Det gifvas inga sår, dem ej Religion och Poesi förmå läka, eller åtminstone lindra. Gud är öfverallt närvarande, och sångens harpa tränger jämväl till den ensligaste hydda.

Er vän

Daniel Amadeus Atterbom.

P. S. När Ni härnäst skrifer, så underrätta mig om Er lecture, Edra tillgångar i allmänhet till litterär bildning, förhållandet mellan Edra timliga omständigheter och Er böjelse för poesi m. m. s. på det jag må se, i hvad afseende jag kan snarast bli Er nyttig.

2.

Upsala d. 28 Januar. 1817.

Ert sista bref, min goda, broderligt älskade Laura¹, kom i mina händer just på sjelfva Jul-afton, och det var den angenämaste Julklapp som kunde skänkas mig. Jag har från postdag till postdag uppskjutit mitt svar, emedan, öfverhopad af brydsamma göromål, jag trott mig längre fram kunna finna några stunder som jag finge odelade helga åt Er. Men jag väntar fåfängt på en tid, då jag får lefva för hjertat och dess önskningar; jag kastas outhörlikt ur den ena stormen in, i den andra, och jag måste liksom med våld tillkämpa mig ett och annat flyktigt ögonblick, att lyssna till fridens och vänskapens röst. Älskvärda Laura! vedergäll ej mitt dröjsmål med samma mått, utan hugna mig, så ofta Ni har en stund ledig från andra viktigare ämnen och angenämare nöjen, med några rader från Er hand. Tillåt, att en martyr för sitt Fädernesland i andanom kysser henne, och tackar henne för alla de vänliga och ömna drag, dem hon ritat på Ert papper för att uttrycka ett lifligt och oskulds-

⁵ »Tillåt mig . . tacka Er, at Edra toner återgifvet mig denna harmoni som en djup sorgsinthet öfver lifvets felslagna förhoppningar om sällhet, försänkt i en kall nedslagenhet och förgätenhet af sin egen inre förmåga». EUPHROSYNÉ till ATTERBOM midsommardagen 1816.

¹ Se not 4 till förra brefvet.

fullt hjertas välvilja mot en man, som anser sin lefnads lidanden tillräckligt belönade, då han varit mäktig att förvärfa sig sådana varelsers förtroende och förtjusning³. Hvarföre har Försynen gjort oss personligt främmande för hvarandra? hvarföre har den lagt rymder och förhållanden, kanske oöfverstigliga, i vägen för ett mera omedelbart umgänge? Om Ni ändå bodde i Upsala! Hvad det skulle vara mig ljuft, att tala med Er, att läsa med Er, att gå Er tillhanda med alla för mig möjliga tjänster! Och jag tror icke, att Ni här skulle få ledsamt. En sällskapskrets har här begynt bilda sig⁴, der de utmärktaste och bästa individuerne af båda könen kunna träffas; der läsning, musik, sång och förtrolig conversation, åtminstone för stunden förjaga jordens bekymmer; och der jag skulle bli än mera välkommen, om jag finge, en vacker dag, införa den unga Sångmön Euphrosyne vid min sida. — Men man måste nöja sig med hvad som är, och om ej förr, råkas vi väl i en fullkomligare tingens ordning, der alla i det timliga endast grundade band och bojor försvunnit. Låt oss dessförinnan, som Skriften säger, hvar å sin stad kämpa en god kamp, med renhet, med tro, med hopp, med tålmod, med tunga och med panna!

Troligtvis har min goda Laura redan sett den nyaste Poetiska Kalendern, och der igenkänt trenne af de lyckliga försök, som hon i somras tillskickade mig⁴. Jag har infört dem på eget bevåg, och

³ »Med den svärmande förtjusning som tillhör ert namn emottog jag ert bref — rädd at hvarje öga skulle beröfva mig helgden af dess ägande flydde jag med min skatt från alla vittnen i naturens famn, och anförtrorde min själ åt en vän. Ehuru okänd, talade dess röst sympathiens språk, som en god ande från en bättre verld; och mitt hjerta kände det djupt det goda det ädla det sanna som talar i hvarje rad, likt strålar från en själ. Min beundran, min högaktning och mina tårar voro de tysta offer Ni erhöill, och under den blygsamma slöja hvori den unge skalden gömmer sin öfverlägsenhet ville jag tillbedja gudomens afbild, men rodnande för mig sjelf och min djerfhet at hafva frambragt något så ofullkomligt och barnsligt som dessa små försök, för snillets och talangens höga domstol — och åter glad som ett barn at denna djerfhet gjorde mig så lycklig: jag ägde ert bref, jag läste i er själ och det som mäst förtjuste mig var er hjertliga godhet, er milda skonsamhet, och de hulda råd som det ädlaste hjerta ingifvit». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 23 dec. 1816.

³ Jfr K. WARBURG, *Illustr. sv. litteraturhistoria*, 2: 574.

⁴ »Min öfverraskning var ej liten, då jag i ett sällskap i Julas får se den poetiska Kalendern för det nya året; min glada nyfikenhet fattade så begärligt efter den välkomna boken, och det första jag får se var ett af mina små stycken. Min förvåning var öfver all beskrifning. En hög rodnad purprade mina kinder och en liten fäfånga smög sig in i hjertat, men som hastigt utträngdes af en äd-

jag hoppas att Ni ej blir ond deröfver, eller att Ni ej tycker illa om de små ändringar jag här och der trott nödvändiga. Allmänheten har, så vidt jag erhållit underrättelser, upptagit dessa stycken med synnerligt bifall, och ett slags prof deraf är, att Utgifvarn af StockholmsPosten, annars visst icke någon excentrisk man, har i sitt blad⁵ låtit aftrycka Er *Nina*, såsom prof på den nya Kalenderns förträfflighet. Hvad som sannolikt än mera skall fägnas Er, är att min vän, Professor Franzén, åt hvilken jag i höstas visade Edra manuscripter, yttrade sig öfver dem och Er med bifall och högaktingens nyfikenhet. Jag skulle ej berätta Er sådant, om jag ej hyste till Er karakter det fasta förtroendet, att allt detta beröm icke kan föra Er till fäfänga och charlataneri, utan blott uppelda Er att med ännu fullkomligare citterslag glädja Edra vänner och Ert fosterland.

Hvad Er lecture⁶ angår, så är jag ganska nöjd med den underrättelsen, att Ni håller på »med fullt allvar» lära Er Tyska: i i den Europeiska Vitterhetens närvarande belägenhet är detta språks och dess författares grundliga kännedom alldeles oundgänglig för hvar och en älskare af Litteratur och Skaldekonst. Jag önskar att Ni måtte äga tillgång isynnerhet till Goethes, Schillers, Novalis', Tiecks, Jean Pauls och Fouqués skrifter. Kan Ni komma åt Goethes *Gedichte*, *Iphigenia*, *Tasso*, *Faust*, *Wilhelm Meister*, *Wahlverwandtschaften*; Schillers *Maria Stuart*, *Wallenstein*, *Jungfrau von Orleans*, *Wilhelm Tell*; Novalis *Heinrich v. Ofterdingen* och *Geistliche Lieder*; Tiecks *Sternbalds Wanderungen*, *Genoveva*, *Octavianus*, *Phantastus*; Jean Pauls *Titan* och *Levana*; Fouqués *Held des Nordens*, *Zauberring*, *Undine*, *Thiodolf* m. m.? Åtskilligt af HERDER bör Ni äfven läsa: isynnerhet hans samling af visor och romanser, som fins införd i *Bibliothek der Deutschen Classiker*. Jag förmodar, att större delen af de poemer, Tragedier och Romaner, som jag upp-

lare känsla: en varm tacksamhet mot den, hvars hand så broderligt förbättrat mina små försök, som nu föreföllo mig på samma sätt som mina blommor den tiden jag öfvade mig at måla: jag fulländade dem gladt och fort, dock efter min bästa förmåga, och lemnade dem sedan i Ritmästarens hand, som här och der tillsatte något drag, en lifligare färg, en jemnare contour, och inom ett ögonblick så hade det hela ett annat utseende». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 21 april 1817.

⁵ Den 17 januari. Utgifvare var A. WIBORG. Jfr LJUNGGREN, *Sr. ritt:s hufder*, 5: 198, noten.

⁶ »Gif mig en broderlig föreskrift för min lecture — det är min favoritsysselsättning . . . En sak måste jag ännu säga, at jag lär mig tyska på fullt allvar». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 23 dec. 1816.

räknat, redan fins att tillgå i nämnda Bibliotek, som jag icke läst, emedan jag äger original-upplagorna. HÖLTY har författat vackra elegiska sånger, BÜRGER mästerliga ballader; så äro äfven AUG. WILH. SCHLEGELS och FRIEDR. SCHLEGELS skaldestycken ganska läsvärda. Kan Ni ej nog Engelska för att läsa SHAKESPEARE, den störste skald i senare tider, på urspråket, så skaffa Er August Schlegels förträffliga öfversättning af hans dramatiska verk. Vill Ni skaffa Er begrepp om den Spanska Poesiens skönhet, så bör Ni laga att Ni får läsa Schlegels öfversättningar från CALDERON och Tiecks tolkning af CERVANTES' Don Quixote. Italienskan bör Ni lära Er, i fall Ni ej redan haft tillfälle dertill, för att kunna läsa PETRARCA, ARIOSTO och framför allt TASSO på deras eget modersmål. Vill Ni lära Er känna det skönaste af den Grekiska Poesien, så skaffa Er Voss' öfversättning af Homer, till en början; jag tror att åtminstone Odysséen skulle behaga Er. Skaffa Er Fr. Schlegels *Geschichte der Alten und Neuen Litteratur*, och Aug. Schlegels *Vorlesungen über die Dramatische Kunst*; de gifva Er grundliga ästhetiska och historiska begrepp, och äro författade i en lätt skrifart. Framförallt bör Ni, såsom en värdig Nordens Dotter, göra Er bekant med Nordens ursprungliga och i all sin enfald dock så herrliga Poesi: våra gamla Sagor, våra fornhäfder och folksånger, hvilkas anda Fouqué och Oehlenschläger så mästerligt uppfattat. *Lied der Niebelungen*, i Büschings bearbetning, kunde ock dertill vara Er tjenlig. Känner Ni Fouqués *Eginhard och Emma*? Fouqués och Friherrinnan Helwigs tillsammans utgifna *Taschenbuch der Sagen und Legenden*? Känner Ni Oehlenschlägers *Aladdin, Hakon Jarl, Axel och Walborg, Helge, Habor och Signild, Aly och Gulhyndy*? — Men jag skulle aldrig sluta, om jag ville uppräknat allt, hvad jag önskade att Ni finge läsa. Af Fransyska Författare föreslår jag Friherrinnan Stael, hvars *Corinne* är en gudomlig roman och hvars verk *De l'Allemagne* kan ge Er många nyttiga upplysningar. — Farväl, goda Laura! Skrif snart!

Atterbom.

3.

Upsala d. 13 Maj 1817.

Jag har redan länge med temlig visshet känt Ert namn, min Fru; och det fägnar mig hjerligt, såsom ett prof af Ert fullkomliga förtroende, att Ni nu sjelf underrättar mig om Ert namn, hvarom det hittills varit min pligt att äfven mot Er låtsas en total okunghet. Ja, jag vet ännu mer: jag vet att Ni haft den för mig

smickrande nyfikenheten att vilja se mig, när Ni för någon tid sedan var i Upsala, och att Ni var det fruntimmer som jag, en eftermiddag, såg hastigt öppna min dörr och som en apparition åter försvinna¹. Plågad af en grufflig hufvudvärk och just i begrepp att lägga mig på min soffa för att sofva middag, såg jag Er blott såsom genom ett töcken, och sannolikt gjorde min sömniga physionomi ej på Er just det fördelaktigaste intryck. Ja, jag önskar att Ni må ha funnit mig riktigt stygg, till rättmätigt straff för det infallet att så der anonymt stjåla Er på Edra vänner, liksom Ni vore ett contraband som man ej utan lagbrott finge betrakta. Hvarför sade Ni mig ej Ert namn, min bästa Julia? eller hvarför lät Ni ej säga mig till, att Ni var i staden och önskade träffa mig? Kunde vi ej då ha njutit några glada dagar tillsammans — hvem vet, när ett sådant tillfälle nästa gång erbjuder sig? Jag älskar blygsamhet, ja till en viss grad »timiditet»² hos Ert kön: men känner Julia sin Brors sinnelag så illa, att hon tror sig ej kunna närmas honom utan timiditet, — med hvilka ögon har hon då läst hans skrifter? Visst icke med sina egna begge vackra synorganer, utan med någon annans, jag vet ej hvars. Förbättra detta fel, min Fru! och lät det bli allvar, att anse mig som en Bror! Föröfrigt hoppas jag att Fru Hæffner, som lär vara Er släkting och som ofta befunnit sig i mitt sällskap, icke har afmålat mig för Er på ett sätt, som kan väcka fruktan och misstroende. Om Ni visste, hur enfaldig, barnslig och föga imposant min personlighet såsom enskild menniska är, så toge Ni mig hellre i famn än beundrade mig, och jag vore mera belåten med det förra än det senare. Äfven Edra husliga sorger

¹ »Men hur i all världen kunde Ni veta att det var jag som syntes i er kammar dörr i vintras? — jag hade mycket säkert påräknat att få göra er bekantskap personligen, tillika med några vänner från Vestmanland men föret slog felt och således kunde de ej komma till Upsala — och jag ville nödvändigt se Er — hade Fru Hæffner varit hemma så hade jag tänkt att anhålla hos henne att uppfylla min önskan på något sätt — men nu var ingen annan ressource övrig än att själf presentera mig och dertill hade jag ej mod; jag flydde derför till en liten list, som Ni måste förlåta mig — nog hade jag gärna hoppat in genom dörn och omfamnat Er, men hvad skulle Ni då tänkt? hade jag följt mitt hjerta så hade jag vist gjort det men man får ju ej följa alla dess infall, ehuru ofta altför oskyldiga». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 28 maj 1817.

² »Förlåt! jag har felat mot Min Okände Vän då jag ej sagt mitt namn som i säkrare vård ej kunnat lemnas. Men mitt timida väsende slöt sig så gärna i det anonymas slöja, som så väl klädde dess ringa själförtroende». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 21 april 1817.

voro mig ej okända, och ryktet om Er mans cession³ har gjort mig mycken smärta. Er man sjelf har jag sett ett par gånger här i Upsala, och man behöfver ej vara stor physionomist, för att inse att han ej är den som kan göra Er lycklig. Jag beklagar honom i alla fall, då han lär i ärlighet vara en phenix ibland handelsmän⁴, och finner honom så mycket mer beklagansvärd, som han förmodligen under sin närvarande olycka saknar alla inre resourcer att göra sitt öde dragligt. Hvad Er angår, min goda Julia! o hur gerna ville jag ej vara i stånd att lindra edra lidanden! Men Gud kan uträtta, hvad ej vänskapen förmår. Förblif ståndaktigt vid den sköna tro, att »detta lif är en uppfostringsskola för en bättre värld»⁵, lef modigt för öfverjordiska värf, och låt sedan alla Stockholms hundrackor, med Hr Wallmark i spetsen⁶, murra och gläfsa så mycket dem lyster⁷. — Jag för min del tillbringar ej heller de angenämaste dagar; utom det att jag hela vintern igenom har varit krasslig, så har jag för ungefär fem veckor sedan blifvit attackerad af ros i venstra foten, och är ännu ej befriad derifrån. Under hela denna tid har jag måst ligga och sitta som en fånge i min kammare, och får ännu ej på annat vis njuta våren och den friska luften, än då och då medelst en liten utfärd i vagn. Julia kan lätt föreställa sig, huru detta verkat på mig både till själ och kropp. Så snart jag blir frisk, kommer jag till Stockholm för att der bestyra om åtskilliga förnödenheter till min utländska resa, hvilken nu genom dylika oförväntade hinder blifvit något uppskjuten. Jag önskar då att få göra personlig bekantskap med min Euphrosyne, på ett förnufligt sätt, d. v. s. jag ämnar ej följa Ert exempel och bli stående i dörren med förfrågan efter en person som icke bor i Ert hus; utan en smula mer torde jag väl öfverskrida modestiens gränсор, åtminstone så mycket att jag stiger fram i rummet och sätter mig. Lofva mig att få besöka Er! och vänta mig föröfrigt

³ »Till mina yttre omständigheter börer en för några veckor sedan inträffad cession, förorsakad af ett vexel-krångleri med judarne förledet år». Samma bref.

⁴ ASPING var sidenkramhandlare, ej hökare, i Stockholm.

⁵ »Jag skall . . af mitt öde hämta den undervisning, att ej fästa mig vid något annat än det verkligt goda och sköna, och redan i tid afsäga mig alla anspråk på jordisk fröjd, och blott anse detta lif som en upfostringsskola för en bättre värld». Samma bref.

⁶ Syftar på ett utfall mot skaldinnan i *Allmänna journalens* granskning af *Poetisk kalender*, 1817. Se RUNNQVIST, *Euphrosyne*, Norrköping 1882, s. 7.

⁷ EUPHROSYNE omnämner i det senast anförda brefvet, att hon blifvit plågad af »tadelsjukans krets som består af dumma karlar och afundsamma damer».

på intet annat vis, än man väntar ankomsten af en gammal bekant från sin barndom. Jag hoppas att Ni snart skall finna, att vi i sjelfva verket alltid känt hvarandra. — När nu de tyngsta olycksmolnen hinna brusa förbi, så grip åter till cittran och studera dessutom flitigt sin Goethe och Schiller. Gifve Gud att jag kunde ha tillfälle att vistas någon längre tid på en och samma ort med Er, så skulle jag sjelf vara Er språkmästare och undervisare i allt hvarmed jag förmådde gå Er tillhanda. Tänk emellertid på Poet. Kalendarern för nästa år, och lemna mig bidrag dertill som svara mot Ert började rykte. Vi få språkas vid derom. Jag har hört sägas, att Ni har i Vestmanland en asyl, der Ni brukar vistas om somrarna⁸. Måtte Ni der, äfven denna sommar, möta någon tröst och någon fröjd! Om engång omständigheterna så fogade sig, att Ni finge uppehålla Er en tid, eller tidtals, i Upsala, så tror jag att denna stad, med Er lust till intellectuell utbildning, skulle förekomma Er behaglig nog; och här finnas åtskilliga personer, af begge könen, hvilkas umgänge jag tror skulle intressera Er. Julias lycklige Bror kunde då, kanske, i ett och annat mera bidraga till hennes gagn och nöje, än det nu är honom möjligt att göra. — I Tyskland kommer jag förmodligen att dröja ett år; men det har aldrig varit min tanke att öfvergifva mitt fädernesland⁹ och nationalisera mig på ett annat ställe. De rykten man derom utspridt, äro fullkomligt ogrundade. För de Tyska Damerna behöfver Ni ej varna mig¹⁰. Jag har ingen personlig erfarenhet af hvad man kallar Kärlek, och när man vid sju och tjugu års ålder ännu icke känt Amors välde, inträffar väl denna kunskap svårligen sedermera. Emellertid nekar jag ej att äfven denna connoissance kan vara värd att göra. För mig synes den likväl icke vara bestämd. — Lef väl, min bästa Julia, och tänk någon gång på Er vän. Tack för Er systerliga önskan, att följa mig på min resa i Tyskland som en välgörande genius¹¹; jag behöfde visserligen ett sådant sällskap: tyvärr kan nu

⁸ Skaldinnan plägade om midsommar och, åtminstone ibland, om jul besöka sin välgörare brukspatron ADLERWALD på Skultuna, och vistelsen där brukade isynnerhet på sommaren utsträckas mycket länge.

⁹ På tal om Atterboms utländska resa skrifver EUPHROSYNE i det sistnämnda brevet: »Öfvergif ej ert Fädernesland som ehuru otacksamt förr eller senare skall följa det rätta, värdera det sköna, och erkänna segern åt den som naturen gifvit förmåga at gagna och uplysa».

¹⁰ »Res, men blif ej qvar hos Tyskorna». Samma bref.

¹¹ »Ack! att min själ kunde följa med, och som en trogen spegel af er sjelf, upfatta alla edra intryck vid äsyn af detta land och detta folk som Ni så väl känner och värderar». Samma bref.

endast Ert minne ledsaga mig. Tack för Er poetiska kyss¹². Den återsändes på prosa, men icke mindre varm, af Er trofaste vän
Atterbom.

4. Åsbo, i Östergöthland, d. 20 Jun. 1817.

Nej, min ömna, hulda Julie, jag kan ej längre dröja med att tacka Dig för vårt sista möte och den vällust som din personliga bekantskap beredde mig. Nyss ur sömnens armar uppstånden, helgar jag dessa första ögonblick af en skön sommardag åt Dig; ack, din ädla, sorgsna, vänliga bild lefver evigt i min själ — tänker Du äfven någongång på mig? Det kostade så mycket på mig, att skiljas ifrån dig — så mycket, att du säkert ej märkte det, emedan jag ansträngde alla mina krafter för att ej onödigtvis sönderslita dig och mig. De få timmar, som vi tillbragte tillsammans, gäfvö dig i mitt inre samma förhållande till mitt hjerta, som om du varit uppväxt med mig från våra första barnaår och som hade jag till dig alla en Brors ljufva pligter och förbindelser. Gud vet, hvad jag för Dig beder och önskar; måtte han höra mina böner och uppfylla åtminstone den ringaste af mina önskningsar! Att resa bort i främmande land och veta Dig vara i nöd — det är grufligt. Jag har skrivit till min vän Afzelius¹ och ytterligare uppmanat honom

¹² Det nämnda brevet avslutas med följande verser, i hvilka en tydlig återklang af ATTERBOMS *Ånderöst* märkes:

Ser Du en fånge i den höga muren
Som stilla flätar tålamodets krans,
Hvars galler purpras af en återglans
Ifrån en anad verld på ljuset buren.

Der ljuder under ensamhet och smärta
En återklang ifrån din Lyras slag,
Och känslans spegel fattar hvarje drag,
Af himlens urbild i ditt rena hjerta.

Hör Du i qvällen vid en stilla hvila
I löfvens hviskning, vid din fensterkarm,
En klangfull ljuf accord, från Luthans barm
På Vestans andevingar till Dig ila.

Det är Julie. Må broderhjärtat ana
En systerkyss på aftonfläckten förd!
Och hvarje ton af Sångens Ålskling hörd,
Mig till fullkomligare anslag mana.

¹ ARVID AUGUST AFZELIUS, vid denna tid lärare vid frimurarebarnhusets skola i Stockholm och e. o. hofpredikant.

att försöka hvarje för honom möjlig utväg till ditt bistånd. Innan jag lemnar Sverige, hvilket förmodligen sker i nästa veckas slut, ämnar jag skriva till ett par förnåma bekantskaper³, som möjligtvis kunna göra dig någon tjänst. O, hvarföre är jag så fördömdt fattig! Men låt ej modet falla, och hoppas friskt på bättre tider. Att du skiljer ditt öde från din mans, anser jag för ovillkorligen nödvändigt. Du har länge nog uppoffrat dig åt en person, som dock numera ej genom dina uppoffringar kan räddas — han har ej kunnat fästa dig vid sin sida genom modersglädjens oslitliga band, och hans egenskaper må, i hans spher, vara hvilka som helst, så har han dock ingen rätt att hädanefter stänga dig från ett lif, som bör odeladt egnas åt vänskapen, lutan och fäderneslandet. Gifve den milda Försynen, som blott velat pröfva dig och visst icke tilllåter en af sina ädlaste skapelser att förgås, att jag vid min återkomst måtte träffa dig i en gladare ställning! Öfverlemnna dig emellertid, så mycket som de oundvikliga jordiska bekymren medgifva, åt utbildningen af din sköna talent — och

»Äg inom dig sjelf den känslas himmel,
Som utgör ädla sjäalars helgedom»³.

De flesta af de stycken, som du lemnade mig, ämnar jag låta trycka i Poet. Kalend. för 1818: men bered dig då på våldiga utgjutelser af Wallmarks raseri!⁴ — Från Berlin skrifver jag härnäst till dig, och underrättar dig huru dina brev till mig (du är väl så söt och någongång skänker mig ett par rader) böra adresseras. Farväl så länge, min goda, ljufva, olyckliga Julie! Ack om jag vore dig så när, att jag kunde kyssa dig!

Atterbom.

Jag ville så gerna språka med dig ännu en stund, men Postbudet har redan länge väntat. I morgon bittida bryter jag upp från detta ställe (mina systrars hemvist) och aftågar till Skåne och Ystad. På Dig tänker jag hvar dag. O, glöm mig ej! glöm mig ej!

5.

Dresden d. 15 Nov. 1817.

kl. $\frac{1}{2}$ 12 på natten.

Goda Julie! I denna stunden — ja, jag har misräknat mig på en half timma och nu slår klockan 12 — i denna stunden säger

³ Måhända åsyftas greffe SCHWERIN och generalskan SPARRE, till hvilka skalden enligt 6:te brefvet sände brev från Dresden.

³ Citat från EUPHROSYNES dikt *Till min luta*.

⁴ Jfr not 6 till 3:dje brefvet.

man att andarne vandra, och min egen vandrar till Dig för att flygtigt vederqvicka sig från mångfaldiga mödor. Jag har ofta tänkt på Dig, ehuru allahanda förströelser befordrat min naturliga tröghet i brefskrifning, — och de snart i den nya Poetiska Kalendern utkommande skaldestycken, som du vid vårt afsked i Stockholm öfverantvordade åt min broderliga granskning, skola vittna, kanhända, huru grundligt jag gjort Ditt ädla Innersta närvarande för min själ, och huru kär sysselsättningen varit mig med dessa skära spegelbilder af din ömma, ljufva och naiva fantasi. Min obetydliga åtgärd har icke kunnat förhöja deras värde — jag har blott här och der gjort spegelglaset något blankare, men formerna och färgorna tillhöra Dig, om jag ock någongång rättat ett och annat litet fel i teckningen. Ack, låt äfven Du i någon ledig minut din tanka sväfvä öfver hafvet till din aflågsne vän, och gif honom ett tecken, att han icke alldeles är utplånad ur ditt minne. Gerna skulle jag nu vilja skriva ett par ark fulla, ty jag har 10,000 saker att säga och berättat dig; men jag har nu i två dagar arbetat på en gräsligt lång epistel till Hammarsköld, och är så trött och så sömnig, att jag knapt ser pennan, mycket mindre de bokstäfver jag skriver. Genom honom och Afzelius kan du dock erhålla del af mina rese-äfventyr; särdeles om du genom dem kan komma i direkt combination och communication med mina Upsaliensiska vänner, till hvilka mina fullständigaste underrättelser hittills afgått. Till Fru Silverstolpe i Upsala skickade jag en lång beskrifning af min resa till Berlin. Till Geijer och Palmblad, samt nu sist till Hammarsköld, har jag berättat åtskilligt om de intryck som Sachsen och Dresden gifvit mig. Du skall likväl icke blifva föroråttad, ty till Dig och HEDBORN har jag föresatt mig att skriva från någon särdeles poetisk ort i Italien, en post-ort som är tvenne så poetiska själar värdig. Skulle du någongång få tid och lust att fågna mig med några rader från din hand, så lemna brefvet till Afzelius eller Hammarsköld, som ställa om att det kommer till Berlin, till General-Lieutenanten m. m. HELWIG eller till kgl. Legations-Secreteraren NORDENFELDT; hvarifrån det sedan ofelbart kommer till mig, hvar jag än må vistas, emedan jag med dessa tvenne Herrar alltid underhåller communicationen öppen. — Den biljett jag, innan min afresa ur Sverige, skickade till dig från Åsbo Prostgård i Östergöthland, min födelseort, kom väl riktigt fram? — Jag är mycket nyfiken att få höra den närvarande ställningen af dina lefnadsöden, och önskar hjertligen till Gud, att den må vara ljusare, än då vi skiljdes åt, och lofva gladare utsig-

ter. Berätta mig derom, jag besvär dig, så snart som möjligt, och om du gjort några nya angenäma poetiska bekantskaper; med mera dylikt, som beträffar din personliga ställning! jag bedyrar vid Gud, att ingen köttslig Bror kan mera hålla af sin Syster, än jag håller af Dig. — Jag hoppas, att vi efter min återkomst till Sverige skola få upplefva många glada ögonblick i hvarandras umgänge. Jag har in petto stora poetiska projekter, som då skola utföras — projekter icke blott för min, utan ock för din räkning. Jag vill, med Guds hjälp, göra af dig en Skaldinna, som Sverige med stolthet skall sätta vid sidan af — Men nog. Gud låte oss begge få lefva, med någorlunda helsa till själ och kropp, samt med någorlunda drägliga timliga villkor! Jag önskade gerna, att kunna för sommarn 1819, — ty nästa år kommer jag kanske icke hem, — hyra mig ett rum på någon rätt angenäm plats af Djurgården invid Stockholm — Då skulle vi ofta vara tillsammans och öfverlägga om våra poetiska planer. Hvad synes dig derom? — Här i det romantiskt sköna och trefliga Dresden har jag gjort bekantskap med tvenne Deutsche Dichterinnen, af hvilka ingendera i personlig älsk-värdhet kan mäta sig med Dig. Den ena, LOUISE VON BRACHMANN¹, är en god människa, beskedligt cokett, litet tråkig, har alltid tand-värk, mumlar mellan tänderna och ser ut som en förvissnad Gouvernante; har i det hela en medelmåttig talent, men en viss routine och en viss celebritet; förförfigt derigenom intressant, att hon varit intimt lierad med NOVALIS' familj, och vet förtälja mycket om denne så hastigt försvinnande gudaynglings jordiska uppenbarelse. Den andra, HELMINA VON CHEZY², har en stor, utmärkt talent, särdeles i erotisk lyrik, är originell, liflig, naiv och amusan, men står i slätt rykte för sina ungdomshändelser m. m. Jag vill ej dömma öfver hennes dygd; för det närvarande spelar hon åtminstone Maria Magdalenas role, och jag tror att den är upprigtig. Mönster af qvinlighet är hon i alla fall icke i något afseende. Emellertid tillbringar jag stundom hos henne mina aftnar, och låter henne med sin sir-

¹ Född 1777, dränkte sig i Saale 1822. Hon debuterade i SCHILLERS *Musen-almanach* 1799 och utgaf en lyrisk diktsamling 1800. I Weissenfels, där hennes fader var ämbetsman, lärde hon känna NOVALIS, och hennes mildt svärmodiga diktning röjer spår af hans inflytande. Ett urval af hennes dikter utgafs 1824 i Leipzig af SCHÜTZ.

² Född 1783, död 1856. Hon författade en mängd lyriska dikter, noveller och äfven romaner. Alltsedan slaget vid Hanau 1813 ägnade hon sig lidelsefullt åt sjukvården i fält under Napoleonskrigen, och behållningen af sina 1818 utgifna *Neue auserlesene Schriften* bestämde hon åt sårade soldater.

liga röst föreläsa mig sina poesier, af hvilka en stor del i sitt slag äro oöfverträffliga. Föröfrigt är jag här i Dresden mycket upplagen af sällskapslivet, och har många intressanta bekantskaper. — Råkar du händelsevis FRANZÉN, så helsa honom millionfaldigt. Det är den älskvärdaste varelse som Sveriges gränsor innesluta — det är en Guds Engel. Råkar du HEDBORN, så säg honom, att han är en bland dem, på hvilka jag dagligen tänker. En förträfflig natur! *kindlich und rein*. Råkar du LING³, så säg honom, att han icke förmår tvinga mig att hata honom, och att i trots af det oförnuftiga och ovärdiga bref, som han skickade mig vid min afresa från Stockholm, känner jag hans ädlare Jag bättre än han sjelf. — Lef väl och lyckligt! Gud välsigne Dig.

Atterbom.

6.

Roma, d. 13 April 1818.

Min goda, oförgätliga Julie!

Tro ej, hvarken att jag glömt Dig, eller att jag kan glömma Dig. Af ett för någon tid sedan erhållet bref från Carl Zeipel ser jag, att du nästan fallit på dylika misstankar. Nej, min ömma, min ljufva vän! du kan för sådant vara fullkomligt trygg. Den, som en gång lärt känna Dig, och sedan kan bli likgiltig för din person och dina öden, måste antingen vara utan hufvud, eller utan hjerta, eller sannolikast utan begge. Jag tänker på Dig dagligen, ja, om denna bekännelse kan trösta dig, jag ser Dig ofta ej blott i mina dagliga, utan ock i mina nattliga drömmar. Jag ser dig ofta — tyvärr blott i andanom! — vandrande vid min sida, bland forntidens herrliga ruiner, till hvilka jag lemnar dig muntliga kommentarier, eller i de tjugusande Villornas alleer, när den varma Italienska luften börjar svalkas, och solen sjunker öfver pinjernas, lagrarnas och cypressernas dunkelgröna lundar, under det himlens blåa

³ »Jag måste nu berätta dig om mina öden sen i somras. Först sedan Du reste var jag vid DjurgårdsBrunn en månad, och njöt mer af denna sköna nejd än af det ledsamma sällskap der var. Under denna tid gjorde jag bekantskap med L—g, som genom sitt besynnerliga sätt att vara ej kan intressera, men för öfrigt estimerar jag honom mycket som författare och hans vänskapsfulla godhet för mig — som dock blef illa uttydd af onda tungor. [»Ett sqvaller säger, att hon (dvs. Euphrosyne) skall skilja sig från sin man och gifta sig med Ling». PALMBLAD till ATTERBOM den 26 sept. 1817.] Jag tycker innerligt synd om hans lidande [Ling hade detta år förlorat sin hustru] som nästan förtär honom. . . . Till Ling har jag framfört din hälsning men han tyckes ej vara bland dina bästa vänner». EUPHROSYNÉ till ATTERBOM den 23 febr. 1818. Jfr för öfrigt nästa bref.

färg, här långt mera högbå än hos oss, i vester antager det skäraste violetta skimmer, som slutligen öfvergår i det mest glödande purpur. Hastigt breder sig nattens flor öfver ångden; nu tindra stjernorna fram, större till utseendet och mera guldfärgade, än vi se dem i våra Nordiska vinternätter; den klaraste måne går upp öfver Rom, S. Petri väldiga coupol, alla de tusende tornen och tinnarne blänka, fjerran vinka dig de Albanska och Sabinska bergskedjorna, som inhägnat det stilla Campagna, liksom gränsen af ett förtrolladt land — och omkring dig, hvart du blickar, kasta otaliga vattenkonster sina silfrade språng i mångfaldigt korsade bågar! — Döm häraf, om jag förlorat dig ur mitt minne! — Från Östergöthland skref jag till dig, innan jag lemnade Sverige; från Dresden sände jag dig ett brev, innelyckt i ett till Afzelius — En Saxisk Köpman, vid namn Mesmer, lofvade att framföra dem till Stockholm; jag skref på samma gång till Hammarsköld, Breda¹, Gref Schwerin², Generalskan Sparre³, med flera af mina Stockholmska vänner: skulle denne Mesmer ej ännu vara ankommen? ty att Afzelius riktigt aflemnat det brev jag anförtrodde honom, derom hyser jag ingen tvifvel. — Jag vill tillsvidare hoppas, att du riktigt erhållit det! — Låt Carl Zeipel, som du känner och som innerligt håller af så väl Dig som mig, skicka Dig utdrag eller utförligare underrättelser om mig och min resa ur de långa plakater, dem jag tid efter annan hemsänder till Geijer i Upsala; du bör ej förundra dig, att jag hvarken har tid eller tålmod, att afskrifva dem in duplo⁴. Skada, att Du ej också bor i Upsala! ty alla mina dervarande vänner läsa mina långa brev till Geijer gemensamt. — Af de underrättelser jag fått från Sverige ser jag, att dina nya skaldestycken i sista Kalendern gjort mycken lycka. Också Geijer berömmar dem högligen. Det är en naturlig sak! — Kanske tycker du, att jag i den afskrift jag hemskickade af dina manuscripter, gjort

¹ Målaren CARL FREDRIK VON BREDÅ (född 1759, död 1818).

² Grefve ADOLPH LUDVIG VON SCHWERIN, en broder till den bekante riksdagsmannen prosten Fredrik Bogislaus von S. Hans fru, en dotter till landshöfdingen Otto Wilhelm Ramsay, intresserade sig lifligt för Atterbom och nya skolan, och Atterboms kusin Sondén var en tid informator för grefvens söner.

³ Måhända dåvarande generalmajoren BENGT ERLAND SPARRIS fru.

⁴ »Nu vill jag tillägga, . . att jag stundom får brev från Euphrosyne som klagar . . öfver förgätnheten af det löfte du gifvit henne att få brev från dig, öfver hvilket sistnämnda väl andra också kunde klaga, men hvartill hon, som är stängd från nästan all gemenskap med Upsala, har största skälet». ZEIPEL till ATTERBOM den 13 febr. 1818.

åtskilliga onödiga ändringar. Ehuruväl jag vid ett muntligt samtal med lättlet skulle göra dig en ordentlig och på mogna skäl grundad redovisning för hvarenda af de friheter jag i detta fall tagit mig, vill jag tillstå, att jag vågat de flesta af dessa förändringar mindre derföre, att de, betraktade hvar och en på sitt ställe särskildt, varit absolut nödvändiga, än för att i det hela, i den allmänna methoden af min granskning, ge dig en praktisk anvisning på den strängare sorgfällighet vid behandling af plan, språk och versbyggnad, som jag önskar att du icke må förlora ur sigte, då, som jag hoppas, du äfven hedrar nästa års Kalender med bidrag — och då din undertecknade trogne vän, ännu en tid bortåt ömsande bopålar utan uppehåll, hvarken muntligen eller skriftligen kan gå dig tillhanda! — Förskräcks ej för orden: »strängare sorgfällighet»; med en så utmärkt talent, som Du har att tacka Gud och Naturen för, äro inga tekniska hinder omöjliga att besegra. Du behöfver ej göra dig annat besvär, än att flitigt studera (du missförstår mig väl ej: att studera är icke detsamma som att efterapa — hvilket senare du hvarken bör eller behöfver göra) goda skalders arbeten, samt under detta studium allt mer och mer vänja dig, att icke blott med känslan och fantasien fästa dig vid innehållet, utan ock med begreppet, med reflexionen tydligt utreda för dig fordringarna och villkoren för möjligheten att exequera de poetiska compositions-slagens åtskilliga arter. Hvad som isynnerhet är en hufvudsaklig egenskap för Skalden, näst en liflig inbildningskraft och ett känslofullt hjerta, det är virtuositet i sitt språk, eller en hög grad af färdighet i att korrekt, bestämdt, kraftigt och delicat behandla sitt modersmål. Utom det, att han i allmänhet bemödar sig om att inöfva sjelfva känslans lekar under förmynderskapet af Tankens allvarsamma disciplin, hvaraf omedelbart följer riktig symmetrisk utveckling och anordning af idéens framställning, undvikandet af tautologier, af ofta upprepade triviala, eller förslappande, eller affekterade epitheter, valet af de enklaste och rättigaste, en klokt beräknad och jemnt öfver det Hela spridd fördelning af färgor i styl och ton, i uttryck m. m. hjälper hårtill mycken läsning af goda författare i prosa (t. ex. THORILD, i hvars bättre skrifter vårt sköna modersmål visar sig med en friskhet och en naiv majestätlighet, som det i senare tider varit på vägen att alldeles förlora; det förstås, att jag icke råder dig upptaga såsom mönster i styl det myckna burleska och blott för hans individuum passande, som deribland så ofta före-

kommer!) och framförallt en flitigt upprepad öfning att skriftligen på prosa uttrycka sig sjelf. Det är otroligt, så länge man icke sjelf försökt det, hvilken nytta en dylik öfning, ehuru prosaisk den må synas, medför i afseende på djuphet och klarhet i tankförmågan, samt styrka, värma och precision i sättet att göra för andra lefvande sitt Inres heliga bilder och lidelser. Det förstås, att du icke behöfver lemna på tryck sådana privata tanke- och stylöfningar, såvida du icke sjelf, eller någon pålitlig vän, efter mogen öfverläggning finner dem, eller några deribland, förtjena att göras bekanta för en större allmänhet; Poesien är och bör blifva Ditt hufvudycke, för den är du född; och försöket att utarbета alla-handa små prosaiska uppsatser, naturligtvis öfver ämnen som lifligt sysselsätta din själ, rekommenderar jag blott såsom den bästa praktiska method att studera sitt språk och att i samma mån utbildta sin färdighet att deruti yttra sig, som man utvecklar scalan af sina känslor, gången af sina tankar, strömmen af sina bilder, till harmoni, klarhet, styrka och säker takt, i plan, i detaljer, i vers- och period-byggnad. — Med ordet styrka menar jag här ingenting vidare, än energi i allmänhet: hvilket jag nämner blott derföre, att du icke må föreställa dig, det jag uppmanar dig att i dina skrifter efterjaga någon ton af manlighet och amazon-väsande, hvilket alltid kläder qvinnan illa; ingen har visat bättre än Du, att i den vekaste ömhet, det ljufvaste qvinliga behag kan ligga den mest genomträngande kraft och styrka förborgad, nemligen den äkta känslans, den sanna passionens, sorgens, kärlekens, naturens! — Ännu en sak af vikt, men visserligen af en betänkligh, rätt mycket betänkligh vikt: du gör ej illa, om du stundom med uppmärksamhet genomläser en och annan af SVEDENBORGS Skrifter. Jag såg, om jag niins rätt, under det jag var hos dig i Stockholm, ett af hans mindre arbeten liggande på ditt bord, och detta fägnade mig. Icke för språkets skull; ty af den dåliga Svenska, på hvilken åtskilliga af hans skrifter blifvit öfversatta, är ej något för stylens skönhet att lära: men för innehållets, eller (ty innehållet är på långt när ej till alla delar ofelbart) rättare sagdt, för andans. Ett sådant verk, som t. ex. hans *Engla-vishet om den gudomliga Kärleken* (bäst vore, om du kunde förskaffa dig* det korta och förträffligt skrifna sammandrag af hela Svedenborgs Lära, som är tryckt i Leipzig 1789 och heter *Em. Swedenborgs Theologische Werke im Auszug*),

* Zeipel kan skaffa dig boken till läns; några i Upsala äga den.

är, isynnerhet för fruntimmer, den enklaste, den hjertligaste, den frommaste — och såvidt äfven populäraste — inledning till en högre philosophisk åsigt af Lifvet, Naturen, Menniskan och Gud. N. B. Svedenborgs lära tjänar till en sådan Inledning — d. v. s. till att utveckla djupet af det i hvarje våldanad själ inneburna religiösa sinnet, att öppna blicken för det inre väsendet, den andliga betydelsen af stora världssammanhanget o. s. v. — blott i kraft af den anda, som herrskar i det Hela af hans framställningar; i particulariteter har han ofta begått misstag, som härflyta från ensidighet och brist på tillräcklig klarhet i uppfattandet af fundamentalprinciperna. Så t. ex. är fallet med hans Correspondens-Lära, i hvilken sjelfva tanken, sjelfva ideen är gudomlig, men hvars utförande dock — hos honom sjelf — blifvit något helt annat. Så äro ock hans ande-syner, om hvilka jag icke tviflar, att de ju för honom verkligen ägt rum, ofta, icke i afseende på det historiska af sjelfva fenomenet, men väl i afseende på innehållet af det som andarne förkunna, ofta (icke alltid) af en tvetydig beskaffenhet; och den felar mycket, som betraktar Svedenborg — men så gör ju hans egentliga Sekt? — såsom ett slags ny Christus, hvars utsagor man till alla delar måste vörda likt tros-artiklar. Derföre kallade jag ofvanföre mitt råd, att studera Svedenborg, betänkligt; men med Din sunda natur och Ditt klara förstånd löper man dervid ingen fara*. — Tag ej illa upp, bästa Julie! att jag tilltalar dig i denna rådgifvar-ton; men då du engång vändt dig till mig med förtroende, så vill jag söka uppfylla mina pligter mot dig på ett sätt, som är värdigt vår vänskap. Jag hör icke till det slags vänner, som af blindt entusiastisk välmening eller af en illa förstådd delicatess blott berömma; dertill håller jag för mycket af dig. Du är på en god väg, och du har redan i hög grad tillvunnit dig, hos alla skönhetens och sångens vänner i Sverige, uppmärksamhet och kärlek; men just derföre är det återstående af den glänsande bana du har att vandra, så mycket viktigare att i alla hänsigter noga besinna och mäta. — Föröfrigt, friskt mod! Förtrösta på Försynen, låt den rika Naturens moderliga toner aldrig förgäfvos söka genljud inom ditt bröst, sjung, och lef för dina vänner, af hvilka du är från år förvärfvar dig flera, samt för efterverlden, som skall sätta dig på ett af de högsta äreställnen bland Sveas döttrar. Är

* Högligen recommenderas flitig läsning af NOVALIS och GOETHE; den ene för Religionens, den andre för Konstens skull.

ej denna lott skön? ej värd att köpas med möda och uppoffringar? ja, äfven med svårare timliga lidanden? — Ack Gud! jag vet väl, att du har ett tungt husligt kors att bära, och jag känner af egen ymnig och lång erfarenhet, sjuklig och mjältsjuk som jag i många år varit (och tvärr ser det ut som ville detta öde följa mig till grafven), huru mycken kraftansträngning det kostar, att hålla sitt ädlare Jag upprätt emot jordens bekymmer, samt huru mångengång under denna svåra kamp man dignar af matthet, under innerlig önskan att få kasta lifvets och den personliga existensens hela tunga börda ifrån sig. Men — derföre är också allt, hvad som här sinligt omgifver oss, beståndsdelarne af den stränga barnskolan, i hvilken vi uppfostras till en evig ungdom i en lyckligare värld — och Christendomens hjeltemod består ej blott i att kämpa ståndaktigt mot den yttre världens förförelser, hvilka på långt när ej äro så farliga som den andliga fienden, hvilken inom oss arbetar på att skingra och enervera våra bästa krafter, genom fruktan, villrådighet och förtviflan! —

Detta brev erhåller du förmodligen först i Juni månad — så långt är det afstånd som skiljer oss! Svara mig snart och skicka ditt svar till Zeipel, som lagar att det säkert kommer i mina händer. Berätta mig der utförligt, allt hvad som händt dig sedan vi skildes i Stockholm samt beskaffenheten af ditt närvarande läge. Af Zeipel vet jag, att du ännu (så vida jag förstått honom riktigt) lever tillsammans med din — så kallade man, en person som ej i något afseende tycks vara utrustad till att göra dig lycklig. Kan då ej detta förhållande upphöra? Kan ej den värdige mannen — heter han ej Adlerwald? — som enligt din egen berättelse gjort så mycket till ditt bästa från dina barna-år, utverka dig en befrielse från detta odrägliga ok, eller åtminstone på något vis häruti för mildra din ställning? Fins det någon möjlighet — och den allmänna Lagen är ju nu i detta fall lika förnuftig, som den allmänna Opinionen? — att formligen upplösa denna för Dig förstörande, för Honom öfverflödiga och således till ingen nytta tjenande förbindelse, så omfatta denna möjlighet utan betänkannde!⁵ Icke blott Skaldekonsten och Fäderneslandet, som fodra dig för deras räkning hel och hållen, utan ock Gud och alla förnuftiga menniskor, frikänna dig från skyldigheten af ett sådant slafveri, i hvilket din

⁵ Praktiskt skiljdes makarna ASPING åt redan sommaren 1817, men laglig skilsmässa kom icke till stånd förrän hösten 1820.

första ungdoms oförsigtighet, eller kanske främmande tvång, störtat dig. Var blott sedan, i valet af en ny gemål, mera försigtig! — Jag vill lemna osagdt, om det icke, i din närvarande belägenhet, tills vidare vore bäst att välja ingen. — Förlåt min uppriktighet! men du har ju gjort mig till din Bror, och en sådan har ju lof att stundom vara öfverklod, ja till och med en smula näsvis! —

Gifve Gud, att FRANZÉN bodde dig nära, eller på någon tid, liksom han förr gjort, komme att vistas i Stockholm! — Han vore för Dig en god, skyddande, uppmuntrande Genius; det är den ljufvaste, renaste, älskvärdaste människa jag känner i världen, och tvifvelsutan den enda Engel, som finnes bosatt inom Sveriges gränser. Och då han dessutom, hvad äkta ästhetiskt sinne, fin smak och säker takt i poetiskt omdöme angår, är, när man öfver dylika ämnen rådfrågar honom* och förelägger honom sina försök till granskning, den pålitligaste af alla nu lefvande Svenska poeter och konstnärer, så önskade jag gerna, att du kunde låta honom genomläsa de nya lyriska och romantiska productioner, dem du tvifvelsutan i nästa Kalender ämnar meddela, innan du lemnar dem i Boktryckarnes händer. Jag tror att du skulle kunna helt simpelt skicka honom dem, med ett litet vänligt bref; han såg dina allraförsta skaldeprof, dem du sände mig vid midsommarstiden 1816, innan de blefvo tryckta; han sätter mycket värde på Dig, liksom på allt Ädelt och Godt, och han skall säkert både med nöje och efter bästa samvete såväl gifva dig grundade domar öfver det allmänna i dina diktningar, som ock föreslå de lyckligaste förbättringar, der stundom sådana vid enskilda delar kunde synas nödvändiga. Han är min vän — och Du själf känner ju honom också redan personligen!⁶ — Än engång, förlåt mig, hulda Euphrosyne! Jag skulle tilltala dig i en mycket mera smickrande ton, jag skulle säga dig att allt hvad du gör är oförbätterligt, att du platt ingenting annat behöfver än att i allt följa din egen Genius, att du redan är mer än Sappho, Corinna, Mad. Staël o. s. v. och att du således för ingen del bör längre låta hofmästrera, allraminst »atterbo-

* Jag känner af egen erfarenhet härutinnan hans säkra blick, som väl stundom — förunderligt nog! — misstager sig vid utarbetningen af egna compositioner, men dock alltid, såvidt jag märkt, vid bedömandet af andras röjer en skarpsynthet utan like.

⁶ Ett misstag af ATTERBOM. »Ännu har jag ej gjort Franzéns bekantskap som jag så länge önskad». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 25 april 1818.

misera* dig, m. m. dylikt, — om jag vore mindre starkt, mindre oegennyttigt eldad af nit för ditt väl och din ära. Men, som sagdt, detta slags vänskap och tillgifvenhet är icke min sak; jag har aldrig för egen räkning fordrat den af någon, och jag kan icke heller förmå mig till den tro, att jag dermed tillfogar någon annan en verklig fördel eller båtнад. Derföre säger jag dig rent ut, att så glad som jag är öfver den aktning alla vältänkande bland våra landsmän visa dig, så lifligt önskar jag, att du hädanefter icke framträder med några mindre mogna och mindre vårdade skapelser, än de sånger med hvilka du redan hänryckt din nation. Man har underrättat mig från Sverige, att LING nu mycket umgås med dig⁷ och mycket beundrar dig. Jag har mot det förra ingenting att invända, och finner det senare mycket naturligt. Han är, oakadt sin blinda fanatism för vissa ensidiga begrepp, bland hvilka hans välmenande charlataneri med Svenskhets intager första rummet, en intressant man, af ett i grunden lika förträffligt hjerta, som rigtingen af hans snille är ädel och det patriotiska i hans bemödande vördnadsvärdt, jemväl i dess öfverdrift och förvilleiser. Då han dessutom förmodligen i sitt personliga förhållande till Dig mera beherrschar sin orimliga egenkärlek och sin olyckliga misstänksamhet, än i sitt uppförande mot åtskilliga bekanta af sitt eget kön, t. ex. Geijer, som varit hans vän, och mig, som dels af egen böjelse och dels på Friherrinnan Helwigs åstundan försökte att blifva det**, så

* Man har från Sverige berättat mig, att Lings anhängare uppfunnit detta nya ord, för att dermed beteckna den skadliga inflytelse, som din bekantskap med mig haft på din bildning och dina skaldestycken. Bäst är, att saken underställes din egen ompröfning.

** Jag gick honom till mötes med den renaste upprigtighet; jag bragte helt och hållet min egen stolthet, så ofta af honom orättvist sårat, till offer åt det bemödande, som jag ansåg för en pligt, neml. att innan min afresa från Sverige söka upphäfva åtminstone en dissonans, utplåna åtminstone en partiskefhet i vår af så många småaktiga passioner och personligheter sönderslitna litteratur. Min lön blef, att sedan han i tre dagar omfattat mig med verkligt förtroende, skickade han mig på fjerde dagen, just som jag skulle lemna fädernejorden och ämnade gå till honom för att taga ett hjertligt afsked, ett långt bref, som jag för märkvärdighetens skull ämnar gömma så länge jag lefver, fullt af de orimligaste beskyllningar och

⁷ Jfr not 3 till 5:te brefvet.

kan du visserligen af hans umgänge skörda både nöje och nytta. Blott önskar jag, att du icke må oinskränkt lita på honom i ästhetiska rådplågningar. Han är en ganska genialisk människa, men liksom i allmänhet hans intellektuella bildning är fragmentarisk och ytlig, så beror också hans smak egentligen blott på infall och rhapsodiska hänryckningar. Är han nu på köpet kär i dig, hvilket man i Stockholm och Upsala påstår — och hvilket jag finner så mycket mer förlåtligt, som jag sjelf nästan är på vägen att bli detsamma! — så är han likväl just derföre, ursäktligtvis, helt visst en desto slemmare Criticus öfver dina arbeten⁸. — Se så! nu har jag tagit bladet ifrån munnen och sagt dig, i korthet, allt hvad jag tänker om dina litterära och personliga omständigheter. Men mina meningar äga ingen rätt, att för Dig gälla såsom lagar; och du må gilla eller förkasta dem, allt efter som du sjelf för godt finner.

Den 16 April.

Jag hör, att Leopold gjort ihop ett stycke Parodi öfver din *Luta*⁹. Det är honom, Wallmark och Comp. värdigt, att gifva sin immerfort växande galla öfver den yngre Vitterhetens framgång luft med att skymfa ett Fruntimmer — som intet annat fel begått, än att, dessa Herrar oåtsporadt, skrifva och låta trycka några vackra

det grufligaste ovett. När vi en gång råkas, skall jag visa dig det högst oskyldiga ställe i mitt företal till Hörbergs Lefverne, som gaf honom anledning till denna vansinniga farut. Jag ansåg den ej förtjena något svar — jag hade nu fullkomligt lärt känna det dunkla, vacklande, med sig sjelf i evig strid liggande själstillstånd, hvaruti Ling sannolikt för alltid är innesluten. Jag fick blott lära vid detta tillfälle, att hädanefter sätta mera pris på min vänskap, och icke truga bort den på någon, äfven med den bästa afsigt i världen.

⁸ Jfr: »Du skall vara min vän min ledsagare på konstens bana. Det är ditt omdöme, ditt bifall jag mäst rättar mig efter. Tro ej ett ögonblick några andra underrättelser, ty de äro ej från mig. Men jag vet ungefär från hvem de ha kommit. Det rätta och det goda söka aldrig förgäfvast ett genljud hos din vän — och derföre kan du vara öfvertygad att jag ej så lätt blir bortskämd af hvem det vara må — jag känner nog tillräckligt min ofullkomlighet». EUPHROSYNES till ATTERBOM den 25 sept. 1818.

⁹ »I Stockholm circulerar en parodi af Leopold öfver Euphrosynes *Luta*: det förljudes derjemte, att i den 4:de Del., som är under tryckningen, skola inflyta allahanda vers och prosabitar, som skola förarga oss». PALMBLAD till ATTERBOM den 12 febr. 1818.

verser. Hur kan man vara nog låg, för att bära sig åt så omanligt? — Men föraktet och åtlöjet drabbar dessa fega skurkar sjelfva. —

Juli och Augusti månader kommer jag att tillbringa i trakten af Sorrento, Tassos födelseort, vid Cap Misano och Castel a Mare. I denna elysiska natur, under en stilla landtlefnad, i orange-lundarna på den sköna Napolitanska hafskusten, ämnar jag göra någonting färdigt, som efter min hemkomst, vill jag hoppas, skall göra Dig och mina öfriga vänner nöje. I October torde jag väl lemna Italien, tillbringar vintern och vårens begynnelse i Tyskland, och kommer ungefär hem vid samma tid 1819, som jag 1817 bortreste. Hvad vi då skola språka tillsammans! — Om det kunde låta sig göra, så hade jag nycken lust att för någon del af sommaren bosätta mig på något vackert ställe i Djurgården vid Stockholm. Vet du, om hyrorna der äro mycket höga? — Då kunde vi dagligen träffas, och conversera, studera, poetisera, philosophera med hvarandra af hjertans grund. — Har du ej lust att försöka skrifva en Roman, med små lyriska dikter, romancer o. s. v. blandade derinuti? Fruntimmer äro af naturen med mera talent och större förråd af materialier till detta slag af poetisk composition utrustade, än de flesta karlar. (Också Fru Helwig är nu sysselsatt att utarbete en). Tänk med allvar på detta förslag, och laga att du nästa sommar kan läsa upp första delen eller åtminstone några capitel för mig, så skall jag till skyldig tacksamhets-betygelse regalera dig med ett dramatiskt arbete. — Hvad gör Hedborn? Plågar han ej ofta besöka dig? Hvarföre har han ej lemnat in något till den sista Kalendern? Helsa honom hjertligt ifrån mig. — D:o Afzelius. — Här är varman nu sådan, som i Sverige i begynnelsen af Juli månad. — Häromdagen såg jag på Capitolium bilder af Sappho och Corinna, så antika, att de anses som verkliga portraiter. De se — gemena, ja liderliga ut. Jag kan ej föreställa mig att dessa buster likna originalen. Sappho är icke ful, snarare täck; men hennes physionomi, hennes blick är oädel, och förkunnar de mest otyglade sinliga begär. Med den andra är det ännu värre. — I går afton såg jag solen gå ner från Monte Testaccio, och besökte vid samma tillfälle den i granskapet, vid foten af Cestii Pyramid liggande platsen, der alla här döende Protestanter begravas. Mången ung konstnär och entusiast från främmande länder hvilat här!! Jag hoppas ett lyckligare öde. Lef väl, älskade Julie! Glöm ej Atterbom. —

7.

Berlin, d. 22 Maj 1819.

Min trofasta, älskvärda Julia!

Ditt sista bref af den 25 och 26 September har jag först för åtta dagar sedan erhållit, utan att känna orsakerna hvarför det dröjt så länge på vägen. Men det Goda kommer aldrig försent, och jag har så mycket mera fögnat mig öfver denna skrifvelse, som den. i det Hela, innehåller glädjande tidningar om Ditt personliga tillstånd¹. Ehuru i allmänhet ingen vän af äktenskapsskillnader, tror jag dock att i Ditt fall man utan inre förebråelse kan begagna denna för Dig enda utväg till frihet och lyckligare öden. Om jag mins rätt, rådde jag Dig till detta steg redan för tvenne år sedan²; det är väl, att Du nu fattat Ditt beslut. Kanske är hela saken redan afgjord i det ögonblick jag skrifver dessa rader; ty en lång tid har förgått sedan den 26 Sept.* Att välsinnade och förståndiga vänner, vid dina åtskilliga bryderier och trångmål, med råd och dåd gå Dig tillhanda, är mitt hopp och min tröst; och skattar jag det i alla afseenden vara för Dig en stor förmån, att hafva vunnit Baron Silfverhjelm och hans aktningvärda Friherrinnas bekantskap³. Det

* Den 25 och 26 Sept. vistades jag i Salerno och Pästum, ej långt från Calabriens gräns. Jag har sedan den tiden lagt ett godt stycke väg till rygga!

¹ »Jag har ej någon vidare gemenskap med min ektenskapliga förbindelse. Jag har rum för min egen räkning, men föga utsikt till bergning. Jag ämnar att söka laglig skilnad. Min framtid är obestämd, men så mycket måste jag säga Dig att jag älskar och är älskad, Det ensamma hjertat sökte ett hjerta och fann det. Om kärlekens späda blomma skall näras af majdagg eller tårar, det står i Herrans hand. Jag är dock ej ensam på jorden. Lifvet är nog tungt ändå — utan kärlek vore det en graf, och på grafven kunde jag ej sjunga». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 25 sept. 1818.

² Se föregående bref s. 43 samt not 5 darsammastädes.

³ Baron GÖRAN ULRIK SILFVERHJELM (född 1762, död 1819) var en litterärt intresserad man och svärmade isynnerhet för THORILD; han var gift med ANNA CHARLOTTA SOPHIA ADLERMARCK (född 1784, död 1832). »Baron Silfverhjelm som Du känner är en god, och hederlig Man, har mycken godhet för mig; Han vill sjelf åtaga sig utgifvandet af mina små arbeten, med tillhjälp af Kungl. Secer Ekmark: jag är ofantligt mycket tacksam, och tror dessa bildade menniskor äga både smak och god vilja för mig, men hälst, det säger jag till Dig ensam, hade jag velat att mina Stycken undergått din granskning och att Du med samma måstarhand förbättrat de senare som de förra». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 11 jan. 1819.

är ett par, som i ömsesidig characters-förträfflighet och utmärkt själsdaning ej har många likar. Glöm ej att hjertligt helsa dem ifrån mig; jag står nu till dem i dubbel förbindelse, då jag anser den godhet de visa Dig så, som vore den bevisad mig själf. Man tror sig i Upsala veta, att Baron Silfverhjelms vill bestå kostnaden till utgifvandet af en samling af Dina skaldestycken, men att Du vill vänta dermed till min hemkomst. Om så är, så är jag Baron S. mycket förbunden för detta vänskapsprof mot Dig och Svenska Vitterheten, samt förmodar på säkra grunder, att företaget i oekonomiskt afseende snarare skall medföra vinst än förlust. Men tillika tackar jag Dig för Din omtänka, att icke brådska med saken förrän vi hinna deröfver några dagar språka tillsammans; jag vill, att en Samling som bär på titelbladet Ditt namn, skall till alla delar göra Dig den ära, som ditt hjerta och ditt snille förtjena. Mot slutet af Juni eller allrasist i begynnelsen af Juli är jag väl redan anländ till mina Systrars och min nittiet-åriga Morfars* hem, Åsbo i Östergöthland; du vet ju adressen dit, öfver det nära der bredvid liggande Post-Contoret Boxholm? Jag dröjer väl några veckor i denna fromhetens och fridens boning, och gör sannolikt sedan under uppresan till Upsala ett besök på några dagar hos Franzén. Vistas du kanske vid den tiden i Skultuna? ligger denna ort långt från Vesterås eller från Upsala-vägen? och kan Du der emottaga en påhelsning? Eller, om detta ej går an, kan Du ej i början af hösten uppehålla Dig någon tid i Upsala? ty Gud vet, när jag kommer till Stockholm — åtminstone sker det ej före Jul, och jag ville gerna råka Dig dessförinnan. Om allt detta väntar jag Ditt svar i Åsbo. — Mest af alla Dina underrättelser glädjer mig den, att Du »älskar och är älskad». Gud gifve, att jag kunde berätta detsamma! Jag hoppas af din rena själ och ditt ljusa förstånd, att du gjort ditt val utan illusion och öfverilning, samt tror mig i denna öfvertygelse vara säker om varaktigheten af Din sällhet. Du har ganska rätt, att »lifvet, utan kärlek, är en graf», och att »man ej kan sjunga på grafven». Jag vet det, af hela min lefnads erfarenhet; och fastän jag icke dessmindre stundom söker upphöja min stämma till sång, så går dock i sanning sjungandet derefter. Troligtvis skulle min poesi få en hel annan färg och liflighet, om jag ej vore ett slags Moses på gränsen af

* Om det blir mig möjligt, så vill jag med de flesta af mina släktingar fira d. 29 Juni gubbens nittionde-första födelsedag.

Palästina; jag har genom Guds nåd ledsagat många andra till Poesiens och Kärlekens land, men jag nödgas själf dö, utan att någonsin hafva skådat det med mina ögon. Gud vare tack, som lätit mig äntligen komma till den insigt, att detta öde är ett rättmätigt straff för mångahanda slags villor och felsteg. Sedan min ungdom nu ilat sin kos, ehuru (hvilket är något hårdt) utan att jag egentligen nånsin varit ung, är det hög tid att bli tålmodig; och så som jag nu är beskaffad till själ och kropp, nerfsvag och dystert, kan jag för min framtid ej hos Ditt kön förvänta mig något annat än hvad man kallar vänskap, en sak, visserligen all aktning och erkänsla värd, men som dock, om den också stiger ända till beundran, är en mindre än half ersättning för Kärlekens förtjusning, enligt hvad jag derom hört, sett, läst och drömt. Lycklig Du, lycklig hvar och en, som det blifvit förunnadt att icke förgäfvets bära inom barmen ett längtande hjerta!⁴ — Fullbordandet af mitt stora skådespel, till hvilket jag under förledna sommar dels i Rom, dels i dess granskap gjorde ett vidlyftigt utkast, blef afbrutet först genom min resa till Neapel och sedan min återresa från Italien. Såsnart jag bekommer några månaders ostördt lugn, skall det väl bli färdigt. Till midsommarn 1820 torde det väl kunna vara i allmänhetens händer. Dessförinnan låter jag dock trycka åtskilliga uppsatser öfver min resa samt kanske en samling af alla mina lyriska skaldeförsök. Tillika en novell, *Marmorqvinnan*, som jag påbegynt för längesedan och med första vill göra färdig, om blott hettan och dammet vilja något mildra sina plågsamma inflytelser. Äfven öfver *Kejsar Julianus* (den Affällige) har jag ett poem i sinnet, med mycket annat, som väl skall komma i dagen, om jag blott får andas något friare från magplågor och hvarjehanda nerfsmärtor. — GOETHE har jag tyvärr ännu ej sett; få se om tid och penningar ännu tilllåta mig att göra en färd till Weimar. Hans son och sonhustru äro deremot här, och jag råkar dem i afton åter hos Fru Helwig, som hvarje Lördags-qväll har i sitt hus en glänsande sällskapskrets församlad. Goethes son ser ut och har ungefär lika mycket förstånd som en vanlig ung Svensk Brukspatron. Tieck har jag lärt känna; jag gjorde vid resan från Breslau till Berlin ett kort besök hos honom i slottet Ziebingen; nu är han här på besök för någon tid, och kommer jag väl att ofta vara tillsammans med ho-

⁴ Jfr not 1 till 10:de brevet. Först i oktober 1819 kom detta bref (nr 7) i EUPHROSYNES händer.

nom. Hans kropp är af mångårig gikt illa hopdragen, vriden och lutande, men i det vackra, ännu ungdomliga ansigtet och i de fantasi-fulla, ofta skalkaktiga ögonen, förråder sig den vårligaste och den qvickaste af tidens skalter. — Jag är, mycket mer än jag ville, indragen i det Berlinska briljanta thé-sällskaps-lifvet, och trifs föröfrigt ej fysiskt i den stora af solhetta brännande och af fin sand hvirflande staden. Jag längtar hjertligt efter mitt fädernesland och dess svala, gröna skogar. Vore det ej för Generalskan Helwigs skull, som gjort mig så mycket godt och så gerna ser mig omkring sig, så reste jag redan i nästa vecka åt Stralsund. Nu är jag af tack-samhet mot henne skyldig att hårda ut två eller tre veckor till. — Det fögnar mig, att Thorilds skrifter snart löpa af stapeln⁵. Det var en stor, men oklar ande; han är ej, utan mycken urskillning, att efterfölja, men väl är i allmänhet oändligt mycket af honom att lära. Ja, goda Julia, det förhåller sig så som Du säger: »Snillets arf, Gudskelof, är gemensamt för oss alla!» — Körner⁶ tillhör de lyckliga historiska phenomener, som (efter menskligt sätt att dömma) fått dö precis i den för deras ära lämpligaste tidpunkten. En längre lefnads middagsglans hade sannolikt icke svarat mot den fulla morgonrodnad, som omgaf hans snabba uppträde. Väl hade varit för Fouqué, som också deltog i Tysklands befrielsekrig med mycken tapperhet, om han t. ex. stupat i slaget vid Lützen, kort efter utgifvandet af sin *Zauberring* och sin *Undine*, i stället för att ideligen mer och mer upplösa sin riddarpoesi i bara vatten och såpbubblor. — Gud vare hos Dig, min goda Syster! Jag längtar att snart få se Dig.

Atterbom.

8.

Upsala d. 7 Oct. 1819.

Min älskade Syster!

För ungefär sex dagar sedan ankom jag hit till den gamla Asa-staden, och skyndar att underrätta dig derom; min vän Grafström har åtagit sig att framskaffa mitt brev, emedan jag nu icke precis vet, om du befinner dig i Stockholm eller Skultuna. Du erhåller på samma gång ett äldre, dateradt Berlin, som varit inneslutet i ett långt brev

⁵ »Snart få vi det nöjet att se Thorilds skrifter komma ut i vårt fädernesland. Jag längtar att få dela det rika arvet: Snillets arf. Gudskelof! det är gemensamt för oss alla». EUPHROSINE till ATTERBOM den 25 sept. 1818.

⁶ »Med Körner har jag nyss blifvit bekant. Ack hvilken yngling! hvilket kort men lysande lif!» Samma brev.

till Geijer, hvilket haft den olyckan att icke komma i hans händer förrän några dagar innan min hitkomst. Du ser deraf, att jag, fastän främmande i fjerran land, aldrig upphört att tänka på Dig med lika varm vänskap. Rätt ledsamt är, att du så länge fått vänta på någon rad från mig, men det är, vid Gud! icke min, utan den stundom förunderligt capricieusea utländska postgångens skuld. Äfven jag erhöll, aftonen af min ankomst, ett litet bref af din hand, många månader gammalt, och innehållande nyårsönskningar, för hvilka jag hjertligen tackar dig. Hädanefter lär väl vår brevvetling kunna skötas mera ordentligt. — Jag beklagar både för Dig och mig den oväntade snara förlusten af den ädle B. Silfverhjelm¹. Fäderneslandet har i honom förlorat en af sina yppersta söner, och ingen, som närmare känt honom, skall någonsin förlora ur minne hans djupa förstånd och hans varma hjerta. Jemväl i afseende på det tillämnade utgifvandet af dina Skaldedikter var detta dödsfall högst olyckligt. Likväl har du ännu vänner i lifvet, som åtminstone i detta fall kunna befrämja ditt bästa. Palmblad, Ramström² och Zeipel erbjuda sig att mottaga förlaget och bevilja dig så goda villkor, som i vår litteraturs och bokhandels belägenhet äro möjliga. Hvad på mig ankomma kan, skall jag icke låta någon omsorg tryta så väl i behörigt genomseende af dina manuscripter, som i uppsigt öfver correctur vid tryckningen och föranstaltandet af en upplaga, som äfven i sitt yttre blir angenäm. — Jag önskar således, att du snart öfver detta förslag yttrar dina tankar, samt hurudana de med salig Baron Silfverhjelm och kanske någon Bokhandlare uppgjorda förlagsvillkoren voro. Under förutsättande, att dessa ännu stannat vid blotta förslaget, önskar jag att du skyndsamt måtte meddela mig dem, på det att en ordentlig öfverenskommelse mellan Dig och härvarande Boktryckare snart må uppgöras och tryckningen taga sin begynnelse. Du kan ju rådfråga Hammarsköld, som är en redlig man och af allt hjerta menar dig väl, hvad du med billighet kan fordra i honorarium, eller på hvad sätt du vill ha förlaget inrättadt. Bäst vore, om Du kunde själf komma hit på några veckor i höst, så kunde hela saken lättast och beqvämast personligen afgöras. Är icke ditt förhållande till Brukspatron Adlervall (jag menar att han heter så) af den beskaffenhet, att han kunde förmås

¹ Jfr not 3 till 7:de brefvet. Baron SILFVERHJELM afled den 10 sept. 1819.

² KLAS OLOF RAMSTRÖM (född 1791, död 1852) var under åren 1819—1834 PALMBLADS kompanjon om akademiska boktryckeriet i Uppsala. ZEIPEL var PALMBLADS kompanjon under åren 1815—1819.

bereda dig en möjlighet att vistas ett par månader i Upsala? Kostnaden vore ju för honom, såsom en rik man, obetydlig. — Det vore i alla fall bäst, i händelse du vill låta trycka din samling i Upsala under min uppsigt, att du snart öfverstyrde sanitliga manuscript-packan i mina händer. Har du någonting att lemna till nästa årg. Poeliska Kalender, så väntar jag också att skyndsamt bekomma det. Jag kan för egen räkning icke mycket bidra till Kalendern för denna gång, emedan jag måste använda en del af Terminen på sammanskrifvandet af en Disputation, för att erhålla en Docentur i Historien här vid Universitåtet. Sedan denna dumma och tråkiga formalitåt är uppfylld, får jag då äntligen i Guds namn öfverlåta mig åt mitt egentliga författarskap och utarbetandet af de rika materialier, jag under min resa samlat. —

Genom Gumælius, Grafström och Hwasser har jag erhållit de sista underrättelserna om Dig. Gudskelof, att du är skild från Adelswärds³ och att du tillfrisknat från din sjuklighet. Sök att hålla dig rask och munter! Mycket, som nu är mulet, kan snart ljusna. Jag har mycken anledning, att förespå dig en gladare framtid. —

P. S. Från Zeipel, som just nu kom till mig, skickar jag dig många helsningar. Han skrifver till dig nästa postdag sina tankar öfver det påtänkta förläggandet af dina skaldesånger.

Glöm ej din trofaste

Atterbom.

9.

Upsala d. 8 Nov. 1819.

Min bästa Euphrosyne!

Olyckligtvis fick jag, genom en bekants glömska, ditt sista brev för sent i mina händer, för att kunna med då omgående post besvara det; och i går glömde jag alldeles att det var en Vesterås-postdag. Tyvärr kommer nu mitt svar betydligt senare till Dig; hvilket jag anhåller att Du godhetsfullt måtte ursäkta. — Angående

³ I oktober 1817 hade EUPHROSYNE mottagit en kondition i baron JOHAN CARL ADELSWÄRDS hus på Adelsnäs i Östergötland som lärarinna (antagligen i franska) för baronens fästnö, MARIA SLEMAN. Under riksdagstiden vistades hon med familjen i hufvudstaden. Hon lämnade det Adelswärdska hemmet på sensommaren 1818 efter att ha i hög grad vantrifts. — LJUNGGRENS (*Smärre skrifter*, 2: 150) och RUNNQVISTS (anf. arb., s. 25) dateringar af vistelsen hos Adelswärd's äro oriktiga.

dina skrifter¹ sade jag dig redan i föregående bref min tanka. Otvifvelaktigt får du dem här i Upsala både vackrare och correctare tryckta än i Stockholm. Jag ger dig derpå mitt hedersord. Också gå Palmblad och Comp. in på din önskan, att betala dig en viss bestämd summa på engång²; Zeipels förslag var kanske mera välmenande, än för Dig, ja för Boktryckarne sjelfva beqvämligt. Att du får mera betalt för arket af dessa boktryckare, än af några andra i Sverige, derom kan du vara på förhand öfvertygad. Utom det, att de vilja trycka dina skrifter egentligen mera för att göra Dig en tjenst och befrämja utgifvandet af en god bok, än för att sjelfve vinna derpå, så äro de mina personliga vänner, och du må vara säker, att jag alltid troget skall stå på ditt bästa. Ett fixt pris (författar-arfvode) kunna de ej bestämma, förrän de fått se manuscriptet och göra ett ungefärligt öfverslag angående bokens storlek och upplagens beskaffenhet. Skicka derföre med möjligaste första till mig de till denna samling bestämda handskrifter. Och glöm ej bort att skicka något till Kalendern, emedan denna innan Jul måste utkomma. Om du ej har några särskilda stycken för Kalenderns räkning färdiga (hvilket dock vore bra), så går det an att i kalendern införa några af dem, som du bestämt för samlingen af dina Poesier; emedan denna Samling i alla fall först framåt Februar eller Mars kan utkomma. — Jag väntar att ditt nästa bref är beledsagadt af en stor verspacka. Gud vare hos Dig! — Tacka oändligt Herr Directeur Hammarsköld och hans Fru för bjudningen³. Jag har mycken lust att uppfylla deras vänskapsfulla önskan. Jag behöfver landluft och motion, om också, väderleken blir nordiskt vinterlig, och jag gläder mig att få göra så aktningvärda människors bekantskap. Håll åt vännen Lorenzo, att han kommer med. Det vore bäst, om han ifrån Stockholm toge vägen

¹ »Jag är högst okunnig i alt hvad som rör utgifningen af en Bok och alarminst kan jag bedömma det pris Herr Imnelius satt på mina Poëmer, neml. 10 R:dr Rgs Arket. Jag får derföre fråga Dig hvad Du tänker derom? Finner Du det för litet så ber jag Dig att påstå min rätt, eller också vända sig till någon annan Boktryckare, ty till Herr Imnelius har jag ingen förbindelse». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 7 okt. 1819. Jfr detta brefs slut.

² »Zeipels tillbud är vist ädelt, men jag är så rädd för all obligation att jag skulle häldre se att de gäfv mig en bestämd summa ty då är jag ifrån altsammans». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 27 okt. 1819.

³ WILHELM HAMMARSKÖLD på Munga, LORENZO HAMMARSKÖLDs kusin, hade genom skaldinnan inbjudit ATTERBOM att tillbringa julen 1819 i hans hem, dit äfven LORENZO HAMMARSKÖLD lofvat komma till julen.

åt Uppsala och hämtade mig med. — Skicka med manuscripterna de af Hr Dir. Hammarsköld komponerade melodier⁴. — Af Imnelius är en alls icke bunden, icke heller af L. Hammarsköld; denne senare har i dag skrivit till mig så: »Under den tiden det var fråga, att B. Silfverhjelm skulle utgifva Euphrosynes Poemer, afslöt han med Imnelius, hvilket dock, efter alldeles förändrade förhållanden, ingen binder. Jag har redan för tre veckor sedan rådt henne att låta trycka sina Skaldestycken i Upsala; likväl tror jag det vara henne bättre, att få en viss summa bestämd» m. m. Detta är nu jemväl min och Boktryckarnes tanke. — Lef väl och var rask!

Atterbom.

10.

Upsala d. 6 Dec. 1819.

Jag har endast tid att med några få rader låta Dig veta, min goda Euphrosyne, att jag riktigt erhållit dina tvenne sista bref med öfversända bidrag till Kalendern. — Alla de stycken dem du skickat, bekomma der plats; likväl har jag begagnat mig af din tillåtelse, att göra de ändringar jag funnit nödvändiga. Mera om detta ämne, när vi råkas i Juldagarna. Kanske kommer jag med Magistrarne Schröder och Gumælius i sällskap. Då båda äro Antiqvarier, kan Herr Brukspatron Adlervald af dem hämta mycket nöje. Jag hoppas då ock att få bringa något färdigt Exemplar af P. Kalendern med mig. Jag har mycket bråttom med dess redaction och måste nu tillika författa å Studerande Corpsens vägnar en beskrifning öfver dess för Prins Oscar anställda Fest d. 1 Dec. Denna beskrifning skall särskildt tryckas med åtskilliga dertill hörande Sånger och Musik-bilagor. Att jag läser och talar Tyska med H. K. H. är dig förmodl. redan genom ryktet bekant. I P. Kalendern komma denna gången af mig en mängd stycken ur min Rese-Dagbok, med hvilka du icke torde bli missnöjd. Till midsommarn hoppas jag kunna utgifva första delen af min Resa (neml. in effigie). *Fågel Blå* skall sedan komma. Jag har dessutom i hufvudet många slags planer. Man måste arbeta så flitigt man förmår; det är enda sättet att göra denna tomma, ödsliga verlden någorlunda dräglig. — Tack för Dina önsknings angående kärleken!¹ Jag har likväl

⁴ Direktör HAMMARSKÖLD hade satt musik till 9 af EUPHROSYNES dikter.

¹ »Du talar om kärleken, Gode Atterbom, liksom den vore en gåta för Dig och ändå andas den så skön i dina Sånger — det skär mig in i hjertat när Du

ingen tro på min lycka i det fallet. Jag passar för ingen och ingen passar för mig. Man måste uthärda, hvad som ej kan ändras — och med så god mine som möjligt. — Tvisla emellertid icke hvarken på varman af mitt temperament, eller mitt hjerta, eller min vänskap.

Lef wål, och gladt!

Glöm ej din oföränderligt tillgifne

Atterbom.

P. S. Helsa ifrån mig Dom-prosten Wallin, om han råkas.* Skada, att han ej blef Biskopp i Linköping!

11.

Upsala, d. 20 Dec. 1819.

Min bästa Julie!

Endast några ord för att underrätta dig, att jag med Guds hjälp, i min vän Magister Schröders sällskap, ämnar ungefär tredje eller fjerde dag Jul anlända i den vänliga krets, der man med gammal Svensk hjertlighet och gästfrihet önskar se mig. Jag hoppas då ock kunna medföra Exemplar af den nya Poetiska Kalendern. Äfven *Romfars källa* finner der en plats. Helsa oändl. Herr Directeur Hammarsköld. Gud vet, om jag nu i hast känner igen Dig, så närsynt som jag är, om jag ser Dig ibland ett större sällskap. — Jag har ju i hela mitt lif blott sett dig ett par timmar. Jag har likväl ett ungefärligt begrepp om Din physionomi, hvilken jag rätt väl mins att jag tyckte mycket om. (Jag får väl säga dig det, fastän det sker temligen sans façon.) I mig hoppas jag att Du skall igenfinna samma väsende och samma välmening.

Adjö, lilla Syster! Glöm ej

Din

Atterbom.

säger, att Du som ledsagat mången annan till poesiens och kärlekens land, själf nödgas dö utan att hafva skådat det — så får Du ej tala Gode Broder, ej heller säga att din ungdom är förbi, då snillets ungdom virat en så skön krans kring dina ljusa lockar — och medan Du ännu är i din bästa ålder, då Du som härligast kan uppenbara, de snillegäfvor Gud gifvit Dig — Äfven Dig måtte det bli förunnadt att ej förgäfvos bära innom harmen ett längtande hjerta! EUPHROSYNÉ till ATTERBOM den 25 nov. 1819. Jfr 7:de brefvet!

* Jag hörde af Domprosten Wallin, som var här förra söndagen, att Du varit hos honom — och Du var blott en och en half mil härifrån. Men jag gläder mig åt ditt goda löfte att komma till Munga i Jul. EUPHROSYNÉ i sistnämnda brefvet.

12.

Upsala den 11 Jan. 1820.

Först i går afton, goda Julie, ankom jag hit från min Julresa; sedan vi på åtta eller nio mils väg måst tillbringa fyra dagar. Du kan häraf sluta, att vår välmåga och bekvämlighet under dessa fasliga urvådersdagar icke just stått på de bästa fötter. Likväl har man både i Westerås och Enköping, der vi lågo insnögade halftannat dygn, plägat och undfågnat oss på bästa vis, med all Svensk gästfrihet. Endast i Nyqvarn, der vi ock måste tillbringa en natt, rönt vi inga prof af denna nordiska dygd.

Tusenfaldiga tacksägelser för vår glada sammanvaro! Jag behöfver icke nämna, att jag fann den för kort och att jag mycket saknar Dig. • Det ser ut, som hölle vi en smula af hvarandra; icke sannt?

Skicka dina manuscripter hellre under couvert till Palmblad, än till Zeipel. Denne är nemligen icke mer i staden, och det är ovisst när han återkommer. Genom Palmblad kan jag således erhålla dem skyndsammare till gensigt. Om Rapparne verkl. kunna hålla ord och hitkomma tjugondedagen, så finna de mig ännu här. Ty nu kan jag icke resa till Stockholm förrän allraförst om Thursdag.

Jag ämnar öfvertala Magister Gumælius att under min frånvaro vid tryckningen af Dina poesier åtaga sig min Correctorsrole. Han är noggrann och ordentlig. Skrif till Grafström angående titel-vignett; han är till beställande af en slik commission den tjenligaste. Mer härom när jag kommit till Stockholm.

Helsa oändl. alla Jul-vännerna, och framförallt Hammar-sköld och hans älskvärda Fru. Jag hoppas att våra vägar ännu här i verlden, och snart, skola föra oss tillsammans. Hvad Dig beträffar, hoppas jag denna lycka med temlig visshet, enligt hvad Du sjelf yttrade under vår samvaro.

Farväl, min älskade Syster! Jag får väl engång tid att skriva ihop åt Dig ett intressantare bref än detta. Om nu dessa slarfviga rader träffa Dina blickar en morgonstund, just som du vaknat, och din halta Hofnarr kommer och lemnar dem åt Dig, så tänk med en glad morgonkänsla på din trofasta vän och bundsförvandt

Atterbom.

13.

Stockholm d. 27 Juni 1820.

Bästa Euphrosyne!

Jag skickar dig med Hammarsköld packan n:o 5 af dina Skalde-dikter. Jag reser i morgon åt Upsala, och uppehåller mig der några dagar; sedan till Porla. Jag har ej hunnit se igenom det öfriga; du skall på något vis erhålla det ifrån Upsala tillika med ett ordentligt bref fullt af hvarjehanda goda råd och förmaningar angående din Poesi. Nu måste jag begynna packa in mina saker och i eftermiddag kl. 4 är jag befalld till Rosendal att dinera hos H. K. H. Har således förb— brottom. Jag har i flera dagar varit mycket illamående. Få se hvad skakningen på bondvagn kan ut-rätta. Skrif till mig under Palmblads adress. Glöm ej din Broder

•
Atterbom.

14.

Åsbo d. 24 Aug. 1820.

Bästa Euphrosyne!

Förlåt, af vanlig godhet, att Du åter så länge fått vänta på några ord ifrån mig. Sedan vi sist råkades, gick jag ännu en tid i Stockholm och afbadade konungens löfte att få resa min kos; äntligen erhöj jag mot slutet af Juni min afskeds-audienz efter en middags-måltid på Rosendal, och afreste till Upsala, för att der qvar-leinna största delen af mina saker tills nästa Termin, hvilken jag kommer att tillbringa der. I Upsala, der jag dröjde något öfver en vecka, fann jag alla menniskor, så äldre som yngre, öfver öronen sänkta i förtjusning under och efter läsningen af *Markalls Sömn-lösa Nätter*; den boken är ock verklig bra qvick, särdeles hjelte-dikten *Rimthussiaden*. Författarne till dessa Nätter hafva i sanning hittat det enda rätta sätt, på hvilket man hädanefter någongång med Wallmark och Comp. bör befatta sig. Mer om detta ämne och många andra har väl Hammarsköld språkat med Dig, under sin vistelse i Munga¹. Jag mådde föröfrigt äfven i Upsala rätt illa, och skyndade till Porla brunn; likväl lät jag i Kumla hos Franzéns locka mig att qvarstanna en hel vecka, och dessa dagar voro de första och enda trefliga, som hela detta år beskärt mig. Sedermera har jag vid Porla källa en hel månad, hvilken förekom mig som en evighet, pumpat i mig vatten, slagit dank och haft outsägligt

¹) LORENZO HAMMARSKÖLD hade på sommaren 1820 besökt Munga.

ledsamt. I dag för åtta dagar sedan reste jag derifrån, och befinner mig nu här i kretsen af mina Syskon och närmaste Släktingar. Ännu känner jag inga verkningar af min brunnsdrickning; man säger, att de skola visa sig framåt Jul. Dock är min helsas tillstånd drägligare än det var i Stockholm. Om mitt lynnes belägenhet kan jag, tyvärr, icke just säga detsamma. Denna sommar är den första i mitt lif, hvilken jag genomlevvat nästan utan att ha erfarit en enda sommarkänsla. Mellertid gläder jag mig åt, att skörden för landtmannen öfverallt utfallit så ymnig. Vårt arma fädernesland behöfver att erhålla flera sådana år i rad. — Skicka till Palmblad allt det redan genomsedda af dina poetiska arbeten. Jag säger förmodligen till i Skultuna under återresan till Upsala framåt slutet af September, då jag skall lemna dig resten af hvad jag genomsett. Jag vill att tryckningen begynner med October månads början, så hinna dina Skaldedikter ganska beqvämt att komma ut innan Jul. Jag kunde ha inrycket att skrifva till dig om, men i hoppet att snart muntligen få prata med Dig, gönmer jag det till vår personliga sammanvaro. Vill Du inom en månads förlopp skrifva mig till, så är min adress Boxholm och Åsbo. Anmäl min vördnadsfulla helsning hos Herr Brukspatron Adlervald. Jag påminner mig med nöje hans klassiska valspråk: Lege veteres, sperne recentiores, et eris noster. — Lef väl, och glöm ej din trogne

Atterbom.

P. S. Jag har sett en flicka, som på mig gjort ett angenämt intryck. Troligtvis blir det dock lika litet varaktigt, som djupt.

Skrif flitigt för nästa *Kalender*!

15.

Upsala d. 6 Nov. 1820.

Tack, bästa Euphrosyne, för brev och verser. Mängden af arbeten på Tryckeriet har gjort, att dina Skaldedikter ännu hvilat; dock skola de snart begynnas och ditt nya beslut angående stilarna är verkl. det klokaste. Förordet¹ är bra. *Jungfrun i det gröna*² och *Trasten*³ äro rätt vackra. *Ragnhild*² har lyckliga

¹ Möjligen åsyftande den i spetsen för *Dikter* 1822 tryckta »Prolog».

² Införd i *Poetisk kalender* 1821.

³ Denna dikt blef ej medtagen i kalendern 1821. Skaldinnan sände följande år en afskrift till utgifvarna af *Opoetisk kalender*, i hvilkens vinterhäfte den står, hvarjämte den ungefär samtidigt intogs af ATTERBOM i *Poetisk kalender* 1822.

stropher, men är ännu nog ojemn. Jag torde kanske vid henne tillåta mig en och annan ändring. De begge öfriga äro goda, men ännu ej fullkonl. utarbetade. Den nya Kalendern kommer ut i första dagarna af December. Af mig komma der ungefär sju eller åtta stycken. Grafström och Zeipel äro fruktsammare. Jag tror att du skall i det hela bli mycket belåten med denna Kalender. Nästa år, då jag får ostörd öfverlemna mig åt Poesien, skall man likväl få se (om Gud vill) en som skall öfverträffa alla de föregående. Jag och Grafström m. fl. dina vänner tro, att vi ej göra illa, om vi föra in i Kalendern tre eller fyra stycken ur din större samling, vid hvilken du redan lagt sista handen, — på det du må framträda i desto fullare glans och på det fördelaktigaste bereda allmänhetens sinnesstämmning (som tyckes vara dig bevågen) till mottagande af den i början af våren utkommande samlingen af dina Skrifter. Lita på oss i detta fall, att vi redligen bjuda till att göra det klokaste vi förstå, till ditt bästa. — *Jungfrun i det gröna* är charmant: täck, glad och kärlig. Ja! fjärlarna äro ett lyckligt slägte. — Jag är grufligt öfverhopad af arbete. Har du sett Litt. Tidningens Svar till Franzén, angående Fru Lenngren⁴? — Har du sett hur Landshöfd. Järta målat ut mig (i Allm. Journ.) såsom en rödhårig öl-drinkare och tobaksrökare⁵? — Det episka lugnet är icke den mannens sak; hela hans skrift andas en alltför lyrisk vrede. Jag har läst Abbé de Sade's *Memoires pour la vie de Petrarque* — författaren var sjelf en ättling af Laura. Boken är i högsta grad intressant. Det var i den tiden ringa konst att vara Poet — så poetisk

⁴ Om detta PALMBLADS SVAR i Nr 12 och 13 af *Svensk Literatur-tidning* 1820 se LJUNGGREN, *Sv. vitt. häfder*, 5: 417. Jfr not 3 till nästa brev.

⁵ Den parodi på stilen i *Markalls Sömnlösa Nätter*, som HANS JÄRTA införde i *Allmänna journalen* 1820: Nr 252, innehåller bl. a. äfven följande:

Väldsamt skakade Nordans ilningar — ruskigt att höra —
Kämpens [Polysonettos, d. v. s. Atterboms] lemmar, i brist af bloduppvärmande
ölet;

Tomt var hans horn, och tom den jaspissköna buteljen,
Döda symboler blott af kraftens yppiga forntid. — — —

— — Talande detta, Markallbekämparen stoppar sin pipa,
Afrodite benämnd. Ty Cyperns gudinna hon liknar
Genom sin börd från det skummande haf, och genom sin skönhet,
Genom sin fallenhet ock att ömsom brinna och slockna. — — —

— — Gudoms-Glorian omkringsken med bländande strålgans
Fosforsipprande hårets röda mariga tofva.

var sjelfva tiden. Nu är förhållandet gudnås på ett förb— vis förändradt. Man måste vara en halfgud, för att ej gå under i lifvets kyla, tomhet och enformighet. Eller rättare: man måste äga mod att vara martyr för beredandet af ett skönare tidehvarf, hvilket man sjelf icke får upplefva. Men en tjugu à tretti år — i fall Försynen så länge vill låta mig ännu vanka omkring på jorden — gå dock i sjelfva verket hastigt nog förbi, och detta är mitt enda vederqvickande hopp. — Tacka Hammarsköld på Munga hjertl. för hans till Geijer insända Compositioner. Helsa honom och alla vänner från din redlige Broder

Atterbom.

16.

Upsala d. 11 Dec. 1820.

Tack för ditt muntra och förhoppningsfulla bref, min bästa Julie! Att dömma derefter, synas helsa och lynne vara i förträffligt stånd, hvilket gläder mig outsägligt. — I dag trycks det sista arket af den nya Kalendern; mot slutet af veckan kommer han väl i bokhandeln. Jag hoppas att du, i det hela, skall bli nöjd med honom, och finna honom öfverträffa de fleste af sina föregångare. Det är icke omöjligt, att jag med en eller annan vän kommer ut till Munga vid Jul- Nyårs- eller Trettondedagstiden; i det fallet skall jag sjelf föra den med mig. Jag skall mellertid höra efter, om man kan få tag i någon dessförinnan, som reser ditåt, för att (så godt vi förmå) uppfylla din begäran om vinterläsning¹. Palmblad förklarar sig villig att lemna dig hvad som helst ur sitt bokförråd, blott du yttrar dig benägen att äfven klappa honom, och icke blott mig. Ty jemväl han äger en kärlig natur. Endast *Mémoires pour la Vie de Petrarque* kan du ej erhålla, ty de äro en Upsala Akad. Bibliothek tillhörig bok i fyra ofantliga qvartband. Annars skall jag tala vid Zeipel om din önskan, ty han (som nu

¹ »Jag får åter anhålla om ett vänskapsprof: de här vinterqvällarna äro så långa — och ondt är det om lecture — om jag klappar Dig hjertligt och ber Dig vackert, skulle Du vilja låna mig några böcker? Kanske genom Magister Palmblads godhet att denna min hjertliga anhållan kunde uppfyllas — något som jag förr har läst är Goethe Schiller Novalis och Körner, äfven Fouqué — men mycket litet af Tieck, Fru Helvig, etc. etc. etc. Kunde jag få Kung Lear och Köpmannen i Venedig, som nyss är utkommen, *Mémoires sur la vie de Petrarque*, som Du i ditt sista bref nämner att Du har läst med så mycket nöje». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 7 dec. 1820.

för tiden mest uppehåller sig på landet²) är ymnigast försedd med böcker af det slag som Du åstundar*. — Sedan nu ett arbete om-sider är färdigt, hvilket upptog den sättnare som är bestämd för Dina Skrifter, komma de nu oförtöfvadt att begynnas, och tänker jag att de innan Mars månads slut skola löpa af stapeln d. v. s. komma i boklådorna. Det är väl, att du icke är otålig öfver upp-skofvet, som föranleddes af oundvikliga hinder. Mellertid spelar du i den nya Kalendern en utmärkt glänsande role. Vid *Ragnhild*, som tycktes mig nog hastigt skriven, har jag gjort några ändringar; om jag på ett ställe (angående liljans korstecken) träffat din mening, hvilken var högst dunkel, vet jag ej; mera derom en annan gång, eller när vi råkas. Fru Helwig har äfven författat en *Ragnhild*: har du ej sett den? Också enligt en berättelse, som hon hämtat af L. Hammarskölds mun*. — Äfven Zeipel, som raskt och i beständigt stigande utvecklar en frisk och naif talent, har i denna Kalender verkligen förträffliga stycken. Af Grafström äro de vackraste: *Platos dröm*, *Hjertblomman* och *Sensitivan*; hvad han föröfrigt denna gången lemnat, är täckt, men mindre märkvärdigt. Han reser nu ned i dessa dagar till sin kärleks paradis, och jag unnar honom af hjertat att taga det fullkomligt i besittning. Men karl för sin hatt, såsom ordspråket är, måste han bli i för-hållande till den flickan, om ej all den sällhet han väntar sig skall gå till fanders; ty hon är en liten sirén, som omotståndligt för-tjusar i ögonblicket, men icke länge kan dölja, för hvar och ett hufvud som hinner få några dagars besinnetid, att hon är full af capricer och coquetteri, samt egentligen lika egoistisk och kall, som hon är qvick och vacker. Då likväl hennes naturell ursprung-ligen är god och älskvärd, så beror det på Grafströms själsstyrka och förstånd, att utbilda ämnet till en förträfflig följeslagerska genom lifvet. — Det fägnar mig, att du är tillfreds med Svaret angående Fru Lenngren³; jag tror att man i allmänhet är det; ja, Franzén

* Har du läst allt af Goethe och Schiller?

* Fru Helwig roar sig nu äfven med *andra* productioner, än poetiska; hon har nyss fått en Dotter.

² Från 1819 bodde ZEIPEL på Lingonbacka i Uppland, där han ägde ett pappersbruk.

³ »Svaret till Franzén, angående Fru Lenngren, är förtreffligt och hedrar sin förf. i alla afseenden, såväl i sund åsigt af saken, som moderation i sina yttranden». EUPHROSINE till ATTERBOM i sistnämnda brefvet. Jfr not 4 till förra brefvet.

sjelf har i ett mycket vänskapligt bref förklarat sig nu anse striden såsom slutad. — Det är visst ej underligt, att du beundrar Tegnér's Frithiofs-romanser⁴; en ny period af utveckling, af stor och äkta poesi synes ha föregått i den mannens inre; de kunna sättas vid sidan af det yppersta som i något lands skaldekonst blifvit frambragt. Jag håller nu just på att recensera det sista Idunahäftet för Sv. Litteratur-Tidning; det höga och rättvisa loford jag der ämnar gifva hans sista bidrag, skall bli min enda hämd för alla de bitterheter, med hvilka han under flera år lika litet skonat mig, som mina vänner. Hvad hans personlighet angår, så är hans temperament sangviniskt och hans lynne nyckfullt; elak och oädel är han visserligen ej. — Ja, Riddar Hans⁵ och allt pack i svenska skrifvarverlden ha sammangaddat sig emot mig, och det ser nästan ut, som skulle de följa en viss gemensamt uppgjord operations-plan. De skola få skälla så länge de orka; jag ämnar ej inlåta mig i något svaromål. Mitt enda svar skall vara, att hädanefter bli mera productiv än någonsin tillföre. Man skall dränka dem i poetiska lavaströmmar. I vår kommer min *Resa* ut; i begynnelsen af hösten *Fågel Blå*; till Jul *Erik den Helige*, en hjeltedikt i romanser. Neml. om Gud låter mig lefva och ej bli förmycket sjuklig. Den genialiske Vitalis håller nu på att låta trycka ett nytt häfte. Derpå följer Din Samling; så en cyclus af bibliska romanser af Zeipel, utmärkt vackra; så en ny Kalender o. s. v. Den prosaiska pöbeln, som redan är så yr i mössan, skall bli det komplett — och slutligen crevera som kräftor. — Visst begriper jag nu tydligare än någonsin, att den goda sakens framgång fordrar ett offer, och att detta offer är jag; min personliga ställning är och blir en oafbruten försakelse af allt hvad jorden har hvilande och vederqvickande; och med mera rätt än Kellgren om sin Cynthia, kan jag säga om Svenska Poesien:

»Ungdom, och helsa, och lycka, och lugn — allt offrades
Henne!»

⁴ »Jag har nyss läst några så vackra Romanser af Tegnér i sista häftet af Iduna, att jag ej kan annat än tycka om honom som Skald — huru hans caractere för öfrigt är derom vet jag rätt litet; men just ej berömvärdt var hans förfarande med Lorenzo». EUPHROSYNÉ i sistnämnda brefvet.

⁵ »Nu är det många utfall mot Dig, men Du bör vara stolt att slå på den plats att Du uppväcker afund. Riddar Hans misstog sig mycket i din portraitering. Arga hundar skälla mer än de bits är ett sant ordspråk». EUPHROSYNÉ i samma bref. Jfr not 5 till 15:de brefvet.

Men jag är nu, genom sjelfva påtagligheten af mitt öde, mera lugn och beredd att sätta upp alla min andes segel, för att värdigt fullända den bana jag begynt. — Huru mycket det kostar, att i trots af Natur, Menniskor och Lycka hålla hufvudet upprätt och hjertat varmt, — det vet Gud allena; samtiden behöfver ej veta det och än mindre efterverlden. — Fortfar du mellertid, att vara vid godt mod och qvåda såsom fågeln i luften; jag skall nog rödja väg så för Dig, som för de andra, hvilkas förenade bemödanden frambringa den vår, som slutligen engång skall blomstra öfver min aska.

Atterbom.

Du får nu se en ny Skaldinna⁶ i Kalendern; jag vet ej sjelf ännu hvem hon är.

17.

Stockholm d. 11 Mars 1821.

Du är förmodligen otålig, min goda Syster, öfver det långa dröjsmålet med Dina Skrifters utgifvande, och jag är ledsen deröfver med Dig. Mängden af akademiska arbeten på Upsala Tryckeri gör att de svårligen kunna komma ut förr, än efter Midsommarn — och tyvärr har jag, som skulle läsa correcturerna, ordna det Hela och drifva på arbetet med min närvaro, nu åter, helt plötsligen, emot min förmodan och uträkning blifvit släpad hit till denna vedervärdiga hufvudstad. Men jag ämnar tillbringa i Upsala större delen af sommarn, för att låta trycka *Fågel Blå* i sin nya gestalt och första delen af min Resa; då skall jag laga att dina skaldeverk ofördröjligen löpa af den literära stapeln. I det hela förlorar du ingenting väsendtligt med detta uppskof, ty din poetiska reputation, som ansenligt förökad sig i följd af dina sista bidrag till Kalendern, utbreder och stadgar sig emellertid allt mer och mer, så att afsättningen af dina Skrifter och deras kringspridande utan tvifvel blir desto större. Var således vid gladt mod, och bringa emellertid ännu flera vackra poetiska barn i dagsljuset, så att de sedan på samma gång kunna åtfölja sina äldre Syskon. Bland dina senare Dikter har i synnerhet *Jungfrun i det Gröna* gjort en ofantlig lycka, och det med skäl; detta styckes glada och friska naivitet är verkligen omotståndligt förtjusande. — Jag vistas här, såsom du förmodligen vet, på Kronprinsens befallning, och håller underdånigst

⁶ CAROLINA.

på maten tyska samtalsöfningar med honom öfver allahanda ämnen. Att jag icke synnerligen trivdes här, torde du lätteligen föreställa dig; och i början var jag högst missnöjd med min hitkomst: men då jag egentligen ingenstädes i världen kan riktigt trivas, så må jag tills vidare så gerna vistas här som på något annat ställe. Det värsta är, att de lections-timmar jag bekommit äro så beskaffade, att jag måste hvarje dag direct från Spisqvarteret spassera upp till slottet — och du begriper, huru litet min helsa på sådana mat-småltnings-föreläsningar kan vinna. Jag mår ock numera oupphörligt illa. Min adress är Vårdsh. Vinfatet på Regeringsgatan — hvarvid kan tilläggas: medföljer Herr Austrins bref (så heter Källarmästarn, som är min värd,) Det vore mig angenämt, att af dig sjelf bekomma några underrättelser om ditt befinnande och dina närvarande öden. Åtskilligt derom har L. Hammarsköld berättat mig. Denne vän har nu gifvit ut ett arbete, som äger ett verkligen stort värde och synes mig vara hans allrabästa; det är en historisk framställning af Philosophiens utvecklingar och verkningar i Sverige. Deremot äro vi oense om nina *Recensions-blömmor*, min *Recension öfver Iduna*¹ och *Carls poemer*², dem han alla samtliga fördömmar. Han är mellertid alltid en trofast och redlig vän — Får jag snart lyckönska till bröllopp³? Den arma Nyberg kan

¹ Se LJUNGGREN, *Sv. vitt. häfder*, 5: 428 ff. — Om denna recension skriver EUPHROSYNÉ till ATTERBOM den 2 april 1821: »Din Recension öfver Iduna är djup lärorik och grundlig; men nog artig. Du hade kunnat spara en hel hop med grannlåter — visst är Frithiof vacker och förträfflig, men en Svala gör ingen sommar — lät T—r först lik Tyskarna försöka sig i stort, innan Du kröner honom med eviga lagrar!»

² Se LJUNGGREN, *anf. arb.*, s. 443 f.

³ »Jag känner huru väl jag möjligtvis skulle kunna använda min tid om jag ägde fullkomlig sinnesledighet för att framgå på den bana jag börjat; Men — denna tid måste väl äfven komma då jag åter får mitt eget lilla bo, som jag hoppas sker nästa vår. Jag hade längesen bordt ge Dig detta förtroende, som i så många fall visat mig en upriktig och bra karls vänskap, men det är alltid någonting, som i detta afseende håller qvinnan tillbaka, och derföre hoppas jag din tillgift. Jag hoppas äfven att bli lycklig, ty den arma Nyberg (som Du behagar kalla honom) är långt ifrån att träna sig till döds; han är af ett äkta nordiskt lynne: fast och alfvarsam med ett redigt, ljusst naturligt godt hufvud, och derjämte äger han hvad som utgör en lycklig contrast emellan oss: en beslutsam caractere. Äfven hvad forntidens barn mycket värderade: tystlåtenhet. Mina kära bröder i Apollo behaga deremot omtala för hvarann det förtroende jag särskildt lemnat dem, och det tycker jag intet om. Men en längre och intimare bekantskap å deras sida gör detta fel ändå ganska förlåtligt!» EUPHROSYNÉ till ATTERBOM den 2 april 1821.

ju tråna sig till döds. Lyckligtvis är han dock således ingen Phaon eller Fischerström. — Var öfvertygad, att så väl i detta afseende, som i alla andra, allt godt önskas dig af din trogne Broder

Atterbom.

Helsa hjertligen Br. P. Adlerwald, Hammarskölds på Munga, Hvasser, och alla vänner som träffas.

Hvad man berättat dig om min kärlek till en viss Fröken i Upsala, äger icke så mycken sanning som en knappnålsknapp. Jag umgås med familjen, och har stundom yttrat mig med beröm om flickans karakter och utseende. Detta har sannolikt gifvit anledning till historien.

18.

Upsala d. 8 Juli 1821.*

Bästa Euphrosyne!

Håll denna gång till godo med några ytterst få rader på ytterst dåligt papper, ty jag har i hast ej något bättre att tillgå. De återbegärda cahier's af dina manuscripter lemnar jag, enligt din begäran, här hos Boktryckarne Palmblad och Ramström förseglade efter mig, så att du kan låta hämta dem när som helst. Commissionerna till Fröken Lehnberg och Mamsell Svanhvit skall jag också uträtta¹. Jag reser, vill Gud, i öfvermorgon bittida härifrån, träffar i Strengnäs Gumælius, och fortsätter i hans sällskap resan till Östergötland. Omkring slutet af ingående vecka är jag således i Linköping. Gumælius reser sedan till Köpenhamn, Hamburg, Magdeburg och Berlin, fastän blott på en kort tid, för att i ett pensionsinstitut i Magdeburg afhämta en ung Wahrendorff, som skall bli

* Utanskrift: a Madame Mad. Julie Christine de Svärdström Vesterås Skultuna.

¹ »När Du kommer till Östergötland så helsa Fröken Lehnberg innerligt — hon har flera gånger genom bref skickat mig hjärtliga helsningar, och med en svärmande hänryckning och beundran talt om Dig; så varmt som det kan ägna en sextonårig flicka. — .. — Det fins en Mams. Svan i Linköping så vit, ja snövit som en svan, .. om du råkar henne så beklaga mycket att i Sverge inga Luth-Noter tryckas ... Säg henne derjämte att jag helsar henne tusen gånger ... och ber henne på det ömmaste att hon ville vara god och förskaffa mig några af dina Blommor musiken af Nordblom, satt för Lutha af Dahlman, ty jag vet att han förut tjent henne dermed». EUPHROSYNÉ till ATTERBOM i juni 1821.

hans discipel. Gifve Gud, att jag kunde följa följa med! Det är dock förargligt, att vara så fattig. — Mamsell Svan känner jag ej, men väl Fröken Lehnberg; det är en god, qvick, liflig och angenäm flicka, af ett rätt behagligt utseende. Känner du henne ej personligen? Jag kommer förmodligen att råka henne ej blott i Linköping, utan ock i det vackra Bleckenstad i min hemort, der hon gern gör sommarbesök hos Kernells Mor och Systrar. Jag vet, att hon hör till dem, som tro mig vara mycket bättre än jag är, och skåda min arma varelse i en magiskt fördelaktig dager, som egentligen är deras egen godhets själfgjorda synvilla. Äfven Mamsellerna Kernell borde du lära känna; man träffar ej bland de Kongl. Svenska flickorna många deras likar i värde. — Jag återvänder hit mot slutet af Augusti, och hoppas i återvägen få göra dig en visit. Tryckningen af dina Skrifter skall sedan genast pådrifvas med yttersta ifver, och Ramström har sagt mig att du skall få penningar för dem redan vid tryckningens begynnelse; omkring slutet af November är alltsammans förmodligen färdigt. — Var munter och skrif friskt under sommarn; tyvärr ser han ej ut att nånsin på detta året ämna bli riktigt vacker, och jag erfar, genom allahanda nästan oafbrutna mag- och bröst-krämpor, att han är långt ifrån att vara helsosam. Jag skall emellertid bjuda till att begagna honom så flitigt som möjligt, ehuru den gnagande makt af ledsnad och oro, som oupphörligt fräter i djupet af mitt lynne, icke är på något vis gynsam för mina poetiska planers utveckling. Men hvad är att göra? Man måste modigt kämpa ända in i aftonskymningen, till dess midnatten kommer med hvilan — för mig både den första och den enda återstående! Helsa vördnadsfullt och hjertligt till Brukspatron Adlerwald, Hammarskölds på Munga, dina Syskon och andra goda vänner. — Jag förblifver oförändradt din trogne Broder

Atterbom.

P. S. I förrgår, på årsdagen af sin bröllopsdag, fick Geijer från Stockholm till skänks en präktig och med sirliga allegoriska bilder och rik förgyllning smyckad Silfver-pokal. Gifvarne äro de Officerare, som Hösten 1819 utgjorde Kronprinsens suite och då tillika afhörde hans föreläsningar. Bilderna, väl gjorda i upphöjdt arbete, föreställa Den siste Skalden, Den siste kämpen, Vikingen, Saga som vid en runsten håller föreläsning för Skandinaviska riddersmän, m. m. alltsammans beledsagat med isländska inskrifter. Vi hafva redan der i glimmande rhenskt vin druckit Kronprinsens och Geijers skål.

19.

Upsala d. 10 Sept. 1821.

Min bästa Euphrosyne!

Tusen tacksägelser för vår sista glada sammanvaro! — Tyvärre fingo vi ej se dig hos Hwasser om Söndagen: dock drucko vi på eftermiddagen din skål i ganska värdig punsch, och på följande morgonen i vatten vid *Romfors källa*¹. Måndags qväll ankommo vi till Åkers prestgård, och blefvo der af Doctorn och Doctorinnan Knös (en vacker och poetisk fru) på det hjertligaste mottagna. Vi dröjde der öfver Tisdagen och Onsdagen, under mycken courtisering, sång och gitarrklang, samt fortsatte resan hit på eftermiddagen sistförledne Thursdag. Här i staden funno vi allt på vanlig fot, Palmblad fördjupad i Hindostans geographi och Geijer i sitt Sammandrag af Svenska Historien. Dagen efter min ankomst påbörjades med allvar tryckeri-arbetet med dina Skaldedikter, och jag tror att Du skall bli nöjd med upplagans utseende, äfvensom med min noggrannhet vid correctur-läsningen. Skicka snart de öfriga manuscripterna till denna Samling, och dem, som du bestämt för nya Kalendern. Isynnerhet önskar jag att snart erhålla dessa sista: ty af manuscripter för Skaldedikterna är ännu ett godt förråd. Jag hade besvär att erhålla hyggliga rum, men bor nu omsider, sedan förgårs-afton, i ett par rätt nätta och trefliga, med utsigt åt en (ännu grön) trädgård, Slottet och den från denna sidan pittoreska höjd på hvilken det ligger. Först i dag har jag kunnat doppa penna i bläckhorn, och de första rader jag skrifver i mina nya rum äro dessa helsningsord till Dig. Från min vän Rogberg², som bor i samma hus med mig, kan jag varmt helsa dig. Denne hederlige man och ypperlige predikant lär ha råkat dig i Munga, och fröjdar sig att hafva gjort din bekantskap. Han har varit lyckligt ute i sommar, ty han har under sitt vistande vid Sättra brunn äfven träffat den vidtberömda Wermländskan Mamsell Wern, om hvilken också Du förmodligen har hört talas. Alla de beskrifningar jag om henne har förnummit, locka och spänna på det högsta min nyfikenhet. Men det är långt härifrån till Wermland. — Jag speculerar nu på en method, huru jag skall kunna arrangera Kalendern för 1822 på ett sätt, som icke tager bort för mycken tid från min Fågel

¹ En dikt af EUPHROSYNÉ med detta namn var tryckt i *Poetisk kalender* 1820.

² CARL GEORG ROGBERG, född 1789, död 1834 som teologie doktor och professor i Uppsala, var en af sin tids utmärktaste predikanter.

Blå, hvilken jag nödvändigt vill gifva fullfjädrad ut i vinter eller åtminstone till vårens begynnelse. Gud låte då blott ej Wallmark och Lindeberg alldeles spricka itu af raseri. Har du sett, hvilket oråd den lymmeln Vitalis företagit sig i Allmänna Journalen³? Dock, du läser aldrig denna tidning, och du gör rätt deri. Vitalis bär sig åt som en ilsken hund, som blifvit galen under röttnåden. Alla menniskor här äro indignerade öfver hans föraktliga uppförande. — Bruzelius (Bokhandlarn) ämnar ge ut en ny Kalender för Damer, och har låtit förljuda, att Tegnér, Franzén och Grafström skola skriva i densamma, och att ett splitternytt anonymt Geni tillika der skall visa sig för den förvånade verlden. Denna Dam-Kalender lär alltså bli utmärkt dråplig. — Har du sett den löjligt tournerade compliment du nyligen erhållit i Anmärkaren⁴? Och dessa menniskor inbilla sig vara vårt Publicum! — Lef väl, goda Syster, helsa våra gemensamma vänner från

din trofaste

Atterbom.

20.

Upsala d. 15 Oct. 1821.

Min bästa Euphrosyne!

I största hast får jag på det hjertligaste tacka Dig så på Poesiens som på mina egna vägnar. På Poesiens — för din vackra *Christophorus*, som nu redan till fjerdedelen krupit in i den nya Kalendern; på mina egna — för den vackra bröstnålen¹, såsom en

³ Se härom LJUNGGREN, *Sv. vitt. häfder*, 5: 470 f.

⁴ I N:r 72 (den 5 sept.) af *Anmärkaren* 1821 läses en insändare af följande lydelse: »Jag instämmer fullkomligt med Allm. Journalens Recensent i det omdöme, att Herr Atterboms poemer äro de sämsta uti innevarande års Poet. Kalender, så väl i anseende till bristande förnuft i meningen, som rimmens ömklighet. Deremot synes mig det företräde, som tillägges signaturen Gfm [GRAFSTRÖM] framför alla andra, icke fullt rättvist. Jag medgifver att denne författare oftast röjer känsla och en ledig versifikation: men begge dessa egenskaper utmärka, enligt mitt omdöme, i ännu högre grad, Euphrosynes poemer. Åtminstone äro hennes begge stycken: S:t Ragnhild och Maria Stuart, i detta års Kalender de bästa genom målningens poetiska liflighet och versens harmoni: då deremot Gfm:s Husbyggnad förekommer mig som det minst goda jag läst af denne författare.

Uppmärksam Läsare.

¹ »Jag hörde då Du sist var här, att Du tappat en kråsnål — och blif nu ej ledsen, att jag . . . hur skall jag nu säga, ty jag är alltid så dum när jag skall vara artig? — Jo, Du nämde att Du haft en kär souvenir, en kråsnål, med

ljuf sinnebild af vår vänskaps eviga Minnesblomma. Ditt medföljande bref, som så varmt i ord öfversatte nålens blomsterspråk, framkallade hos mig på en gång tårar och smålöje; de förra af glädje och erkänsla för din trofasta tillgifvenhet, de senare af föreställningen om din krigiska ifver mot de vänner, som du trodde hafva öfvergifvit mig². Med Bruzelii Kalender, som (enligt hans skrytsamma kungörelser) skulle öfverglänsa och uppsluka vår, har det alls ingen fara. Det är åter ett hotande berg, som slutligen föder en råtta. Jag tror icke, att han bekommer en enda rad hvarken af Grafström (som nyss varit här och lofvat mig sina bidrag), eller af Franzén, eller af Tegnér; åtminstone icke af de begge första. Grafström och Franzén hade verkligen i början låtit öfvertala sig af hans stora penninge-anbud och af hans anbud att göra Grafström till Redaktör; men de besinnade sig snart och ändrade beslutet. I alla fall skulle väl vår Kalender förmått att täfla med den Bruzelianska. Nu lär Br. endast hafva öfversättarn Borgström³ och originalet Vitalis att brösta sig med. Zeipel ämnar visst icke öfvergå; ingenting är mera stridande mot hans natur, som är redligheten och ståndaktigheten själf. Han kommer tvertom i dessa dagar in till mig med ett ganska vackert bidrag. Var således lugn! Den Vitaliska schismen kommer på intet vis att gripa vidare omkring sig. — Vid din Legend⁴ har jag tillåtit mig några ändringar, med hvilka jag ej fruktar att du skall bli missnöjd. Tidens otillräcklighet har ej medgifvit att denna gång öfver dem inhämta ditt omdöme. — På dina *Skaldepdikter* fortskyndar tryckningen. Skicka med första den ännu felande

trons perla som Du fått af ett fruntimmer, (nu skrattar jag med fullt alfvär). Denna medföljande Nål har väl ingen perla, men vill ändå bli buren af Dig som en liten minnesblomma af Din alltid tillgifna Euphrosyne». EUPHROSYNÉ till ARTERBOM i sept. 1821.

² »Calender för Damer lär bli superb i år: jag har hört att äfven (utom Tegnér, Franzén och Grafström) den fordom trogna Zeipel gått ifrån Dig — detta är ej beskedligt — Stockholmsvännerna fundera åter på en Sämling af Noveller, men jag vet ej hvarföre de icke så gerna skulle vilja lemna några bidrag till Calendern om de vore förbundet trogna. Mätte Du själf vara modig att ur din djupa mystiska själ framkalla din trollkonst för att fördunkla det parti som vändt sig ifrån Dig!». EUPHROSYNÉ i samma bref.

³ LUDVIG BORGSTRÖM (född 1788, död 1862) var litterärt verksam hufvudsakligen som öfversättare af danska och tyska diktverk.

⁴ *Christophorus*. Jfr: »Du har skarp syn min Bäste Vän, som såg att en främmande hand något litet omskrufvat den enkla Christophorus. Ja, hvad han möjligtvis vunnit här och der, har han förlorat på andra ställen». EUPHROSYNÉ till HAMMARSKÖLD 16 jan. 1822.

cahiern af manuscriptet. Upplagan kommer att se temligen väl ut, och blir väl färdig till Jul. — Om du snart råkar hedersvännen Hammarsköld, så tacka honom å mina vägnar för Eolsharpan, som jag i dag erhållit. I höst kommer jag väl knapt att begagna henne, men i vår desto mera. — Med första skall jag sjelf skriva honom till. Helsa hjertligt den älskvärda Munga-Familjen och glöm framförallt ej min favorit-sultaninna⁵ Hedda. Jag har stor lust att slå mig ner i Munga någon del af nästa sommar och utarbete en af mina större poetiska planer. — I vinter kommer första delen ut af min Resa. Med mitt bidrag till Nya Kalendern blir du, som jag hoppas, ej missnöjd. Det blir också någonting dramatiskt, fast ej af stor vidd. Man skall väl få se, att jag ej glömt mina löften, utan småningom ämnar fullborda dem, om Gud ger lif och helsa. — Lef väl, goda Euphrosyne! Helsa vördnadsfullt din fosterfader Adlerwald och med vänskap din älskare och fästman — från

Din evige vän

Atterbom.

En vacker Vermlandsflicka, slägting till Geijerska huset, har nyligen varit här i staden. Samtliga Ungersvenner — äfven jag — sågo på henne med ganska blida ögon.

21.

Upsala d. 26 Nov. 1821.

Bästa Euphrosyne!

Tack för dina brev och för den sista sändningen af dina Skrifter. Tryckningen fortfar; har hittills igenom conflicten med Kalendern gått något långsamt, men kommer att från nästa månads början lifligt påskyndas. Så att omkring Nyåret har du väl Samlingen i dina händer. *Parabolerna*¹ äro goda i afseende på ideerna, men mycket ometriska. Således tåla de många prosodiska ändringar. I Kalendern, som snart är färdig, har jag nästan ingenting att säga. Den blir ändå i det hela rätt god. Men i Januari utkommer af mig särskildt *Lycksalighetens Ö, Sagospel i tre Äfventyr*. Jag arbetar

⁵ Skämtsamt namn på VILHELM HAMMARSKÖLDS dotter HEDDA, född 1810, gift 1832 med sin kusin ryttmästaren Carl Wilhelm Hammarsköld, sedermera delägare i Skultuna Mässingsbruk.

¹ »Se på, de två första parabolerna: de äro ett försök i ett verslag, hvars regler äro mig aldeles okända — om pentametern ej alltid är riktig, så skall Du förlåta det, ty jag har blott örat till ledare». EUPHROSYNE till ATTERBOM i odateradt brev från slutet af okt. eller förra hälften af nov. 1821.

nu på det andra. Utan tvifvel blir jag i Stockholm fördömd ändå²; men mina vänner skola dock se att jag lefver. Blevne jag ej tvungen att här vid Universitetet nästa Vårtermin hålla offentliga föreläsningar i Historien, i stället för Geijer som då är Rector Magnificus, så skulle den gamla *Fågeln* snart följa efter. Imellertid behöfver du ej befara att »den poetiska byggnaden i Upsala ramlar». Jag är visserligen på sätt och vis »krank»; emedan jag kunde vara betydligt mycket friskare till både kropp och själ, än jag är. Dock är jag ännu stark nog, att hålla den sak upprätt, åt hvilken jag engång för alla ugpoffrat allt, hvad en menniska kan uppoffra. Förrikt väntar jag med lugn att se den nya poetiska byggnad, som skall uppresas i Stockholm. Hittills ha dervarande Tongifvare ingenting annat gjort, än pratat i vädret och colporterat sqvaller. — Nog om det slöddret. — Här medföljer, såsom prof, ett tryckt ark, enligt din begäran. Jag skall ställa om, att de Hammarsköldska

² Om den spänning som vid denna tid förefanns mellan nyromantikernas Uppsala- och Stockholmskretsar ha upplysningar lämnats af RUNQVIST, anf. arb. s. 43 ff., samt fullständigare af K. FREDLUND, *Carl Fredrik Dahlgren, hans lif och diktning*, 1: 220 ff. Ur det bref, hvars innehåll FREDLUND sid. 223 anaf, må följande belysande utdrag meddelas: »Bland de nämde Parabolerna skall Du isynnerhet läsa *Inkräktaren på Sångens thron* (det sista epithetet kan ändtligen vara öfverflödigt) ty detta lilla stycke har en varm vänskap till Dig ingifvit — Du kan väl veta att Du är Näktergalen — ehuru jag just ej tror Dig sjuk, men det är ett visst parti som påstår det, och som tillika tar sig höga miner; och det retade min galla. Jag skulle kunna visa Dig bref om Du vore här som fullkomligt öfverensstämmer med Argus, i hans dumma orättvisa påståenden om den nya skolan [Se om detta FREDLUND, anf. arb., s. 216]. Till ex.: 'Äfven Herrarna i Upsala måste komma på en återgångspunct i fall de vilja hoppas senteras af sina landsmän och ej bli bortkastade som en lärd antiquitet. Man måste lefva, känna, röra sig i den nuvarande tiden, omgifningen af människorna, uppfatta och besjunga den'. Ack, Du Gud i himmelen! besjunga den nuvarande tiden? Ja, sjung hvem som vill för Stockholms pöbeln, jag känner den för väl för att råda någon så nedsmutsa sin lyra. Äfven säges i nämde bref: 'Då den poetiska byggnaden i Upsala ramlar, förr eller senare, Atterbom är krank' ... etc. etc.

Jag borde kanske dolt dessa yttranden, och jag blygs för att sqvallra, men jag tål ej gerna, att man träder dina rättigheter för nära. Du har nu i elfva års tid stridit som en ädel kämpe och då må ingen annan ta segern ifrån Dig! utan jag beder Dig att intet lemna stridsfältet så länge än några smygande Jägare lura i buskarna. Det fins innom din själ mera kraft och nerf i du sjelf vet om. Låt dem agera med friskt lif och låt ingen ta spiran ifrån Dig! EUPHROSYNE i sistnämnda brefvet. Den 10 jan. 1822 skrifver hon till ATTERBOM: »Från Stockholm fick jag ett högst ofördelaktigt bref om Calendern — deremot är Du så skonsam och mild i dina omdömen om den Opoetiska».

melodierna blifva tryckta. — Har du sett Samlingen af Wallins Skaldestycken?³ Sådana Classici är det, som den Svenska Allmänheten prisar! — Jag lider sedan några veckor mycket af ögonplågor, hvilka äfven nu göra att mitt brev ej får bli för långt. Jag medicinerar för dem, men ser ännu ingen verkan. Att min sinnesstämning, som föröfrigt ej just är den muntraste, härigenom blifvit det ännu mindre, inser du lätt. Måhända blir jag — förr eller senare — blind. Tålmod! I alla fall kan mitt lif svårligen bli mera färglöst och skumt, än det redan är. — Jag lofvar dig emellertid, att denna känsla, hvilken jag sjelf förebrår mig, skall så litet som möjligt framskynna i hvad jag låter trycka.

Lef väl, goda Syster! Var Du glättig och rask! Det är det förnuftigaste man kan företaga sig. Mot min lära synes väl icke mitt exempel svara: men lyckligtvis kan det icke smitta dig.

Helsa alla Vänner från Din redlige

Atterbom.

P. S. Min vördnadsvärde 94-årige Morfar har nu också begifvit sig till hvila. Lycklig han! — Ack, om jag likaså hade väl spelat ut rolen och sett förhänget falla!

22.

Upsala, Nyårsafton 1821.

Bästa Julie!

Mångfaldig tacksägelse för Ditt varma, hjertliga brev, hvars rena välmening också trängt djupt in i mitt hjerta. Jag vill gerna, att vi snart finge råkas och riktigt glamma med hvarandra; men ännu kan jag derom ingenting säkert lofva Dig. Jag skickar mellertid per posten ett exemplar af nya Kalendern, sedan alla bemödanden att få sända den med någon Resande slagit felt. Blif ej ond, att *Trasten*¹ qvåder jemväl här, ty när din underrättelse kom att den var införd i den Stockholmska, var vår Kalender redan tryckt till slut. Men det gör ju i sjelfva verket ingenting. Äro ej *Jul-ljusen* i den såkallade »Opoetiska Kalendern» också af Dig?² Vi ämna snart recensera i Sv. Lit. Tidning denna Kalender, hvilken i det hela förtjenar mycket beröm, utom i typographien, som är ännu mer vanvårdad än den Upsaliensiska. — I fall, som det tycks, *Sång-*

³ J. O. WALLINS *Vitterhetsförsök*, första bandet, hade utkommit någon tid innan detta brev skrefs.

¹ Se not 3 till 15:de brefvet.

² Denna ATTERBOMS gissning är riktig.

möns Besök är författadt af vännen Lorenzo³, så må han med allt skäl åter upptaga harpan; ty detta stycke är det mest poetiska han någonsin skrivit, ja förträffligt i alla afseenden. Så tycka äfven Geijer och Palmblad.

Jag har i ett par veckor varit ifrigt sysselsatt med att hjälpa Palmblad i författandet af en (så vidt vi förmå) kraftig skrift mot det Svenska Tidnings-väsendet eller rättare Tidnings-oväsendet, samt särdeles emot den hundsfooten Argus och hans orimliga radoteri öfver Svenska Skaldekonstens närvarande tillstånd⁴. Du får snart se den tryckt i Sv. Literatur-Tidning; slutet af artikeln, om de yngre svenska skaldernas förhållande till Tyska Vitterheten, om karakteren af denna och om beskaffenheten af en verklig svensk nationalpoesi, är nästan helt och hållet af mig ensamt. Under det mulna, odrägliga vädret, som så litet gynnar några poetiska sysselsättningar, har jag således ändå på nyttigt sätt begagnat tiden. Vål skriker nu packet förmodligen dubbelt värre, men så har man dock sagt de bestarne sanningen, och det mera tydligt och fullständigt än någonsin.

Nu har jag åter landstigit på min Ö, och ämnar försöka det yttersta, att hinna till slut med manuscriptet tills medlet af Februari; dock ser det mörkt ut dermed, om ej väderleken förändrar sig; jag lider öfver all beskrifning af dess inflytelse. I början af Mars måste jag begynna hålla offentliga föreläsningar i Historien, och sedan blir jag tvungen att ända till Midsommarn hänga lyran på väggen. Jag är derföre ytterst inquiet, och har grufligt bråttom. Också har Kronprinsen låtit säga, att han ämnar komma hit i Mars månad och här tillbringa nästa Termin.

Jag är dig innerligt förbunden för dina goda råd och önsknin-
gar⁵; gifve Gud att jag kunde svara mot de förra och bidra till

³ Äfven denna gissning är riktig. Dikten kallas i kalendern *Skaldmöns besök*.

⁴ Se FREDLUND, anf. arb., s. 216 ff., och LJUNGGREN, anf. arb., 5: 479.

⁵ »Ack, hvad jag är ledsen, att Du alltid ser lifvet så mörkt — skall det då aldrig ljusna? Bär Du ej innom din rena själ en egen verld, som Du kan ordna till tröstens och fridens boning? Det yttre måste vi ju alltid strida med — det lär vara bestämt till en kamp på lif och död; men vårt inre — ack, der talar ju en röst från himmelen — och den gudomliga kärlekens låga genombryter med ljusa blixtrar, så ofta smärtans mörker. Du vet ej huru mycket jag lidit, huru mycket ondt jag pröfvat, huru ofta mitt varma hjerta blifvit bittert bemött, litet förstått, och dess skönaste tid försvunnit under missöden — och ändå har jag räddat min själ från förtviflan och bevarat det heligaste: kärleken till Gud.

de senares fullbordan! Sjelf har jag inom mig, i det närmaste, dödat allt hvad önskan heter, liksom jag för långa tider sedan upphört att hoppas och vänta någonting. Tro derföre icke, att jag mindre varmt älskar mina medmenniskor och mitt fädernesland, eller att jag icke står fast vid beslutet att uppoffra hela mitt lilla lif och min lilla kraft för den idee, som eldade mig vid mitt första uppträde. Men mitt fel består deruti, att jag ännu icke fullkomligt hunnit utrota ur mitt inre alla fordringar på att vara något mera än ett blott verktyg, ett redskap; icke fullkomligt hunnit qväfva allt begär att dessutom njuta af lifvet någon hvila, något nöje, någon förfriskning. Jag arbetar dock på med all makt, att lära mig värdigt bära mitt öde. Mina ögon hafva mellertid blifvit en liten smula bättre.

Hvad den »qvinnan» angår, som Du systerligt önskar att jag måtte finna, så kan Du visst med skäl förmoda, att jag hvarken som man eller poet är för en sådan phantasi-bild känslolös. Den är, tyvärr, af alla den svåraste tillintetgöra. Men med hvart nytt år visar sig allt mer och mer ohöjd för min blick omöjligheten att få den förvandlad till verklighet. Liksom Jungfru Maria (sans comparaison föröfrigt) sade, att hon visste af ingen man, så kan jag säga, att jag vet af ingen qvinna; och jag blir sannerligen den förste och den siste poet, om hvilken Biographeerne få att berättat, liksom om Tilly och Carl XII, att han aldrig njutit en qvinlig omfamning eller ens erfarit smaken af någon annan kyss, än blott vänskapens. Om ej genom annat, måste jag åtminstone derigenom förvärfva mig ett slags märkvärdighet i Poesiens annaler. Goda Syster! jag är icke älskvärd, jag kan ej göra anspråk på att väcka någon flickas kärlek; jag förtjenar icke den himmelska lyckan att älska och vara älskad; derföre hånder den mig ej. Jag har också längesedan resignerat på alla dylika förhoppningar. Dessutom äro mina utsigter på befordran ganska tvetydiga, och i alla fall ville jag ej få maka för min sysslas skull.

Jag beder Dig i samma kärleks namn, att bekämpa din inre smärta — det är ju ännu tid. — — — Det jag helst skulle önska vore att Du fann en qvinna som Du kunde älska — som kunde förstå och värdera Dig. Då skulle Du snart se lifvet i en annan dager. — Bäste Atterbom! var mycket varsam — Du nämner att Du fått ondt i ögonen — arbeta ej för trågit ty om de ska hämta ny styrka sedan de nu äro försvagade, så måste de hvila. Du har så många vänner omkring Dig hvars umgänge kan ersätta brist af läsning». EUPHROSYNÉ till ATTERBOM den 20 dec. 1821.

23.

Upsala d. 21 Jan. 1822.

Tusen tack för Din vänliga nyårs-önskan¹, min bästa Julie, som — den må nu bli uppfylld eller ej — dock i alla fall kommit från ett varmt och upprigtigt hjerta. Mätte äfven för Dig detta nya år i alla möjliga hänseenden bli kärt och angenämt!

Tyvärr är Ditt manuscript af *Christophorus* nu ej att finna; hade jag vetat att du ej ägde själf något exemplar deraf², så skulle jag visst bevarat det med största sorgfällighet. Jag har brännt upp samtliga Kalender-Handskrifterna för en månad sedan. Skada, att tidens korthet ej tillät mig, att underställa mina ändringar Ditt eget omdöme innan tryckningen, liksom vid samlingen af dina Skalde-dikter. Jag tror dock efter allt mitt lilla förstånd, att om än en och annan detaljerad versrad blifvit i brådskan mindre dansant³ genom min hand, så har likväl det hela, som var mitt hufvudsakliga synmärke, vunnit i jemnhet, nerf, styl och planmessighet. Åtminstone är Palmlblad — en mycket skarpsinnig Criticus — af denna tanka. Han är den ende, utom mig, som sett Ditt manuscript. — Mellertid vore väl, om Du tillsände mig det bidrag, hvardmed Du dock förmodligen ej undandrager dig att rikta min nästkommande Kalender, ett par månader tidigare än detta sista: så att vi finge riktig tid att deröfver utvexla våra meningar, samt afhöra med- och motskäl. — Jag tyckte, att jag denna gång hade ingenting i Kalendern att göra; jag ville ej uppträda der med ett par små stumpar, och icke heller söndra första acten af min Ö från sitt sammanhang med sina följande syskon. Kalendern är ändå icke blott vidlyftig nog, utan äfven bättre, än Stockholmsboarne vilja medge. Ty — för att ej nämna Din vackra *Christophorus* — så är *Vermlandsflickan*⁴, NB. betraktad såsom sångspel (men i Stockh. faller det ingen menniska in, att detta stycke är skrifvet för visornas och nationalmelodiernas

¹ »Hälsa till själ och kropp, och en vacker flicka, det önskar jag Dig på det nya året». EUPRHOSYNE till ATTERBOM den 10 jan. 1822.

² »Vid tillfälle torde Du återge mig conceptet [till *Christophorus*], så får jag jämföra, ty jag ser Du har gjort många ändringar, och visserligen äro en del mycket lyckade, men några göra versen trögare, mindre harmonisk. Dock är jag öfvertygad att *Christophorus* i det hela ej förlorat på din omarbetning». Samma bref. Jfr not 3 till 20:de brefvet.

³ »Gode Atterbom! Äfven då Du kallar min fattiga Sångmö dansante är jag din trogna goda vän, och drar blott litet smått på munnen och tänker: han torde väl ha rätt». EUPRHOSYNE till ATTERBOM i odateradt bref från slutet af jan. eller början af febr. 1822. Jfr början af nästa bref.

⁴ Af ANDERS FRYXELL.

skull, och att dessa der äro hufvudsaken), ett verkl. förtjenstfullt arbete, och den invention att begagna Danskan såsom ett slags noblare komisk dialekt ganska god. Sedan lönar det ock mödan att se efter, om ej åtminstone hälften af ZEIPELS andliga romanser är rätt läsbar, ja åtskilliga t. ex. *Resan till Bethlehem, Flykten till Egypten, Marias gång till Elisabeth* m. fl. ypperliga. Läs dem åtminstone först själf, innan du lånar Broder Hammarskölds synglas⁵. Zeipels hufvudsakliga fel är, att han icke nog koncentrerat sig i behandlingen af sitt ämne, och att han vid en och annan tillsats af egen fiction — t. ex. vid *Omskärelsen* — icke förfarit med all nödig varsamhet. Detta oakadt äger Zeipel en icke obetydlig poetisk talent, och framtiden skall visa, om han bekommer ett lägre rum i vår vitterhet, än de som nu i Stockholm med en så orimlig ensidighet nedsätta honom⁶. Ögonblickets skrik bevisar ingenting. — Att man för öfrigt i hufvudstaden funnit denna kalender för mycket gudfruktig, förundrar mig ej. Icke heller frågar jag efter hur han säljer sig i Stockholm, så länge han säljer sig i Upsala och landsorterna. *Dödsbudet* är af Kernell. HENRIK heter Palmér, en ung ganska genialisk Student af Östgötha nation⁷. Af honom väntar jag för nästa Kalender ett märkvärdigt dramatiskt bidrag. I denna återuppträder jag själf, samt med mig både Geijer och Palmblad. — *Paradisfågeln*⁸ är gudomlig — åtminstone i det mesta; vissa enskilda

⁵ Härpå svarar EUPHROSYNE i sist anförda brevet: »Hammarskölds synglas tror Du då vara nödvändigt för mina ögon? Nej, visst intet Bäste Atterbom! ehuru mycket det torde gagna hans kritiska blickar vill jag gerna se på mitt eget vis: genom mitt lilla förstånds öppna fönstergluggar — sitter då känslan der och tittar ut som en klar diamant, så är det bra nog, utan synglas. När jag sist skref till Dig hade jag litet eller intet fått läsa kalendern; ty vanligtvis blir jag själf den sista i huset som får rå om den: de äro snåla som vargar på den själaspisen».

⁶ Dessa ord äro möjligen föranledda af följande uttalande af DAHLGREN i brev till ATTERBOM den 20 jan. 1822: »— som jag redan i höstas för mig själf anade, att Ups. kalendern skulle bli klen. Det är den äfven, med undantag af Euphrosynes. — — — Öfverse nu med alfvar nya skolans fält. Hvilka äro de som duga: Du, Palmblad, Euphrosyne. Den niellerste såsom lärd».

⁷ Den sedan som satiriker så bekante HENRIK BERNHARD PALMÉR.

⁸ ALMQVISTS *Guldfågel i paradis*, tryckt i vinterhäftet af *Opertisk kalender*. »Du finner *Paradisfågeln* så gudomlig? Jag tycker väl att den är vacker på sina ställen; men så befängda underliga ting som der finnes kan jag ej beundra — först måste jag lära mig det. Och det vore all möda att komma så vida. Haller Du verkligen af dess Författare? Jag vet ej hvilket drag i hans ansikte som aflägsnar mig från honom; men mina capriser äro ej att räkna på. Sonden deremot är klar för mig; en god själ — ett helgon hade han blifvit under martyrernas tid. Gud ge honom allt godt!». EUPHROSYNE i sistnämnda brevet.

bizarrerier kunde visserl. ha varit borta. ALMQVIST och SONDÉN äro (oss emellan sagdt) de enda reella, renhårade och pålitliga af våra Stockholms-vänner. — Jag håller nu på att sluta andra acten af min Ö. Skriften mot Argus i Sv. Literatur-Tidning^o har gjort uppseende och betydligt förökt våra prenumeranter.

Atterbom.

På Dina *Skrifter* trycks nu med ifver.

24.

Upsala d. 18 Febr. 1822.

Min redliga Syster!

Förlåt, att jag ej på sistförledne postdag hade tid att besvara ditt bref! — Huru kan Du inbilla dig, att jag skref mitt sista i en mot Dig bitter sinnesstämning? — Jag, som icke kan bli på någon riktigt förtörnad, skulle jag väl kunna bli det på Dig, hvars vänskap och förtroende alltid varit en af mina dyrbaraste njutningar, en njutning som jag dessutom alltid har räknat och alltid skall räkna för en utmärkt ära? Bort med alla sådana misstankar! Min mening var visserligen alls icke, att med uttrycket dansante¹ säga någonting sårande hvarken för Dig eller för din vackra Sångmö, som så troget afspeglar din själs oskyldiga lefnadslust; var det mellertid möjligt, att det så kunde förekomma dig, så beder jag dig rätt hjertligt om förlåtelse, och anropar den med detsamma i förväg för hvarje annat förflutet ord, som framdeles ännu skriftligen och muntligen kan undfalla mig. Jag menar sannerligen ej ondt med något enda, och Gud är mitt vittne, att du är en af de få människor, vid hvilka jag är fästad genom ett evigt band af utsäglig tillgifvenhet. Var i den punkten fullkomligt trygg, min älskade Julia!

Att du skulle dömma den anspråkslösa, redligt efter det Högsta enligt sitt pund stråfvande Zeipel med billighet och rättvisa, var mig ej oväntadt². Hammarsköld sjelf skulle både om honom och oss andra Upsalienser dömma betydligt annorlunda, om ej hans derangerade hushålls-affärer, förorsakade af hans brist på fogsamhet och upprigtighet mot en förständig hustru, alldeles vänd upp och

^o Se 22:a brefvet och dess not 4.

¹ Se 23:e brefvet och dess not 3.

² »Af Carls Romanser äro flere ganska vackra; men aldrig vilja de göra honom rättvisa — dock torde han ändå ha många vänner, som inse hans förtjenster, och deribland är ett glädt mod den bästa af alla». EUTHROSTNE i senast nämnda brefvet.

ner på hans förut så glättiga och barnsligt öppna lynne. Tvifla mellertid icke på, att jag håller rätt mycket äfven af honom, och önskar honom af allt hjerta en snar och lycklig förändring af hans öden. Dahlgren och Livijn äro i sitt slag utmärkt dugtiga personer, på hvilkas hufvuden jag sätter ett högt värde. Man måste i vissa saker icke räkna så noga med dem som med andra; de bestämmas vanligtvis af ögonblickets infall och handla mestadels efter nyck, utan att vilja anstifta någon skada, äfven när de verkligen göra det. Deras Kalender har gjort oss här ett stort nöje; den är, i det hela tagen, ganska god, och jag önskar dem mycken lycka till dess fortsättning. Det är ingenting annat än titelbladet, som här blifvit allmänt ogilladt, af de tvenne skäl, att det 1:o är dumt i st. f. qvickt, och 2:o i den okunniga hopens ögon ser ut som en parodi eller som ett medel att genom förräderi stjåla pöbelns bifall. Emellertid bör du väl tillräckligt känna min karakter, för att inse, att detta titelblad hvarken kan förvandla mina tänkesätt i afseende på det personliga värdet hos våra Stockholmska vänner, ej heller minska min aktning för deras ovanliga talent.

Gerna medger jag, att Paradisfågeln³ är ofta högst vidunderlig, om du endast håller dig vid sjelfva utarbetningen och formen. Författarns phantasi är ännu ej tillräckligt frigjord från åtskilligt bizarreri, och hans styl behöfver än vidare mycken öfning. Men ideen af sagan är gudomlig, liksom den allmänna syftningen af denne auctors verksamhet. Kände du honom riktigt personligen, så skulle du också finna, huru ren och ädel han såsom menniska är. Jag hyser för honom, liksom för Sondén, en fullkomlig vördnad; de äro, begge två, hundra gånger bättre än jag.

Jag har nu måst lägga min *Ö* af sides till sommarn; det kostade rätt mycket på mig. Jag nödgades afbryta, inemot slutet af andra acten, just som jag höll på att som lifligast skillra de begge Älskandes sällhet. Får jag göra detta skådespel färdigt, så tror jag mig ha förvärfvat en icke så hastigt förgänglig plats i unga och känslofulla själars minne. Den ungdom, som jag sjelf aldrig ägt, och som jag nu mera aldrig kan få äga, har jag der ställt på papperet i hela blomstringen af det ljufvaste som min inbillning kunnat tänka sig. Jag har skrifvit, icke med bläck, utan med eld och med tårar; och jag har märkt på de vänner af båda könen, för hvilka jag föreläst de tvenne aeterna, att jag ännu kan sjunga, ja, kraftigare än i mina första

³ Jfr not 8 till förra brefvet.

dagar. Också utropade Geijer dervid, i sitt manér, att ur mina recensenters grafvar skola uppväxa öron, så långa som kyrktorn. — Jag skrifver nu Föreläsningar; och är, hvad som är det värsta, sedan tre veckor plågad af en krampaktig hosta, som förföljer mig, med oupphörlig värk i bröst och hufvud, nätter och dagar.

Atterbom.

Du vet ju, att jag i Geijers ställe denna termin måste hålla Historiska Föreläsningar?

25.

Upsala d. 7 Maj 1822.

Båsta Fru NYBERG¹! annars med Gudarnes språk kallad Euphrosyne!

Jag har förnummit, att du i dessa dagar lär vistas i Stockholm. Ryktets basun har förkunnat det genom Almqvists theosophiska mun. Om så är, så skickar jag till dig Palmblad såsom min Mercurius, med denna breflapp; i annat fall får han öfversända den till Skultuna per post. — Han kan berätta dig, huru öfverhopad jag hela denna tid varit af göromål, och huru jag smäktar efter att få någon ledighet till vederqvickelse. Under tiden har jag likväl, så fort som ske kunnat, pådrifvit tryckningen af dina Skrifter; och äro de nu snart alldeles färdiga att löpa af stapeln. Förmodligen är det din mening, att *Jungfrun i det Gröna* och *Ebbas Önskan* — samt det lilla stycket *En blick ger fridens helsning* — skola aftryckas ur Kalendrarna, emedan jag till dem saknar manuscripter, Ett litet vackert stycke, *Julafton och Julmorgon*², som jag förr af dig sett, har jag ej heller manuscript till. Också önskar jag, att *Trasten* och *Jul-ljusen* — äro flera stycken i Opret. Kalend. af Dig? — måtte införas i detta första band af dina Dikter. Deremot kunde möjligtvis åtskilliga andra gömmas till nästa band, som kunde läggas under pressen nästa vinter, med Christophorus i spetsen. Hade jag ej varit förrumlad i hufvudet och hindrad af mångfaldigt annat bestyr, så skulle jag ställt dina skaldestycken i en mera systematisk ordning; nu har jag blott sökt, att låta trycka dem så, att ämnena och tonarterna så mycket som möjligt afväxla. Deremot har du väl ingenting att invända. Refrainen till *Wilhelms Harposlag* är icke synnerlig. I första raden äro två

¹ Skaldinnans bröllop med WILHELM NYBERG stod i mars 1822.

² En dikt *Julmorgonen* förekommer i EUPHROSYNES *Nyare Dikter* (1828). s. 184.

stafvelser förmycket, i fall orden skola sjungas på melodin af *Nec-ken*, och i andra raden är den ledsamma harmonien, ett utländskt ord, som i en sång af så inhemsk art gör ett stötande intryck. Af dina ändringar har jag i allmänhet bevisat mig lydig i afseende på de flesta; vid ett och annat ställe har jag vågat hysa en annan tanke. Vi skola sedermera språkas vid derom. Tryckfels-friare blir denna samling, än de flesta svenska böcker; jag har besvurit vederbörande, att förrätta sjelfva tryckningen så väl som möjligt; jag tror att den blir någorlunda passabel; ungefär i likhet med Svea. I vårt arma fuskare-land får en auctor knapt någonsin det nöjet, att se sitt verk riktigt väl tryckt. — Jag har ej haft tillfälle, att skriva dig till efter ditt bröllopp. Jag skickade dig helsningar med den hederlige Rappe; helst hade jag velat, om jag kunnat, bivista din brudfärd och uppvakta med en hymeneisk offersång. Sannolikt har du dessa veckor ej haft ledsamt — jag har ofta tänkt på Dig. Det är redan mycket, att kunna säga: Jag har dock åtminstone i några veckor varit lycklig. Det är ännu mera, att — liksom Du — med skäl kunna förvänta sig en utsträckning af dessa veckor till år och evigheter.

Jag innesluter mig i din vänskap och förblifver
oföränderligt

Din trogne vän

Atterbom.

26.

Upsala den 10 Juni 1822.

Enligt Din önskan blir nu alltsammans, som Du aflemnat till första Bandet af Dina Dikter, tryckt på engång. — Efter åtta dagar är äntligen boken färdig, och skulle redan länge varit det, om icke en flod af Disputationer på någon tid upptagit alla tryckeriarbetarnes verksamhet. Boken kommer att utgöra ungefär 16 ark, och blir således äfven i anseende till volumen temligen reputerlig. Då jag redan dröjt här så långt inpå sommarn, må jag dröja här till nästa veckas begynnelse, för att kunna lemna ifrån mig mitt uppdrag samvetsgrannt och ordentligen verkställdt. De till Juli månads slut begärda 50 Rdr skall du erhålla redan innan denna (Juni) månads fullbordan; så hafva Boktryckarne lofvat mig. — Att Samlingen af dessa Skaldestycken skulle ha gjort mera lycka om den blifvit utgifven förr, än den nu kommer att göra, tror jag icke; med undantag kanske af *Oscars-Dagen 1818*, som är ett Till-

fällighets-stycke och ett slags Dekorations-arbete. I allmänhet tror jag det snarare vara en betydlig fördel, att Dina compositioner hunnit mera mogna, innan de lemnas ut i en gemensam samling; hufvudsaken är, vid hvad man gör, att det blir väl gjordt; och hvad den så kallade »Publiken» angår, så lönar det just icke mödan att grubbla öfver dess »nycker». I alla fall bör man hellre ha framtiden och efterverlden i sigte, än det närvarande ögonblicket och dess än så, än annorlunda sorlande jargon. —

Jag behöfver ej önska Dig en glad sommar, ty jag anser det följa af sig sjelft att Din sommar måste bli sådan, i fall Gud låter helsan fortfara. Hvad mig angår, så behöfver jag på det högsta att snart komma härifrån, och på landet; jag är dufven till själ och kropp, och hvarje dag förefaller mig så lång som en evighet. Mellertid har jag nu slutat min Föreläsnings-bana, och ämnar, så snart jag blifvit en smula uppfiskad, att återvända till min Ö och göra den färdig, så att den åtminstone till Jul kan bli synlig. Äfvenså skola till Jul en del af mina Föreläsningar tryckas i sjetta häftet af *Svea*.

Lef väl. bästa Euphrosyne, njut lifvet och naturen, Du som kan det! — och glöm ej Din trofaste vän

Atterbom.

Min adress under sommarn (jag reser härifrån vid början af nästa vecka) blir Boxholm och Åsbo; eller och Boxholm och Bleckenstad.

27.

Upsala d. 18 Nov. 1822.

Min bästa Julie!

Jag hade just i går fattat det beslut att skrifva dig till, då i detsamma Ditt bref ankom; ett nytt tecken på den sympathi, som redan länge förent våra andar med hvarandra! — Det fågnar mig, att Du är nöjd med min åtgärd vid Dina Skaldedikter¹: den har kostat mig ännu mera tid än möda. Men — hvad gör jag icke gerna för Din skull? Ett par, likväl ej betydliga, tryckfel hafva

¹ »Hvad jag mäst blygs för, är att jag ännu intet tackat Dig för din oändliga godhet mot mina Dikter. Jag igenkänner öfveralt din omsorg och är så till alla delar nögd med hvad Du gjort; utom det, att Uplagan är vacker och felfri, så har Du varit så snäll emot mig på flera ställen — och Dédication har Du mäterligen upphjelp». EUPHROSYNE till ATTERBOM i ett odateradt bref från förra hälften af nov. 1822.

dock insmugit sig på Dedicationen och på det sista arket, hvilkas tryckning jag ej orkade utvänta: Ramström läste i min frånvaro på dem correcturen. — Han har lofvat besörja Kronprins-Exemplarets inbindning. — *Lycksalighetens Ö* kommer ej att tryckas i någon Kalender; den skall utgifvas såsom första Delen af en Diktsamling, hvilken kanhända erhåller den enkla titeln *Ungdoms-minnen*, emedan den skall innehålla allt det som jag anser värdt att bevara af min författarbanas ungdoms-period. Tryckningen skall börja, om Gud vill, i Januari månad. Andra Delen, som är ämnad att innehålla den fulländade *Fågel Blå*, skall utkomma till hösten. Tredje Delen, min *Resa*, nästa vinter. Fjerde och sista, mina mindre lyriska och episkt-lyriska poesier, till midsommarn 1824. Sådan är min plan. Kanske sluter jag till dessa en Femte Del, innehållande åtskilliga prosaiska afhandlingar och uppsatser, i Filosofi, Historia och Ästhetik — Derefter, om jag får lif och helsa, ämnar jag inviga mig åt den egentligt Dramatiska Skaldekonsten på fullt allvar. — Vår Herres hand har legat ganska tung öfver mig, under hela denna sommar: jag har varit sjuklig i högsta grad, till kropp och själ, och oförmögen till allt arbete. Annars skulle min *Ö* nu redan ha varit färdig. Men jag har först för ungefär halfannan vecka sedan ånyo kunnat börja, att med henne befatta mig; ehuru jag ej ännu är i stånd att skriva mer än en bit af några rader om dagen, förrän värk i hufvud, bröst och rygg tvingar mig att upphöra. En gruflig pröfning för tålmodet, och särdeles för en poets tålmod! Tragikomiskt nog tvingar jag mig att lägga på papperet i imaginära personers handlingar och tal de mest glödande skillringar af lefnadsglädje, ungdomshelsa, kärlek och sällhet, under det jag inom mig sjelf oupphörligt brottas med de mest ångsliga föreställningar och den complettaste vämjelse vid hela min existens. Jag gör allt hvad jag förmår att ej låta denna mörka frestelse öfvervåldiga mig, men dess onda Hydra uppskjuter ständigt nya hufvuden. Så hafva, under hela sommarn, smärtsamma dagar och sömnlösa nätter afvexlat hvarandra. — Poet. Kalendern för 1823 utkommer ej förrän i begynnelsen af nästa vår². Jag har ej före Jul tid att sysselsätta mig med något annat än min *Ö*, som nu ligger mig mest om hjertat. Tänk niellertid på något Bidrag, dugtigt som Christophorus, eller tänkt som Jungfrun i det Gröna — och skicka mig det i Juldagarna. — I afseende på den nyaste Opoet.

² Denna kalender utkom aldrig.

Kalendern får du visserligen ej lita på den skojsande rikssqvaller-tidningen *Argus*³, men bättre kunde den visst vara redigerad. Mellertid har Dahlgrens *Rosenfest* stora förtjenster. Blott ett och annat ställe borde vara utestruket. Mina tankar om detta och åtskilliga andra ting skall jag vid tillfälle utförligare meddela dig. — Jag reser i öfvermorgon ut till Zeipel på Lingonbacka⁴, för att der i skog och mark taga mig ett par veckors dugtig ridmotion. Roligt vore visst, om vi i Jul kunde träffas. Skönt, att Du befinner dig väl till själ och kropp! Det är ett tillstånd, hvarom jag numera knapt kan göra mig något begrepp. Helsa din man, Hammarskölds och andra Vänner

från Atterbom.

28.

Upsala d. 21 April 1823.

Min bästa Euphrosyne!

Jag skickar dig härmedelst mitt nyaste kritiska arbete¹. — Tyvärr kommer det sednare, än jag hade önskat. — Men jag var i höstas beständigt sjuk, och i år har jag händerna fullt opp att göra med 1000 saker. Nästa postdag afskickar jag fortsättningen och slutet, i två Numror till, som ännu äro otryckta. Kanske hade du helst velat läsa alltsammans på engång, och det var först min afsigt att skicka alla fem Numrorna tillsammans: men jag fruktade, att emellertid någon skulle komma mig i förväg. — Ett par ställen torde kanske förefalla dig dunkla, men förklaras i de Numrorna

³ »Nu gissar jag att Du håller på att trycka *Lycksalighetens Ö*, i *Poetiska Calendern* för nästa år. Jag önskar Dig hjertligen lycka till alla Rättsinniga och Klokas beundran. Det öfriga korpfoljet må Du förakta! — Mig lyster, att få se *Opoetiska Calenderns* Sommarhäfte. Skall man dömma af det som är infördt i *Argus*, så tycks det ej vara något storverk. Och dess Redacteurer voro så säkra på sin förmåga i början och skröto så manhaftigt. Jag lemnade några stycken till första Häftet, hvaraf blott tvenne gillades. Men jag kan försäkra att de förkastade ägde oändligt värde framför Kråksången. Sedan har jag föresatt mig att aldrig ge dem en rad». EUPHROSYNE i sistnämnda brefvet Af *Poetiska kalenderns* sommarhäfte lämnas en icke vidare fördelaktig recension i *Argus* för den 26 Okt. 1822 och följ. n:r, en anmälan som försetts med en del utdrag ur häftet. Jfr FREDLUND, anf. arb., s. 231.

⁴ Se not 2 till 16:de brefvet.

¹ ATTERBOMS långa recension af EUPHROSYNES *Dikter* (1822) börjar i N:r 28 af *Sv. litt.-tidning* 1823 och fortgår genom flere n:r samt afslutas i N:r 35.

som du erhåller härnäst. — Addio, cara anima, addio sorella graziosa! Mille salutationi allo Signore Nyberg e le famiglie di Skultuna e Munga!

Atterbom.

29.

Upsala d. 19 Maj 1823.

Tack, bästa Julia, för Ditt bref! Det fögnar mig, att du i hufvudsaken är nöjd med Recensionen. Då jag skref den, trodde jag att jag i följe våras hade skriftligen sagt dig min tanke om *Oscars-Dagen*; ty jag minns, att jag åtminstone hade i sinnet att skriva Dig till derom. Af din förebråelse¹ ser jag, att jag glömt uppfylla denna föresats, liksom jag tyvärr gör ganska ofta; särdeles när fråga blir om brefskrifning. Angående *Christophorus* åter har jag, i ett bref från Dig, svart på hvitt af din egen hand², att du uttryckligen förbehöll, det denna Legend ej skulle tryckas bland dina *Dikter*, utan antingen i Kalendern, eller i en särskild Samling af Sagor och Legender, som du framdeles ville utgifva. *Herrman och Hilma*³ misshagade mig alltid; men jag såg först, när det redan

¹ »Men en fråga Bästa Vän, hvarföre var Du ej nog uppriktig då Du hade mitt oinskränkta förtroende att handla med mina Skaldeförsök som en huld Broder, att ej yttra bestämt ditt omdöme om Oscarsdagen? Det hade ju ingenting varit lättare än uppoffra detta tillfällighetsstycke, och använda Legendan Christophorus, som först lemnades i dina händer? Hvarföre införa den i Kalendern då den kunnat pryda mitt arbete, och gifva det mera fullkomlighet». EUPHROSYNÉ till ATTERBOM »den 26 maj» [felaktigt; för 26 april?] 1823.

² »Christophorus måste väl ej åtfölja Samlingen? Det vore bra ledsamt. Han är bestämd för en Samling af Sagor, framdeles». EUPHROSYNÉ till ATTERBOM den 13 Juni 1822.

³ »Då Du tror att detta ämne [*Herrman och Hilma*] är en stöld då missligger Du Dig, ty hela Stan kände dessa tvenne Älskandes historia, och ämnet var inför Gud, hämtadt från den allmänna berättelsen, men ej af Hammarskölds Novell, som jag då aldrig hade läst. Äfvenså bedrager Du Dig helt och hållit då Du tror att jag läst någon Vår-Dithyramb af Hedborn, nej, jag bedyrar det! aldrig! jag har endast 6 Häftan af Phosphorus, tryckta 1810, och flera har jag ej läst. Dock allt detta är småsaker. En Nybörjare felar ofta utan uppsåt deri, att vid det vackra han läser, tillägna sig intrycket deraf till den grad att han tror det tillhöra honom själf. — — — Jag erkänner dock med varm tacksamhet den sköna krans Du bundit mig af dina låford -- och skall aldrig, aldrig upphöra att af själ och hjärta gläda mig åt blommorna Du skänkte mig! Litet törnen deribland tillhör ju lifvet och man får ej klaga deröfver». EUPHROSYNÉ i det i not 1 anförda brefvet. Det äsyftade stället i ATTERBOMS recension lyder: »Dels har hon (någongång) företagit sig att behandla ämnen, som redan, af

var tryckt, hela dess ofullkomlighet. Sådant händer icke sällan Författare och Utgifvare; jag har, i afseende på egna stycken, haft flerfaldig erfarenhet deraf. Föröfrigt, när man, som jag, nödgas ha många jern i elden på engång, så är det väl ursäktligt, om man stundom icke hinner fästa all nödig uppmärksamhet på hvartenda. — Obegripligt, huru du kunde ett ögonblick missförstå stället om stölden, och inbilla dig att jag talade om någon annan stöld, än den, som just utgör motivet för händelsen; den, för hvilken man misstänkte Herrman? — Om jag i min Recension vågat nämna *Nattviolen* och *Liljan*, hade jag kanske mer direct bevisat min beskylldning, att Du stundom behandlat ämnen, som andra — sannolikt — på ursprungligare och sjelfständigare sätt behandlat: men då hade man på nytt upphöjt det mångåriga ropet om mitt gränslösa högmod. Att du icke läst HEDBORNs *Vår och kärlek*, ser jag af ditt bref; detta ha tillförene hvarken jag, eller mina Bekanta kunnat förmoda. Sådana tillfälliga likheter, som t. ex. blicken igenom rutan förekomma hvar och en om rätta förhållandet ej underrättad såsom reminiscenser. Ursäkta således detta!

Jag finner, att jag borde sagt något mer till den olyckliga Fru Nordenflychts beröm; ehuru just icke i afseende på hennes Verser. Men jag borde anmärkt det stora inflytande hon utöfvade på Svenska Skaldekonsten genom sin sällskapskrets; der uppfostrades äfven Creutz, den ljuvfe Sångarn af *Atis och Camilla*. Jag vill begagna första möjliga tillfälle, att skänka henne denna upprättelse.

Din Sångmö's melancholiska ingrediens har jag visserligen icke förbisett, såsom Du påstår⁴. Läs om Recensionen! Men jag

andra skalter, blifvit på ett fullt tillfredsställande sätt behandlade. Hvad är — för att anföra ett obestridligt exempel — *Vår och Kärlek* (s. 113) emot Hedborns oöfverträffliga, i Phosphoros (1811) meddelade *Vår-Dithyramb* af samma namn, änskönt Euphrosynes verkligen är ganska vacker, ja (genom en mängd lyckliga förändringar från dess första gestalt i Poet. Kal. f. 1818) nästan correctare än hans? — — — En enda gång allenast har det missödet händt henne, att välja ett fult [ämne] (se Herrman och Hilma): en stöld, äfven blott misstänkt, är tvifvelsutän bland alla motiver i verlden det mest opoetiska. *Sv. litt.-tidning*, 1823: sp. 265—266.

⁴ »Nu först får jag tacka Dig med systerlig tillgifvenhet för din attension att sända mig Recensionen, och äfven för den vackra bilden af min Sångmö — Du tyckes vara förtrolig med hennes anlete, utom då Du tror, att glädjen alltid upplyser det — ack! hon ler stundom genom tårar och hennes glädje strider hemligt med en djup melancholi i hjertat, men som hon gerna vill tysta ner med sina toner — så har min själ alltid varit stämd, äfven nu då jag lefver det mäst lyckliga lif». EUPHROSINE i sistnämnda brefvet.

har icke lagt hufvudaccenten på denna ingrediens; emedan den bild af Din Sångmô, som uppgöres inför allmänheten, måste närmast motsvara karakteren af de stycken, som äro och anses för dina fullkomligaste. Helt annat vore fallet, om jag skrefve din biographi, då min pligt vore att noga framställa grunddragen af din enskilda personlighet såsom sådan.

Jo! jag ger ut en Kalender, men icke förr än till Jul. Vill du dessförinnan trycka din *Wublina*¹, så vore det ej illa, om du först låte någon mer än Hammarsköld — vår vän i all ära! — deröfver yttra sitt omdöme. Skall poemet tryckas i Stockholm, så skaffa dig för all del *SONDÉN* till Corrector; ty litar du i det fallet på Hammarsköld, så blir upplagan ett vidunder af tryckfel.

Lef väl, och glöm ej Din Vän

Atterbom.

30.

Upsala d. 18 Nov. 1823.

Min goda Vän!

Jag tackar Dig hjertligt för skänken af din lilla täcka bok¹, och skall alltid bevara den såsom ett minne af din vänskap. Låt ej Lindvurmens² dumheter så gräsligt anfäktat dig! På förnuftiga menniskor göra de ej något annat intryck, än harmens öfver recensenten. Du bör på visst sätt vara nöjd, att han nekat dig helt och hållet all poetisk talent, och på köpet angripit din personlighet såsom qvinna; ehuru jag finner ganska naturligt, att isynnerhet detta sista skall djupt förtryta dig. Den halfva orättvisan bär ett slags masque af moderation, som lättare kan förvilla mängden; den hela orättvisan afkastar masquen, och framstår för allas ögon i all sin vidriga nakenhet. Sådan är Lindvurmens mot Dig. Att svara derpå med någon antikritik, lönar ej mödan. Förebrå en hund, att han skäller! Det ligger ju medfödt i hans natur; liksom att han ej uthärdar musik utan att tjuta. Det gifs blott ett sätt att för-

¹ »Oviss om Du ger ut någon Kalender, enligt rygtet från Upsala — har jag sändt ett Poëm öfver Wublina till Hammarsköld för att låta trycka det emedan det tillhör det närvarande ögonblicket. Gud gifve, att Du tyckte om det, ty det har kostat mig mycket tid och arbete, för att localisera mig i hjeltinnans Fädernesland». Samma bref.

² *Wublina* (1823).

³ ANDERS LINDBERGS anmälan af *Wublina* läses i N:r 240 (16 Oktober) och 242 (18 Oktober) af *Stockholmsposten* 1823. Den hade djupt sårat skaldinnan.

nuftigt besvara dylika recensioner: det är att göra någonting nytt, och — om möjligt — än bättre än det förra. Jag har själf icke alltid följt denna regel; men jag anser också för min största dårskap, att jag lät den första hettan förleda mig till lika onyttiga, som tidsförödande skriftvexlingar. Packets repräsentanter ha andra vapen och ett annat Publicum, än vi; försöka vi att strida mot dem på deras egen grund och botten, så bli de oss öfverlägsna; deras tactik är der hemmastadd. Må vi hellre ihågkomma, att vi hvarken med Dem, eller den Allmänhet, som tror på deras om-dömen, äga någonting gemensamt. Jag har, alltsedan år 1810, genomvadat eller genomsummit en ocean af dylik smålek och alla dess bittra intryck: nu står jag, med orubbligt lugn, räddad på den strand, der själen ostördt öfverlemnar sig åt Vishetens, Sångens och Fridens inflytelser. Du undergår nu den första allvarsamma pröfningen af detta slag; men troligtvis slipper du, att uthärda ens fjerdedelen af dem som jag uthärdat. Hvarföre är det svårt att vänja sig vid den tanken, att man lever endast för de ädlaste af sina samtida, och att efterverlden är opartisk? Hvad har man att beställa med den tanklösa hopen, som den ena dagen lastar hvad han den andra berömmier, utan att veta skälen till hvarken det ena eller det andra? — Friskt mod! Lef, och sjung! Om också ingen skulle höra eller förstå dig, så har du ju dock ägt en njutning af att få ge åt en innerlig känsla, en helig eller oskyldig phantasi, ett melodiskt uttryck. Huru mycket mindre lyckliga äro de, som inom stumma bröst måste bära glädjen och smärtan? — Men du har ju många tillgifna, som älska och värdera dig; månne icke en enda sådan person bör äga mera vikt för ditt medvetande, än femtio lymlar utan hufvud och hjerta? —

I största brådska, som du ser, har jag sammanraspat dessa rader: jag håller på med att skriva en latinsk Disputation, för att bli Philosophie adjunct och få 65 tunnor spannmål. — Min helsa har under sistförledne sommar mycket förbättrat sig, och mitt lynne likaså. Innan kort skall man få se i Sveriges Litteratur, att jag hvarken är död eller begrafven.

Helsa oändl. din man, och Hammarskölds på Munga — Adlerwald etc. från din trogne

Atterbom.

Du har väl sett Recensionen i Svensk Litteratur-Tidning?²

² *Litteratur-tidningens* recension af *Vublina* läses i Nr 84 år 1823.

31.

Upsala d. 16 Febr. 1824.

Min trofasta Syster!

Förlåt din slarfvige Broder Atterbom, som på så lång tid ej har låtit höra af sig. Jag blef nyss riktigt förskräckt, när jag framletade Ditt sista kära brev, och fann, att det var dateradt d. 11 December! — Min Gud! hvad tiden förlöper hastigt, och hvad jaa har varit försumlig! Också är den postdag, då man afsänder brev till Westmanland, i det afseendet högst fatal, att brefven måste vara inlemnade till kl. 4 på e. m. och således antingen skrivas under sjelfva matsmålnings-tiden, då jag alltid mår mycket illa, eller ock på förmiddagen, som är min egentliga arbetstid. I dag har jag ändock gripit till den sednare utvägen, sedan jag länge varit plågad af samvetsagg öfver mitt (till utseende) så ovänliga uppförande mot Dig. Min enda tröst är, att Du tillräckligt känner mitt hjertelag, för att icke tvifla på mina tänkesätt och icke dömma mig efter skenet, ehuru mycket det må vara emot mig.

Jag hoppas, att Du nu hunnit lugna ditt sinne ifrån den ganska naturliga och billiga förtrytelsen öfver de Lindebergska infamierna. Min bästa Euphrosyne! Odyssevs tillstoppade sina öron med vax för att icke höra Sirenernas sång; tillstoppa Du också Dina öron, på hvad sätt som helst, mot skränet af det pack, som i Stockholm bemäktigat sig Dagblads-litteraturen. Visserligen äro Captén Lindeberg, Argus o. s. v. inga Sirener; de härma i stället Scyllas hundglafs: men just derföre böra de vara oss så mycket mindre farliga. Låtom oss i stillhet utarbete någonting så Vackert och Fullbordat, som vi med allvarligt samlande af all vår kraft förmå, och, när det hunnit i våra ögon sin tillbörliga grad af färdighet, slungom det ut ibland den såkallade Allmänheten, obekymrade om alla dess följder! Fortfara vi på det viset hela vår lefnad igenom, så erhålla vi en säker öfvervigt; först och främst hos de med oss samtida läsare, som äga fördomsfritt hufvud och lifligt hjerta, och sedermera hos efterverlden, då de ephemeriska dagblads-skojare, som nu förfölja oss, längesedan äro glömda och multnade liksom deras lumpna tidningshögar.

Under hela sistförlidna Termin, ända inemot Jul, var jag hindrad af Latin och Disputations-gräl från all befattnings med Poesi. Sedermera vistades jag ett par veckor i Stockholm, och från medlet af Januari har jag åter börjat sysselsätta mig med att närma min Ö till sin äntliga fullbordan. Den är ämnad att utgifvas i

tvenne afdelningar, men på en och samma gång. Skulle det bli mig omöjligt, att alldeles fullborda den andra afdelningen till Maj eller Juni, då jag nödvändigt måste resa till Östergöthland: hvilket bör jag då göra? antingen uppskjuta utgifvandet af det hela till hösten? eller gifva ut första afdelningen (hvars tryckning kan begynna när som helst) ensam till Pingst-tiden? — Meddela mig derom snart Din tanke: ty mina vänner här äro derom i strid med hvarandra, och jag är tyvärr ej ense med mig sjelf om det val för hvilket jag bör bestämma mig¹.

I alla fall ämnar jag dessutom, till årets slut, utgifva några snärre skaldestycken, antingen under den gamla firman Poetisk Kalender, eller ock i tidskriften *Svea*, hvars Utgivare fundera på att ge henne (i likhet med Iduna) en på fullt allvar poetisk beståndsdel. Du förstår hvad jag här menar med »fullt allvar»: ty Franzéns episka bidrag äro väl allvarsamma, men (till det mesta) icke just synnerligen poetiska. Den ande-lära han uppställt i det sista af sina meddelade fragmenter, är likväl ej utan sinnrikhet och skönhet. — Men antingen jag nu begifver mig med mina verser in i Sveas häften, eller kvarblifver inom Kalenderns, så hoppas jag att Du, liksom tillföre, gör mig troget sällskap. Hvarmed är den poetiska delen af din varelse för det närvarande sysselsatt? — Skrif någon pendant till Christophorus, som med skäl gjort så mycken lycka. —

Jag längtar ofta efter ditt möte och ditt sällskap; rätt innerligt! Kanske hinner jag besöka dig på en dag eller två i Pingst, under min nedresa till Östergöthland. Jag har så mycket, hvarom jag ville språka med dig. Den »hulda Ledsagarinnan» som Din systerliga vänskap så ofta har tillönskat mig², är funnen. — Hon blef det i slutet af sistförledna sommar. Men alldenstund hon icke äger någonting, — neml. penningar, — och jag är henne deruti lik, så

¹ »Du begär mitt råd om Du skall utgifva Lycksalighetens Ö i tvenne afdelningar eller på en gång. Jag tror, efter noga eftersinnande, att det sednare är det rätta — af den orsak, att ingenting kan jämföras med den gränslösa pretension publiken sedan har på den sista afdelningen: då har den, neml. publiken, till det mesta förlorat intrycket af den förra, och tager således med kallt hjerta den andra afdelningen i handen blott för att granska och finna fel — nej, det är bäst som ordspråket lyder: att smida medan Jernet är varmt». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 11 mars 1824.

² »Gudskelof, att din halsa är förbättrad och att din framtidshimmel ljusnar allt mer och mer — måtte äfven den hulda Ledsagarinnan vinka Dig med englahanden, och föra Dig till Hymens altare!». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 11 dec. 1823.

återstå ännu rätt många moln på min »framtids himmel» churu Du visserligen har rätt i att han »börjat ljusna». Det är likväl bra hårdt, att vid 34 års ålder, och efter en icke på latmansidan tillbragt ungdom, icke äga så mycket, att man kan få tillfredsställa lifvets allraenklaste, allraursprungligaste behov! Vid denna ålder, min goda Vän, har man ej mycken tid öfrig att förlora, om man vill få veta genom egen erfarenhet, hvad njutningen af lifvets högsta glädje (i all dess ännu oförvissnade naturskönhet) är. — Mellertid är det tvifvelsutän en oskattbar sällhet, att känna sig flyttad ur sitt ängsliga, otrefliga Jag in i en ålskvärd flickas oskyldiga hjerta, och der lefva ett dubbelt, ett oändligen helgadt och förskönadt lif. — Lef väl! Helsa hjertl. din man, och glöm ej din trogne Broder

Atterbom.

P. S. Besynnerligt öde, att jag just nu, sedan jag börjat erfara lyckan att älska, måste (i 2:dra Delen af min Ö) skildra Kärlekens smärta och undergång! Den 1:a Delen, som skildrar dess nöjen, var fullbordad redan i fjol våras. — Om penningeaffären³ har förmodl. Ramström längesedan svarat dig. — Obs! Med nästa post får du från Ramström redogörelse för försäljningen af Dina skrifter.

32. Lusthuset Tittut, vid Marmorbruket, d. 7 Juli 1824.

Min bästa Euphrosyne!

Du har visst länge väntat underrättelser ifrån mig, och kanske räknat på att råka mig, under Ditt eget gästfria tak, vid min nedresa till Östergöthland. Detta sednare skulle visserligen inträffat, om jag ej af åtskilliga förhinder blifvit så länge qvarhållen i Upsala, att då jag slutligen derifrån fick afresa (d. 16 sistl.), jag af otålighet att med det allrasnaraste träffa min fästmo valde den rakaste

³ »Hvad säger Du om mitt brev till Ramström? Har jag orätt att göra anspråk på större arfvode för mina Dikter än de 50 Rdr jag fått så förfaller min talan. Men är det en billig begäran så vet jag ej hvarföre jag skulle afstå från en rättighet. Min okunighet torde dock ursäktas». Samma brev. Jfr: »Jag borde med rätta skriva till Palmblad & Comp. och tacka för de öfversända peng. 32 Rdr 24 s. b. utgörande återstoden af arfvodet för Dikterna; men då jag vet att I ären lif och själ, så får jag anhålla att Du ville vara god och framföra min ödmjuka tacksägelse, och derjemte min högaktningssfulla helsning, till magister Palmblad!». EUPHROSYNÉ till ATTERBOM den 17 jan. 1825.

vägen (den öfver Strengnäs.) Vid uppresan ämnar jag besöka min gamle vän Franzén, och då kommer, med Guds hjälp, min vagn väl också hålla utanför Din tröskel. Hvad åter brefskrifvandet angår, så har jag under de sista månaderna varit grufligt öfverhopad af göromål; och när jag funnit någon stunds ledighet att använda på brefskrifning, så har denna stund vanligtvis blifvit egnad åt min Ebba. Mellertid har Du förmodligen genom Fahlcrantz m. fl. erhållit tidender om mina sednaste öden och förehafvanden, och slutligen har Du väl bekommit något Exemplar af min *Ös* nu omsider färdigtryckta *Förre Afdelning*. I följd af *Disputations-trängsel* på Tryckeriet hann den med knapp nöd att bli uttryckt till *Promotionen*, men alls icke att bli häftad, med undantag af några ytterst få Exemplar, dem jag sjelf tog med mig. Denna ledsamma omständighet, som tvifvelsutän (emedan svårigheten nu är större att få Exemplaren kringspidda) betydligt minskar bokens afsättning, vållade också, att jag ej genast kunde skicka Dig ett, omedelbart från mig sjelf och af min hand påskrifvet. Man lofvade mig, att till Senell i Westerås afsända ett för Din räkning. Låt mig veta, om Du afhemtat det, eller erhållit någon underrättelse från Upsala, att det hos nämnde Senell väntar på Dig. Låt mig tillika veta, i hvad mån Du är nöjd med sjelfva boken¹. Andra Afdelningen skall, om Gud vill, strax efter Jul utkomma. En tid var jag af Din mening² att begge borde utkomma på en och samma gång: men Geijer och alla mina öfriga vänner i Upsala visade med viktiga skäl, att jag borde göra så, som jag nu gjort. — Nu är då detta mitt yngsta barn utkastadt i världen, sedan det ungefär i halftannat år legat fullfärdigt i en af mina pulpet-lådor. Kanske hade det alltid bort ligga der i ro; åtminstone lära Stockholms-Recensenterne ej underlåta att säga mig det. Jag har, alltsedan min nedresa från Upsala, icke sett något annat Tidningsblad, än ett par Post- och Inrikes-Tidningar och en Nummer af *Argus*, som handlade om Målaren Roos: vet således icke, om mitt verk ännu blifvit af någon Publicist nämnt

¹ Först och främst måste jag tacka för den innerligt kärkomna gåfvan af Lycksalighetens Ö! genom Brodren H:skd hade jag nöjet emottaga den, och sedan det mångfaldiga, att gläda mig åt de oändligt sköna målningarna som Du sammanfört till ett rikt galleri för konstens vänner. De herrliga lyriska styckena äro nektergalar, som sjunga i Paradis-lunderna. Jag längtar blott att få musiken till några af dem som lär vara ganska vacker, och måtte väl äfven någon vänlig dufva komma till mig med ett sådant blad. EUPHROSINE till ATTERBOM den 24 nov. 1824.

² Se not 1 till förra brevet.

eller vidrördt. Sämre för mig, än allt slags klander, är trögheten af communicationen i vår bokhandel. Denna Ö är nu här nedre öfverallt efterfrågad; blott ett par Exemplar ha ännu kommit, genom ett par nedresta Magistrar, till Linköping och Norrköping; dessa circulerar nu från man; och de flesta läsare äro så beskaffade, att sedan nyfikenhetens interesse är stilladt, de sedermera sällan köpa någon bok, äfven om den har roat dem. Förtretligt! ty det är mig i æconomiskt afseende viktigt, att min Ö blefve mycket köpt! — Skrif till mig på Linköping och Solla, der min fästemo bor, och jag således vistas större delen af denna sommar. Nu lefver jag med henne för någon tid hos en af hennes Släktningar, på ett af de skönaste ställen i Norden, ja i Europa: Bruks-Patron Ekermans³ (en af mina tillkommande Svågrars) Marmorbruk i Kolmården, vid stranden af Östersjön. Men det fordrades att skrifva ett ark fullt, om jag skulle bjuda till att skildra denna lika imposanta som förtjusande Natur, som förenar Sveriges och Tyrolens skönhet. Styrkan och Kärleken ha gemensamt bildat den för helsa och njutning. Jag bor i ett lusthus ofvanpå spetsen af ett högt marmorberg, på tre sidor omgifven af haf, med de rikaste utsigter åt öar, fjärdar, seglande skepp, tornen af Norrköping på långt afstånd o. s. v. Här skrifer jag nu, och ser genom mina väggar (som till största delen bestå af fönster) åter ett skepp segla förbi min borg. Jag bor liksom i ett Vikinganäste. Här ser jag solen gå upp ur hafvet, och här åter lägga sig. Här sticker tidigt om morgonen min vänliga flicka in sitt hufvud inom min dörr och stannar antingen hos mig en stund, eller ock gå vi ut, på sjöstranden, bland ångar och lundar!!!

Lef väl, och glöm ej Din

Atterbom.

P. S. Skicka mig bidrag för Kalendern till den 1 Oktober.

33.

Upsala d. 22 Nov. 1824.

Min bästa Euphrosyne!

På sjelfva boktryckeriet, nyss efter inhämtad middagsmåltid, och med larm omkring mig af sättare och knarrande tryckpressar, skrifer jag dessa rader i all möjlig hast; ty posten måste nu på stun-

³ AUGUSTA ULRICA AF EKENSTAM, en syster till ATTERBOMS fästmo, var gift med JOHAN NIKLAS EKERMAN (född 1766, död 1836), som ägde marmorbruket i Krokeks socken i Östergötland.

den afgå. Du får således ej förundra dig, att mitt bref blir derefter. Ehuru Du icke besvarat den lilla epistel som jag under nyssförledna sommar skickade från Solla i Östergöthland, hoppas jag likväl Du erhållit den, och alltså deraf insett, att jag icke glömt bort Dig. Och huru skulle jag någonsin kunna det? Glömma Dig? — Förr mig sjelf. Men ju mera lifligt, ju mera broderligt jag deltagar i Dina öden, ju mera kostar det på mig, att endast genom andra bekomma, och det ytterst sällan, några njugga underrättelser derom. Nu skall jag försöka att fresta Dig kraftigare. Om Du nemligen har lust, att sända oss några poetiska bidrag till *Svea*, som hädanefter kommer att redigeras efter en alldeles ny plan, enligt hvilken denna tidskrift äfven skall upptaga inom sig den fordna Poetiska Kalenderns elementer, så skicka dem med görligaste första; helst innan fjorton dagars förlopp sedan du mottagit detta bref, eller åtminstone innan medlet af nästa månad — NB. så vida Du vill vara med i första häftet, hvilket redan i Februari månad skall lemna tryckpressen. Du får der hufvudsakligen mig och Zeipel till poetiska kamrater; jag förmodar att äfven Franzén meddelar något. När Du nu skickar dina bidrag, eller åtminstone säger mig om och när jag har några att vänta, så kan Du väl ej heller undgå, att med några ord låta den äldste af dina litterära och poetiska vänner förnimma, huru Du befinner Dig så i andlig som lekamlig måtto, och hurudan Din belägenhet varit i dessa sednare tider. Gud vet, om jag hört något ord från Dig sjelf, alltsedan *Vublinas* utgifvande.

Du var, under sommarn, i mitt grannskap: jag har hört det af en bland mina tillkommande Svågrar, Captén Carl Ekenstam. Hvarföre ställde Du ej så till, att vi fingo råkas¹? — Innan kort, d. v. s. såsnart något bud afgår åt Dina bygder — skall Du erhålla en liten bokunge af mig, neml. ett på Östgötha Nationssal förl. Maj hållet Åminnelse Tal öfver min älskvärde, i Tyskland affidne Slägting KERNELL, hvars bild visserligen ej är utplånad ur ditt minne. Det är uttryckt, och utdelas här till subscriberne i denna vecka. Det kommer icke i Bokhandeln. — Jag är nu flitigt sysselsatt med att full-

¹ »Ja, Bästa Vän! jag var i somras i ditt grannskap, men — huru kunde jag uppsöka Dig, det var omöjligt med min timidité — liksom en annan Äfventyrerska, för att uppsöka Poesiens Genius i de vildaste trakter på Kolmården, der han hade förälskat sig i en Prinsessa som bodde i ett Marmorberg. — likvist frågade jag alla Skjutsbönder om de kunde säga mig hvartåt Marmorbruket låg, men som vi reste åt Malmsås och Simontorp, så visste de ej mer än att det var beläget ganska långt derifrån». EUPHROSYNE till ATTERBOM den 24 nov. 1824.

borda sednare afdelningen af min Ö. Under sommarn blef just ingenting dervid gjort; min fästmo sysselsatte mig, såsom billigt, långt lifligare och hjertligare än mitt författarskap. Under min närvarande, nästan outhärdliga saknad och ledsnad, är det min enda lindring, att så ofta, som möjligt, kasta mig i Poesiens famn, och så länge, som möjligt, förblifva der. Med Guds hjälp, skall tryckningen af denna afdelning börja i Februari — och i Maj löpa af stapeln, ut ibland den underliga svenska allmänheten. Derpå reser jag åter ner till Östergöthland. — I Februari kommer första Delen ut af Geijers Svea Rikes Historia. — I alla fall skall Du få höra af Herrarne i Stockholm (som NB. sjelfva göra allsinging, eller ock ingenting som duger), att hvarken Geijer eller jag göra det allringaste Guds skapade grand.

Lef väl, min redliga Syster! Helsa Din Man, Bruks-Patron Adlerwald och de Hammarsköldska vännerna!

Evigt din trofaste

Atterbom.

34*.

Upsala d. 20 Sept. 1830.

Bästa Euphrosyne!

Undra ej på Din gamle Väns långa tystnad: han menar lika väl, fastän han, öfverhopad af göromål, nödgats från den ena postdagen till den andra uppskjuta att besvara Ditt sista kära bref. Äfven i dag hinner jag ej mer, än att tacka Dig och be om ursäkt. Emedan jag under nuvarande höst är Philosophiska Facultetens Decanus, så har jag från morgon till afton oupphörliga ämbetssysselsättningar. Det vore mig kärt, att få språka med Dig om Fahlerantz och hans missöde¹. Modrens uppförande är rentaf oförsvarligt, och Flickans — ej synnerligen försvarligt. Jag fordrar ej, att den första skulle velat hafva Fahlerantz till måg och att den sednare skulle velat hafva honom till man; ehuru de då hade gjort ett ganska godt val: men de hafva narrat och misshandlat honom. Modren vet jag, hvad jag tänker om; mer villrådlig är jag om Dottren. Ingen må inbilla mig, att en flicka vid 19 å 20 års ålder ej kan skilja mellan

* Utanskrift: Madame Julie Christine Nyberg née de Svärdröm Westerås Skultuna.

¹ Syftar på ett afslaget frieri.

en karls vänskap och kärlek — och sedan vet hon, huru hon (om hon är rättskaffens) bör behandla honom. I annat fall är hon antingen en coquette, eller ett dumt pjåk, eller en phlegmatisk, liknöjd varelse. Hvilket af dessa tre är nu den ifrågavarande? -- Mellertid visar Fahlcrantz, småningom, ett större mod, en spänstigare sinnesstyrka, än jag hade vågat hoppas. Jag är öfvertygad, att hvad Gud gör, är det bästa, och att den ifrågavarande flickan (efter allt hvad man nu sett) ej hade gjort honom lycklig. Var öfvertygad, att hans härvarande vänner skola göra allt, hvad de förmå, för att göra hans belägenhet mera dräglig. — Klockan slår, och jag måste sluta. Halsa Din k. man

från Din trofaste

Atterbom.

35.

Upsala d. 6 Jan. 1831.

Min älskade Syster!

Jag återsänder nu Din *Sångar-Flicka* (hvilken visserligen med större skäl kunde låta *Nornan* namngifva poemet)¹, med tacksamhet för det nöje hennes läsning skänkt mig; men också med beklagande, att en under hela December och ännu envist fortfarande sjuklighet, dels i ögonen, dels i underlifvet, gjort allt slags arbete för mig omöjligt, och således äfven det, att kunna gå Ditt nyaste poem tillhanda med det lilla biträde, som lyckligare omständigheter, i fordna dagar, tillåto mig skänka åt förstlingarne af Din Sångmö. Orsaken, hvarföre jag så länge uppskjutit återsändandet, är naturligtvis den, att jag ständigt smickrat mig med hopp om en förbättring, som likväl ännu högst ofullständigt infunnit sig; och de få stunder, då jag orkar företaga mig något, är jag så upptagen af allahanda slags tvingande göromål, att jag knappt vet hvart jag skall vända mig, eller hvarmed jag skall börja eller sluta. Att jag må säga min mening med oinskränkt upprigtighet: med Ditt poem förhåller det sig så, att det icke blott innehåller många väl utförda och rätt vackra stycken, vid hvilka ingenting är att klandra, utan ock anlag till ett rätt vackert Helt; men om detta anlag skall dertill riktigt utbildas, så fordras, i ganska många partier, en nästan total omarbetning. Ett project till åtminstone de nödortftigaste förbättringarna hade jag velat skicka Dig, och hoppades dertill under Jul-dagarna finna utrymme; men hittills har jag oupphörligt blifvit hindrad, och

¹ Poemet bär i EUPHROSYNES dikter namnet *Nornan*.

jag vågar icke längre låta Dig oroligt vänta, för att ändå slutligen finna Din väntan så föga tillfredsställd. Ett project, sådant som det ofvannämnda, kan jag icke på kortare tid, än minst en hel, endast deråt egnad vecka, utarbета; och troligen ginge ännu en åt der-till. Hade Du tid att uppskjuta detta poems utgifvande till som-maren, så skulle jag, vill Gud, med någorlunda visshet kunna lofva ett dylikt biträde. Vid dialogen och vid språket är mycket att an-märka; särdeles kan man, i sednare afseendet, ej annat, än ofta finna framställningen nog oklar. På en tydlig exposition af händelsens gång är icke alltid nog vigt lagd; man vet t. ex. vid slutet ej, om *Minona* blef *James'* maka eller icke. Det första synes tro-ligt; men der står att hon

»i bönens famn förglömde jordens fröjder» —

hvilket låter, på detta ställe, något nunne-lik, ehuru det visserligen kan stå tillsammans med hennes giftermål.

Med allt detta är likväl Ditt poem, redan i sin nuvarande ge-stalt, sådant, att det — i fall Du nu genast hos Lindh låter trycka det — äger större värde, än det mesta af den svenska vitterhet, som nu för tiden tryckes. Skaffa Dig blott för all del en pålitlig correc-tur-läsare; manuscriptets stil är prydlig, men ofta något otydlig eller tvetydig. — Ett och annat språkfel upptäcker Du sjelf, vid en ny genomläsning, innan Du afsänder stycket till Örebro: t. ex. »två vålnade sväfvar», »ränker bifall stjäla», »kloet» (heter klön), »Bergsrån» (Bergsråt) o. s. v. På ett ställe rimmar *James* mot dame, hvilket strider alldeles mot namnets engelska uttal; deremot måste rimma gräns, säms*, eller något dylikt. Likaså kan Sky (öns namn) ej rimma mot fly; ty Sky, antingen man skrifver det så eller med ye, ljuder i engelskan skej (liksom vårt ej, nej o. s. v.).

All önskelig lycka och välsignelse på det nya året, öfver Dig och Din förträfflige man! Urskulda Din Broder, som så illa svarat mot Ditt förtroende!!!

Evigt Din trofaste

Atterbom.

* Ungefär Dschäms.

Svenska boksamlingar under medeltiden och deras ägare.

SMÄRRE BIDRAG

AF

ISAK COLLIJN.

4. Rester af svenska medeltidsbibliotek i Kungl. bibliotekets inkunabelsamling.

Anna Pedersdotter [Hård af Segerstad] till Händelö.

1. *Speygel der dogeden.*

Lübeck, Bartholomaeus Ghotan, 23.8. 1485. 4°. Hain 14952.
Proctor 2618. — Inköpt på Banérska auktionen 1876¹ för
157 kr.²

dänne bok hörer min aller käresthe aath frv
anne til händelö gvdh alsmegtigh have hånne i den
evege hville amen. Enligt anteckning af KLEMMING var äga-
rinnan Fru ANNA PEDERSDOTTER, gift med THURE BENGTSSON
HÅRD AF SEGERSTAD till Händelö. Hon var dotter till riksrå-
det PEDER THURESSON BJELKE af Åkerö.

Enligt en anteckning på första tomma sidan från omkr.
år 1500 var bokens pris då: lxii marcis ij øre, hvilket, om
det är riktigt, måste anses för ett ovanligt högt pris.

Aruidus, magister, archidiaconus Scarensis. Se Nr 5.

Benedictus Petri, canonicus Scarensis, munk i Vadstena. Se Nr 8.

Clemens Henrici Rytingh, lektor i Stockholms dominikanerkloster
på 1480-talet.

Se *Sv.boksaml. under medelt.*, 2: Nr 2. (I Samlaren, 1903.)

¹ På auktion å Banérska godset Djursholm 1876 förvärfvades åt Kungl.
biblioteket en hel del böcker med svensk medeltidsproveniens, af hvilka flere åter-
finnas i denna förteckning.

² Betingar i Breslauer kat. nr 1 (Berlin 1905) ett pris af 3600 mark.

Gotmannus [Almanus] von Ravenspurgh, canonicus Strengnensis.

2. **FLAVIUS JOSEPHUS, Opera.**

U. o., tr., å. [Lübeck, Lucas Brandiss, omkr. 1475]. Fol. Hain 9450. Proctor 2609.

Liber Gotmanni rawenszbergh Canonici alme ecclesie Strengenensis etc. Denne GOTMANNUS RAWENZSBERG är säkerligen identisk med den GOTMANNUS ALMANUS, canonicus Strengnensis, som år 1494 testamenterade Calderinus *Reperitorium juris* i två delar åt Mariefreds nyanlagda kartusianerkloster vid Gripsholm.¹ GLÄSER² uppgifver, att Peter Schöffler i Mainz på 1470-talet sändt en man vid namn GOTMAN VON RAVENSPURG till Sverige i och för bokhandelsaffärer. Gotmannus skulle äfven hafva stått i förbindelse med bokhandlare i Lübeck, hvilket ju också framgår af denna bok, som är tryckt och bunden i Lübeck. Stämplarne äro nämligen desamma, som förekomma på flera af Lübeck-bokbindaren HEINRICH COSTERS band.

En senare ägare till detta exemplar har A° 1664 varit STEN BIELKE, amiral m. m., död 1684 som president i Statskontoret.

Haquinus Jacobi, canonicus Scaensis.

3. **JORDANUS DE QUEDLINBURG, Sermones de sanctis.**

Strassburg, Johann Reinhard Grüninger, 28. 3. 1484. Fol. Hain *9440. Proctor 439. — Inköpt på Banérska auktionen 1876.

Liber haquini Jacobi canonici scaensis juris canonici erffordensis. År 1472 är HAQUINUS JACOBI de Schariis inskrifven vid universitet i Erfurt.³ Han återfinnes icke i Skara stifts herdaminne.

Johannes Erici, magister.

4. **ANGELUS DE CLAVASIO, Summa angelica de casibus conscientiae.**

Nürnberg, Anton Koberger, 10. 2. 1492. Fol. Hain *5395. Proctor 2071.

I denna bok finnas på främre pärmens innersida följande två anteckningar af olika händer: 1. Hunc Librum Emit

¹ Se Sv. boksaml. under medeltiden, 3: Nr 4. (I Samlaren, 1904.)

² Bruchstücke z. Kenntn. der Lübecker Erstdrucke (1903), s. 89 f.

³ DAAE, L., Matrikler over nord. Studer. ved fremm. Univ. (1885), s. 28.

Magister Johannes Eriçi pro xx öre anno domini 1497. — 2. Liber domini laurencij petri quondam in lenna Curati.

Detta exemplar synes vara detsamma, som förut funnits i Uppsala universitetsbibliotek och hvars proveniens, något förvrängd, anföres af QUENSEL i hans år 1751 uppgjorda förteckning öfver Uppsala domkyrkas bibliotek¹.

En JOHANNES ERICÏ de Lincopia anträffas inskrifven vid Rostocks universitet så tidigt som 1466. Johannes Eriçi 1497 är väl snarare identisk med den magister JOHANNES ERICÏ canonicus Upsalensis, som år 1510 erhöill ett prebende i Linköping. 1514 sändes en 'mester JOGAN ERICÏ' tillsammans med Henricus Sledorm till Rom för att söka utverka Gustaf Trolles val till Svea rikes ärkebiskop.²

Någon kyrkoherde vid namn LAURENCIUS PETRI anträffas hvarken i det Lenna, som ligger i Upland, eller i det vestgötska. En LAURENTIUS PETRI Arosiensis diöcesis promoveras år 1473 till baccalaureus i Greifswald. I *Sv. boksamlingar under medelt.*, 3 finnes som bokägare antecknad en LAURENTIUS PETRI, prebendatus Nycopensis, hvilken erhållit en Turrecremata (Nr 17) som gåfva af Strängnåskaniken JOHANNES RAGVALDI.

Johannes Johannis Kråka, canonicus Scarensis.

5. PETRUS COMESTOR, Historia scholastica.

Strassburg, [tr. af Jordanus 1483], efter 24. 2. 1485. Fol. Hain *5533. Proctor 593. — Inköpt på Banérska auktionen 1876.

Liber magistri Johannis Johannis alias kraka canonicj scarensis quem ei legauit ex testamento honorabilis dominus magister aruidus archidyaconus scarensis. På ännu två ställen förekommer anteckningen liber magistri ioannis ioannis kraka (på det ena, af något senare hand, kråka) canonici skarensis. Den äldsta ägarebeteckningen finnes på bakre pärmens insida, öfverstruken: liber magistri aruidi canonici Scarensis.

JOHANNES JOHANNIS KRÅKA är säkerligen den af ANNERSTEDT³ nämnde Johannes Johannis, kanik i Skara, som år

¹ COLLIN: Inkunabeln der K. Univ.-Bibl. zu Uppsala (1907), s. 482.

² ANNERSTEDTS excerpter till *Ups. univ. hist.* Hdskr. i UB.

³ *Ups. univ. hist.*, 1: 20.

1496 promoverades till magister i Greifswald och samma år anställdes som collegiatus vid detta universitet, i hvilken egenskap han ännu 1499 där undervisar. 1497 var han dekanus. — Några upplysningar om magister ARUDUS har jag däremot ej lyckats anträffa; troligen är han identisk med den ARWIDUS Strock de Scharis, som den 29 maj 1471 inskrefs vid universitetet i Rostock.¹

Knut Nilsson [Sparre] till Wijk, riksråd.

6. JACOBUS DE VORAGINE, *Dat Passionael vnde dat leuent der hyllyghen*.

Lübeck, Stephan Arndes, 23. 4. 1499. Fol. Hain 9992.
— Inköpt på Banérska auktionen 1876 för 31 kr.

På främre pärmens insida, på själfva träet, följande anteckning med hand från början af 1500-talet: Denne bok haffwer jak knwth Nielson i wiick laanth mjn käre modher ffrv margrete. — På försättsbladet: Thenne book horer frv pernilla tiil paa viik. Under första anteckningen äro Sparre- och Brockvapnen ritade.

KNUT NILSSON, riksråd 1520—21, hade ärfv. Wijk, äfven Wijks mur (i Upland) kalladt, efter sin fader NILS KLAUSSON, Sten Stures höfvidsman på Elfsborg 1481—97. I vapnet förde de två blå sparrar öfver hvarandra i silfverfält. Knut Nilsson dog omkr. 1521, hvilket år Wijk belägrades af Gustaf Eriksson och dalkarlarna. Hans moder fru MARGARETA LAGESDOTTER BROCK ärfde då Wijk, som hon innehade till sin död år 1528, hvarefter slottet öfvergick i hennes yngsta dotters ägo, fru PERNILLA NILSDOTTER, gift med riddaren och riksrådet STEN KRISTIERNSSON [OXENSTIERN] till Salestad, † 1516. Själf öfverlefde hon alla sina barn och dog 1550.²

Laurentius Magni, prior i Stockholms svartbrödrakloster 1475, 1483; generalvikarie för dominikanerorden i Sverige 1487, 1496.

Se: *Sv. boksaml. under medelt.*, 1: Nr 2 och 4. (I Samlaren, 1902.)

Laurentius Petri, kyrkoh. i Lenna. Se Nr 4.

¹ ANNERSTEDTS nyss citerade excerpter.

² B. SCHLEGEL, *Svenska slott, Wijk* (1876), s. 23 f.

Margareta Lagesdotter Brock [Sparre]. Se Nr 6.

Pernilla Nilsdotter [Oxenstierna]. Se Nr 6.

Sweno Jacobi, biskop i Skara 1530—1544, † som kanik vid domkyrkan 1556. Se F. ÖDBERG, *Om magister Sven Jacobi den förste protestantiske biskopen i Skara stift. (Vestergötl. forn.-fören. tidskr., H. 8—9, 1897, s. 17—93.)*

7. *Biblia latina cum postillis* NICOLAI de LYRA. P. 1—4. Nürnberg, Anton Koberger, 3.12. 1487. Fol. Hain *3167. Proctor 2060. — Inköpt på Banérska auktionen 1876 för 50 kr.

På främre pärmens insida i P. 1: Has iiii:or partes lire accepj Ego sueno jacobj accomodatus ab ecclesia scarensi Anno domini Mdx cum protestatione quod ab ecclesia nequaquam proprietates alienetur. — På första tomma bladet nedtill följande anteckning af något senare och annan hand: Liber magistri Suenonis.

År 1508 år »Dns Szwenno Jacobi ciuitat. Scharensis» inskrifven vid universitetet i Rostock,¹ där han säkerligen förvärfvat sin magistertitel. I ÖDBERGS ofvan citerade afhandl., s. 82—93, finnes hans bouppteckning från den 22. 8. 1554 aftryckt. Här uppräknas äfven hans böcker (s. 92), bland hvilka ofvanstående förekommer: »Quatuor partes Lire».

8. JOHANNES GRITSCH, *Quadragesimale*.

Nürnberg, Georg Stuchs, 1488. 4°. Hain *8072. Proctor 2261. — Inköpt på Banérska auktionen 1876.

På försättsbladets rectosida, öfverstruket: Hunc librum tamquam donum exiguum dedit benedictus petri monachus vastenensis magistro illustrissimo egregio viro domino [anteckningen är icke afslutad]. På samma blads versosida: Hunc librum dono dedit benedictus petri conuentualis vastenensis egregio viro ac illustri magistro domino magistro Swenonj canonico scarensi quem precor suscipiat cum fauore et pro munere exiguo.

BENEDICTUS PETRI var kanik i Skara och vigdes till prest-munk i Vadstena år 1517.² KLEMMING antager enligt en i

¹ DAAE, anf. arb., s. 72.

² SILFVERSTOLPE, *Klosterfolket i Vadstena* (1898—99), s. 155.

boken gjord anteckning, att han af denna anledning skänkte densamma till sin vän och kollega Sweno Jacobi. Benedictus Petri har bland annat äfven verkat för kristendomens utbredning i Lappland.

Boken finnes icke upptagen i Sveno Jacobis bouppteckning.

I KB finnas dessutom följande böcker, som en gång tillhört SWENO JACOBI — dock icke upptagna i hans bouppteckning, — och hvilka alla inköpts på Djursholmsauktionen.

- i. Den s. k. *Liber magistri Suenonis Jacobi*, ett samlingsband innehållande dels äldre tryck: *Epitome theologicæ veritatis*, tryckt i Cöln 1503 af Heinrich Quentell, *Concordantiæ minores biblie*, ibid. 1508, och en liten holländsk *Ars notariatus* på några sidor, samt handskrifter af Sweno Jacobis egen hand. Som försättsblad hafva användts tvänne i typografiskt hänseende mycket intressanta aflatsbref för år 1502, utställda af RAYMUNDUS PERAUDI och af typerna att döma tryckta i Rostock. Samlingsbandet har sålunda förmodligen tillkommit under Sweno Jacobis studieuppehåll i denna stad. Handskrifterna i bandet hafva beskrifvits af SILFVERSTOLPE i *Hist. bibl.*, 5 (1878), s. 151—155: *En hittills okänd svensk krönikeskald från medeltiden*, och af ÖDBERG i nyss anförda uppsats, s. 63.
- ii. *Formulare instrumentorum*.
Cöln, Heinrich Quentell, 1504. 4:o.
Mjukt pergbd, hvars bakre pärm omsluter snittet och främre pärmen, vid hvilken den är fästad med ett knäppe, på hvilket är graveradt: mgr sweno iacobi. På titelbladet finnes ett utkast af Sweno Jacobi till en latinsk dikt med anledning af riddaren ACHO HANSSON [Torrs] död i Skåne den 27 aug. 1510. Dikten i sin helhet finnes införd i nyssnämnda *Liber magistri Suenonis Jacobi* och är aftryckt af Silfverstolpe, anf. st., s. 152 f. — I detta band har äfven ett okänt holländskt inkunabeltryck: LESCHERIUS, *Rhetorica*, tryckt i Delft af Snellaert 1496, varit inbundet, men af Klemming uttagits och uppsatts i KB:s inkunabelsamling.
- iii. *Textus sententiarum cum conclusionibus* HENRICI GORICHEM.
Basel, Nicolaus Kesler, 1507. Fol.
På knäppena är ägarens namn ingraveradt: Sweno iacobi Canonic⁹ Scarens. Boken är bunden i brunt pressadt kalfskinn med stämpelar, som synas härröra från någon Rostock-verkstad, och har troligen förvärfvats af Sweno Jacobi omkring år 1508, då han studerade

vid universitetet i Rostock. K. E. ZU LEININGEN-WESTERBURG omnämner i sitt arbete *Deutsche und Oesterreichische Bibliothekszeichen Exlibris* (1901), s. 5 fyra dylika knäpp-exlibris, alla från i Rostock bundna böcker.

Stockholms dominikanerkloster. Se ofvan LAURENTIUS MAGNI.

Strängnäs dominikanerkloster.

9. HARTMAN SCHEDEL, *Liber chronicarum*.

Augsburg, Johann Schönsperger, 1. 2. 1497. Fol. Hain 14509. Proctor 1786.

Istum librum contulit Johan wan klawen conuentui Strengenensi de procuracione quorundam fratrum deo notorum Anno domini 1518 prefati conuentus reformationis tertio.

Ett fornsvenskt recept mot ögonvärk:

Meddeladt af

ISAK COLLIJN.

Brodher gærd pronunciauit ista de almanico libro mdiiii.

- ¶ ffer hetha oc swlnat i ægom oc wærk Gær eth plaaster aaff iærñ yrth, märke, mynta, batonica, lika aaff hwarya tera, stœth saman oc stryk om ægon, hæller læg aa lykt ægon
- ¶ Item fœr swllen ægon oc heta Stœth mora rœter mǝ hwita æggeth oc maalyrta lagh oc fiala [fiola], læg alt til hopa oc læth liteth i ægon
- ¶ Item fœr swllen ægon oc watn fvl oc mykit kliya Tagh fœniculo rœter, vinruta blad, skalen aff lagerbær oc rosen blad lika mykit och stœth thǝ æller skær thǝ smaat i ena putta mǝ gvth viin, oc gœm thǝ sidan i eth glas oc stryk oppa ægon naar thǝ torvas
- ¶ Item tagh vinruta lagh oc kwmina stœtta oc thǝ hwita aff æggeth och smær ægon mǝ
- ¶ Item qwinna miœlk oc bomolya oc hwita æggeth blanda til hopa oc stryk om ægon.

Nota Ath kvmina skal stœpas i ætikia ii dygn oc torkas, oc saa stœtas om hoon skal dogha til lœkedom:

Ofvanstående fornsvenska recept mot inflammerade och svullna ögon finnes på sista tomma bladet i ett inkunabelband i Uppsala universitetsbibliotek, signeradt 33: 184. Detta band, som innehåller Guillelmus Parisiensis, Postilla super epistolas et evangelia, tryckt i Speier af Peter Drach omkr. år 1480 (Hain * 8226) och Antonius de Rampigollis, Aurea biblia, tryckt af Johann Zainer i Ulm 1475 (Hain * 13681), har fordom tillhört Vadstena kloster, hvars bibliotekssignum det bär på främre pär-

mens innersida: Q m^o p'm^o i ordine. I förbigående kan nämnas, att i Carolina redivivas inkunabelsamling icke mindre än 38 nummer kunna uppvisas, som med säkerhet en gång varit införlifvade med Vadstena klosterbibliotek.

De sista bladen i ifrågavarande band äro betydligt fuktskadade, men de anteckningar de innehålla äro dock väl bevarade och fullt läsliga. Utom det ofvan aftryckta receptet finnes en del latinska anteckningar af samma hand, såsom på det sista tryckta bladets versosida följande:

Subscripta mandavit reuerendus pater et dominus henricus episcopus lyncopensis scribere et tenere.

Ars arcium est regimen animarum. Consilia ad clericos promouendos. Statuta habeatis et secundum ea viuatis etc.

På nästa (tomma) blads rectosida följer så receptet, och på samma blads baksida några kronologiska anteckningar på latin rörande sättet att finna söndagsbokstafven, gyllentalet, etc. Endast följande tvänne rader på svenska finnas här:

Tre primar oc tre soennedaga æfter trættande dag iula, tredi sœnne | dagen ær paaska dager Thÿta rymstaffs karla rækskapare ær.

Alla dessa anteckningar äro, som nyss framhållits, gjorda af samma hand, som utmärker sig för en särdeles kraftig och tydlig piktur. Genom att jämföra skilda anteckningar i de Vadstenainkunabler, som nu förvaras i Uppsala, har det lyckats mig att bestämma skrifvaren af detta recept, nämligen frater MICHAEL NICOLAI, kallad Föglare eller Foglare. Denne, som ursprungligen var prest i Söderköping, blef munk i Vadstena år 1487, enligt Silfverstolpe: Klosterfolket i Vadstena. Han dog där 1516 »magnae devotionis atque patientiae». I bibliotekets exemplar af Lucas Brandiss omkring år 1476 tryckta upplaga af Johannes de Turrecrematas Expositio super toto psalterio, finnes följande anteckning: michael nicolay cognominatus föglare presbiter et curatus oppidi sudhercopiensis vz ecclesie sancti egidij emit hunc librum anno domini mcdlxxvi in autumpno. Ännu en inkunabel har tillhört honom, nämligen Leonardus de Utino, Sermones aurei de sanctis, Köln omkring 1474 (Hain * 16127). Här har han skrivit: liber michaelis nicolai presbiteri emptus Vastenis anno domini mcdlxxvii pro duobus florenis rinensibus.

Öfverskriften på receptet: Brodher gærd pronunciauit ista de almanico jibro mdüüi erbjuder icke heller några svårigheter. Broder Gærd är otvifvelaktigt identisk med den Vadstenabroder GERHARDUS, som Silfverstolpe

omnämner sid. 143, och som till börden var tysk. Receptet synes han således hafva tagit ur någon tysk Kräuterbuch; afskriften är äfven säkert daterbar genom det tillfogade årtalet 1504. Munken Gerhardus är särskildt bekant som en skicklig träsnidare, och det var väl på grund härutaf, som han tillsammans med sedermera generalkonfessorn Petrus Ingemari utsändes till Lübeck för att ombesörja tryckningen af Birgittas revelationer hos Bartholomaeus Ghotan. Gerhardus och Michael Nicolai äro båda samtida klosterbröder, de invigdes till munkar samma år, 1487, och de dogo med endast ett års mellanrum, den förre år 1515 och den senare, som nämnts, 1516.

Detta recept förekommer icke i de *Läke- och örteböcker från Sveriges medeltid*, som utgifvits af KLEMMING i Sv. fornskriftssällskapets samlingar, H. 82, 84, 90 (1883—86). Jag har därför ansett det af intresse att här offentliggöra detsamma, särskildt som skrifvaren låtit sig fastställa.

Några notiser om Leopold.

LEOPOLDS tidiga triumfer såsom festtalare har BÖTTIGER beskrifvit i *Svenska Akademiens handlingar* (från 1796 D. 53.) Till historien om det äldsta talet, som hölls på kronprinsen Gustafs födelsedag 1770 kunde läggas, att den trettonårige oratorn i sin ordning blef föremål för ett lofkvåde, som dateradt Upsala d. 29 jan 1770 infördes i *Norrköpings weckotidningar*, Nr 6 s. år. Däri spås, att Leopold skall på säkra stigar nå fram »till rätta årans sälla hus», då han nu till sina vänners fröjd hade »med en lycklig slöjd» bevisat sina framsteg i visdom. Författaren till kvädet, som tecknar sig CARL THEODOR DAHLGREN, har haft några förbindelser med familjen; då fru Leopoldt den 19 nov. 1772 aflidit, infördes i samma blad *Stanser* som äro signerade C. T. D*****n. Af sonen trycktes vid samma tillfälle *Ömma suckar*.

Hvad beträffar det andra af Böttiger omnämnda, halftannat år efter det förra vid Gustaf III:s kröning hållna talet, synes det aldrig blifvit tryckt, ehuru en insändare i Nr 27 af Weckotidningarna anhöll, att denna »förträffliga oration måtte komma i dagsljuset». — I Söderköping, där Leopold gjorde sina studier under rektor Wimmermarks ledning¹, skref han ock 1772 värser på Gustafsdagen den 6 juli, hvilka finnas på Kgl. Biblioteket i en liten samling »Poemer till Gustaf III:s åra», författade af medlemmar af brunnssällskapet. Värsern lyder:

En välment Leopoldt, som Gustafs snille vördar,
hyaraf vårt fosterland, så dyra frukter skördar,
vil ock på Gustafs dag den lärdom tänka på,
som gör at vittert folk af Gustaf hägnad få.

Framhåfvandet af lärdomen kan ju tagas som ett karakteristiskt drag. En annan liten värser uti samma samling är troligen från året därpå.

¹ Om denne såsom utmärkt lärare kände man lämnas upplysningar i *Salvius Lärda tidningar*, 1758 och 1759.

Hvad nytt? Hvad nytt? har i sin årgång för 1774 tvänne bidrag af LEOPOLD, de där på sitt sätt också äro karakteristiska, fast inte alldeles till hans fördel. Det ena (i Nr 198—199) är ett bref från Stockholm signeradt d. 15 augusti af C. G. L — —, om hvilka bokstäfvers betydelse ju svårligen mer än en mening kan råda. Efter några loford öfver tidningen och dess redaktör säger Leopold sig ehuru okänd vilja sända nyheter till densamma och gör början med »ett tal af vår vittre skald Herr Sekreteraren JOH. SIMMINGSKÖLD», med anledning af Hertig Karls bilägar hållet i Pro Patria. Referat och ett par profstycken meddelas, och det heter, »att anmärka alla vackra ställen blefve att omskrifva det helt och hållet» m. m. dylikt. — Något senare (i Nr 225) meddelas en obetydlig värs af LEOPOLD till samma föga välkända föremål, hållen i lika smickrande ordalag.¹

Måhända bör man ej bedömma detta försök att ställa sig in hos den då uppgående hofskalden så strängt. Att SIMMINGSKÖLD hade ett visst anseende, framgår af flere ställen i KELLGRENs bref, och slika uppvaktningar hörde ju till ordningen för dagen.²

Såsom LEOPOLDS egentliga debut får man väl betrakta offentliggörandet af hans sorgeskvåde *Doris* i *Samlaren* 1775. På hösten samma år trädde Leopold i förbindelse med denna tidskrifts utgivare GJÖRWELL, och denna förbindelsen har, om ock med vissa afbrott, uppehållits ända till den senares död, såsom man af notiser i hans vidlyftiga brefväxling kan finna. Så t. ex. skrifver GJÖRWELL den 20 mars 1787 till LIDÉN, att LEOPOLD afvikit från sin tjänstgö-

¹ GJÖRWELL, som förut varit S:s beskyddare, men på grund af ledsamma erfarenheter blifvit hans ovän, aftryckte i sina *Nya lärda tidningar* såväl recension som värser (sid. 313 ff. och 336), men lät den förra åtföljas af en ytterst amper »granskning», hvilken ju äfven träffar Leopold — något som för resten framhäfves därigenom, att den signerats C. G. Smickerfelt.

² Apropos SIMMINGSKÖLD minnar jag mig, att i *Samlarens* första årgång spordes efter författaren till en om honom skrifven komisk hjältedikt, *Barrabasiade*, tryckt 1778 i Göteborg. P. ALSTRÖMERS bref till GJÖRWELL af d. 11 mars s. å. lämnar upplysning härom: »Härhos följer ett vackert opus från Göteborgska tryckeriet. Det är ett poem öfver Simmingsköld, när han körde ned på isen och hade lånt en slädfäll af fru Oberseher, som håller värdshus 1/2 mil utom staden, hvilkens slädfäll blef kvar i vaken, men sedan återficks. Denna fru Oberseher är den fordom vackra Mademoiselle Christiernin, som länge låtit offra på Veneris altare. Hon var hushållerska hos General Wolfrath, men är nu gift och har ett skönt värdshus. Borgmästare Pettersson har skrifvit detta poem, men hon är ganska ond för det han och Simmingsköld skämtat med hennes ludna.»

ring i Uppsala och »står i dag uti bästa solskenet och skummar gräddan af den nysatte akademiska filbyttan». I ett annat något senare bref till samme korrespondent (d. 25 juli 1790) kan GJÖRWELL berätta om ett litet uppträde, som förtjänar ihågkommas. Han hade vid denna tid en sekreterare vid namn STECHAU, hvilken stundom ställde till förtret, då han tagit för mycket till bästa; så t. ex. visade han sig en gång 1793 mycket beskänkt i en kyrka under gudstjänsten. I det nämnda brefvet klagar Gjörwell ock öfver hans stundom illa anbragta öppen hjärtighet och fortsätter: »För några dagar sedan får han se Kongl. Sekreteraren Leopoldt på gatan, faller häröfver uti en gruflig nitälskan, rusar på honom med käppen öfver hufvudet och hälsar honom med följande oakademiska äretitlar: *Du lögnaktige konungaskald, du Guds förnekare, du Uppenbarelsens förtrampare!* etc. etc.» Leopold anmälde saken för polismästaren den 22 juli, «stora glädjedagen», då segern vid Svensksund firades. »Stechau kom då på e. m. beskänkt upp till slottet och började perorera menigheten, men arresterades af polismästaren, lyckligtvis, ty annars hade det gått galet med hans prat. Dagen efter befriades han med varning. Det lustigaste af scenen var dock det, att ett par dagar efteråt stod jag på slottsbacken och talte med öfverauditören Nordforss, skalden med röd blod n:o 1¹, då jag får se en skugga nalkas mig, som vid närmare åskådande befans vara Kongl. Sekreteraren Leopoldt, skalden med hvit blod n:o 1. Han relaterade då för mig hela den spirituella tillgången af Stechaus anlopp samt målets hänvisning till sedernas forum. Sannerligen, där brodern Lidén ligger, föreställer jag mig se en mera välbeställd lekamen än Hr Leopoldts, utmärglad, hopfallen och utnött, blek som bara döden. Hr Nordforss grät ingalunda åt hela händelsen och för att kalmera öfverlefvän af blod uti Hr Leopoldts ådror, så sade jag: tyvärr, det är så mannens sed, hålst uti juli månad, och för 6 rst håller han, på hvilken källare Hr Kgl. Sekreteraren behagar, min parentation, ehuru jag ännu lefver, och fastän det är jag, som både föder och kläder honom. Emellan dessa kritiske paroxysmerne är

¹ Om denne yttrar GJÖRWELL (bref till N. G. RÅÅF den 6 juli 1790), att han är »ett svenskt original-snille, som utan studier och underbyggnad känt sig äga själ för det höga i tankan, för det stora i naturen, lärt sig språk för att läsa och njuta Mästarens arbeten». Med det sista uttrycket syftar Gj., såsom af sammanhanget framgår, på Klopstock, och då han nämner N. såsom författare till »Fragmenter i Posten», menar han tydligen den uppsats i *Stockholms-posten*, som senast behandlats af Wrangel. (Se *Studier tillägnade H. Schück*, s. 289.)

han den fromsintaste antiqvarius i hela verlden, sitter som ett sedigt legohjon, kopierar och öfversätter med allo flit». Leopold gaf sig tillfreds med denna förklaring »och slöt med den politiska komplimenten: men min bästa Hr Assessor, huru kommer det sig till, att Ni konserverar uti Ert ansikte en evig vår? Suckande svarade jag: det kommer därutaf, att då jag var ung, lefde jag som gammal.»

O. S.

Ett bref från Anna Maria Lenngren och två från Lidner.

MEDELADE AF

SIGRID LEIJONHUFVUD.

FREDRIK SPARRE, Tessins fosterson och arfvinge, ärfde äfven hans litterära och vittra intressen. Genom den gunst han åtnjöt hos Gustaf III och genom sin inflytelserika ställning vid hofvet — från 1773 som hofkanslär och från 1781 som riksråd och guvernör för kronprinsen — var han äfven i stånd att förmedla beröringen mellan vetenskapernas och skaldekonstens idkare och deras beskyddare på tronen. Att hans bistånd i sådana fall anlidades, därpå finnas många bevis i den stora samling bref till honom som förvaras på Börstorp i Västergötland i det familje-arkiv, som nu tillhör öfversten friherre Vilhelm Leuhusen. Bland dem äro de tre bref, som här skola meddelas.

Brefvet från ANNA MARIA LENNGREN, eller rättare MALMSTEDT, ansluter sig i anda och skriftsätt till hennes berömda företal vid fortsättningen af MAR-MONTELS *Lucile* 1776. Det arbete, som hon nu i början af år 1778 önskar få framlagdt för de kungliga genom hofkanslären, torde ej kunna vara något annat än hennes öfversättning af samme författares *Zemire och Azor* i handskrift. Det var denna öfversättning, som med prolog af KELLGREN uppfördes på drottningens namnsdag den 22:dra juli samma år på Drottningholm och i sammanhang därmed befordrades till trycket. Operan gjorde, enligt professor WARBURGS biografi öfver Anna Maria Lenngren, stor lycka och gafs i Stockholm upprepade gånger ända till 1817.

Professor Warburg antager, att *Zemire och Azor* liksom *Lucile* förelagts Anna Maria Malmstedt till öfversättning för teatern. Mot detta antagande strida dock ordalagen i hennes bref: »Jag har varit nog förmänten at företaga mig et arbete» etc., en förmätenhet som hon icke, liksom i företalet, ursäktar med ett gifvet nådigt uppdrag. Det vill därför synas, som om hon af egen drift gripit sig an med öfversättningen af *Zemire och Azor*, ett stycke som synes hafva intresserat henne, liksom det tilltalade samtiden, mer än *Lucile*.

Äfven i ett annat afseende är brefvet af intresse. Det friska mod, som röjer sig i företalet till *Lucile*, är redan här en smula dämpadt. Hennes förhoppning, att »uti en Gustaf III:s upplysta tidevarf» fördomen mot kvinnligt snille skall försvinna, har förlorat något af sin segervisshet, och hon känner behof att genom uppmuntran »vinna liksom en rättighet at fortfara i vittra öfningar». Det är också föga mer än ett år senare som hon skrifer till SCHMITERLÖW: »Det yrke jag har valt mig tycks bedrägligt vara» och »med sorg» tar afsked från Pinden.

Brefvet lyder:

Högvälborne Herr Baron och HofCanceller, samt Commendeur af Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden!

Till Herr Baron och HofCancelleren vågar jag i största ödmjukhet härmed öfverlämna et litet försök i de öfningar, hvilkas Idkare uti Herr Baron och HofCancelleren lyckligt äga en vördad Beskyddare. Känslan af min egen svaghet och ofullkomlighet borde väl afhålla mig från et steg, som kanske endast medför bevis om min djerfhet. Men öfvertygad om Herr Barons och HofCancellerens ädelmod, tors jag likväl göra mig förvissad, at min dristighet icke obenägit uptages.

Upeldad af den nådiga muntran, som Svenska Snillet njuter vid sjelfva Thronen, har jag varit nog förmåten, at företaga mig et arbete, som till sin egenskap kanske öfverstigit min höfva: Mitt oskyldiga upsåt torde likväl, jemte de svårigheter som arbeten af dylik art äro underkastade, få gälla till någon ursäkt för dess felaktighet. Det är i denna förhoppning, som jag i största ödmjukhet tager mig den friheten at anhålla det Herr Baron och HofCancelleren täcktes tilskynda mig den hedren, at för Deras Maj:tr och Deras Kongl. Högheter Hertigen och Hertiginnan af Södermanland, samt Hertigen af Östergötland få detta mitt försök presenteradt. Ingen ting kunde mera upmuntra mig, än om det samma med et nådigt välbehag blefve ansett. Jag skulle deraf vinna liksom en rättighet, at fortfara i vittra öfningar, och äfven en försäkran innom mig sjelf, at en gång deraf kunna lämna några bättre prof.

Förlåten Nådige Herre! det jag ehuru okänd vågar vid detta tillfälle begära et gynnande biträde. Om min djerfhet är för stor, så lät den med benägen ursäkt, få räknas bland de förståndssvagheter, som vidlåda mitt kön. Och om jag ej är nog lycklig, at vinna Herr Barons och HofCancellerens bevägenhet, skall sådant

likväl ej förringa den djupa vördnad och högaktning, hvarmed jag oaffläteligen framhårdar

Högvälborne Herr Barons, HofCancellerens och Commedeurens
aldra ödmjukaste tjenarinna

Upsala d. 20 Februarii
1778.

Anna Maria Malmstedt

Sju år senare uppvaktas FREDRIK SPARRE, då guvernör hos kronprinsen, af LIDNER, den som bland samtida svenska skalder står som den mest afgjorda motsats till Anna Maria Lenngren i alla afseenden. Brevet är äkta Lidnerskt med sina deklamationer om oförtjänt olycka, anspelande på förföljelser från CREUTZ, sina vidtsväfvande förhoppningar utan fäste och sin melankoli.

Det är sedan Lidner tillträdtt sin informatorsbefattning på Margrete-lund, som han, otålig att åvägabringa någon förändring i sin ställning, uttänker en ny möjlighet att förvärfva den åtrådda sekreteraretiteln. Gustaf den tredje hade icke velat fästa honom i denna egenskap vid sin person, men nu invaggar sig Lidner i förhoppningen att blifva anställd hos den ännu icke sjuårige kronprinsen. Honom hade han ju redan 1779 tillägnat ett häfte fabler med önskan, att han ville kalla poeten «sin Esop», och i kronprinsens lärare, ROSENSTEIN, fann han sedermera en beskyddare. Förhoppningen gick också sent omsider till en viss grad i uppfyllelse, i det att Lidner som bekant, sedan Gustaf IV Adolf efterträdtt sin fader, värkligen lyckades vinna titeln af kunglig sekreterare.

Ehuru Lidners supplik af 1785 ej ledde till något resultat, vänder han sig i januari 1787, då han planerade utgifvandet af sina samlade arbeten, åter till Fredrik Sparre med en hastigt skrifven förflugen anhållan att få dedicera dem till honom. Ett par månader senare talar han emellertid i bref till Rosenstein om dedikation till konungen, och då de ändtligen utkommo, voro de också tillägnade honom.

Högvälborne Herr Baron Kongl. Mayt:s och Svea Rikes Råd.
Gouverneur för. H. K. H. Kron Prinsen Riddare och Commendeur
af Kongl. Mayt:s Orden.

Nådige Herre

Eder Excellence behagade ej onådigt uptaga at jag utan annan recommendation, än mina vidrigheter aldraödmjukast vågar innesluta mig i Eder Excellences höga åtanka. Olyckan har ock sina preten-

sioner, och en oförtjent störtad ynglings öden kunna omögeligen vara et ädelt hierta indifferanta. Eder Excellence torde derföre nådigt finna med hvad skjäl och hopp, jag vänder mig til det Stora Snillet, som gjort, at Sverige ännu tvekar om Tessin är död.

Mot trenne år har jag på Hans Mayt:s Bekostnad bivistat de yppersta Academier i Europa, och nu en nästan lika lång tid efter min hemkomst i mit Fädernesland sett all väg til min framtids lycka mig tilstängas. Ordsakerne äro flera än mig bekanta; men hvad ägde jag för styrka, at uthärda olyckan, om jag beröfvade mig den återstående enda känslan af sálhet, den vålusten, at glömma oförrätter? Jag har nu af Konungen aldri underdånigast anhållit, at til Hans Kongl. Höghets KronPrinsens tilkommande HandSekreterare i nåder blifva utnåmd. Denna Charge, ehuru brödlös ännu, ger imedlertid hopp, och detta hopp skall åter uplifva en medfödd åtrå, at åt SångGudinnorna helga min tid och mina yrken.

Jag har trott, at här gáfvos andra Förtjenster, än guld och förmultnade Hjeltars uppspädda blod. Detta är ordsaken, hvarföre jag från spädaste åren sökt svinga mig ur hopens mörker. Slår min utrekning fel, så är jag färdig, at för evigt öfverge mit Fädernesland. Det finnes nog på vida jorden en vrå, der, törhända mit i min lefnads våhr, jag oförföljd får sluta et lif, hvilket jag önskade i sin gryning hade försvunnit. Ehvad mig händer; skall aldrig den djupa vördnad uphöra, med hvilken jag har den nåden framhärda

Margretelund d. 28 mars
1785.

Eder Excellences
Min Nådige Herres
Aldri ödmjukaste Tjenare
Bengt Lidner

Högvälborne Herr Baron, Kongl. Majt:s och Svea Rikes Råd,
Riddare och Commendeur af Kongl. Majt:s Orden,

Nådige Herre.

Då jag genom mit snille, omögeligen kan göra mina Arbeten odödliga; anhåller jag aldri ödmjukast det Eder Excellence med Sit dyrkade Namn ville föreviga dem.

Med djupaste vördnad har jag den nåden framhärda
Eder Excellences

Stockholm d. 11 Jan. 1787.

Aldri ödmjukaste Tjenare
Lidner

Meddelande till Gunno Eurelius-Dahlstjernas biografi.

Till de «Bidrag till G. Eurelius-Dahlstjernas biografi», som E. LEWENHAUPT publicerat i Årg. 9 af denna tidskrift, kan tilläggas, att den där aftryckta af ERNESTI vid EURELIUS och PISCATORS promotion skrifna dikten *Saturnalia* endast är ett utdrag af en längre dikt, hvilken innehåller monologer af ej blott de båda svenskarne utan äfven af deras tyska kamrater. Den ursprungliga och mycket vidlyftigare dikten utkom i sammanhang med det program, som till promotionshögtidligheten utgafs af filosofiska fakultetens vid Leipzigs universitet dekanus CHRISTIAN PFAUTZ. Äfven de båda nämnda monologerna äro något olika i de båda upplagorna. Så t. ex. äro de där omnämnda Uppsalaprofessorerna talrikare i utdraget, hvilket förmodligen afsetts för de båda magistrarnes svenska vänner, utom att deras inbördes ordning delvis är en annan. Utöfver de i den ursprungliga dikten nämnda omtalas sålunda i utdraget: (i Piscators monolog:) VERELIUS, FORNELIUS, LJUNG och GRUBB, samt (i Eurelius monolog:) [PETRUS] RUDBECKIUS och NORRMANUS.

Då emellertid olikheterna icke äro synnerligen betydande, torde det ej löna sig att här återgifva texten i den ursprungliga dikten, hvadan detta lilla meddelande lorde göra tillfyllest. Såsom en egenomlighet kan dock tilläggas, att medan själfva programmet är tryckt hos J. GEORGII, är den tillhörande dikten tryckt hos CHR. GÖZL, utdraget åter hos programtryckaren; ett förhållande så mycket mera märkligt, som titelbladen i den ursprungliga dikten och i utdraget äro nästan identiska så när som på de resp. boktryckarnes namn.

E. M.

Svensk litteraturhistorisk bibliografi.

24.

1903.

Upprättad af ISAK COLLIJN.

1. Bibliografier.

Almqvist, J. A. Sveriges bibliografiska litteratur förtecknad. Del 1. (Egentlig bibliografi): H. 2. Stockh. 8:o. S. 153—320.

I *Kungl. bibliotekets handlingar*, 27. — Äfven själfständigt.

— Svensk genealogisk litteratur förtecknad. Stockh. 8:o. 78 s. Pr. 2,50. (Bil. till *Personhist. tidskr.* 1904.)

Skrifter o. handlingar utg. gm Sv. autografsällskapet, 7. — Anm. i *Le bibliographe moderne*, T. 9, s. 115, af H[ENRI] S[TEIN].

Bygdén, L. Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon. Bibliografisk förteckning öfver uppdagade anonym- och pseudonymer i svenska litteraturen. H. 10 (M.* — Nattwardsbok) = Bd 2: 1. Sp. 1—96. Upps. [1905—]1906. 8:o.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk., 17: 7.

Collijn, I. Svensk litteraturhistorisk bibliografi. 23 (1904). 24 s.

I *Sammlaren*, Årg. 26. — Äfven tr. i 50 separ.

Erichsen, B. [Nordisk filologisk] Bibliografi for 1903.

Arkiv f. nord. filol., Bd 21, s. 281—310.

[**Hasselquist, A.**] Svenskt kalenderväsen.

Allm. sv. boktr.fören:s meddel., Årg. 10, s. 291—294.

Meyer, E. Program utg. vid Upsala universitet 1599—1700.

Se afl. 4 B.

Setterwall, Kr. [Svensk historisk] Bibliografi. 25 (1904). S. 469—497.

I *Hist. tidskr.*, Årg. 25: H. 1.

Årskatalog för svenska bokhandeln utg. af Sv. bokförläggareföreningen genom V. GÜDEL. Årg. 33 (1904). Stockh. 8:o. 118 s. Pr. 1 kr.

Sammlaren 1906.

2. Bibliotek och arkiv.

A. Allmänt.

Andersson, Josef. Ur Axel Urups arkiv.

Hist. tidskr. f. Skåneland, Bd 2, s. 256—264.

Handlingar rörande arkivväsendet.

Meddel. fr. Sv. riksarkivet, N. F. 1: 10. S. 281—311.

Handskriftssamlingar, Två privata.

Hist. tidskr., Arg. 25, s. 116—118. — Om Horn af Aminne-familjepapper, inköpta af frih. C. C:son Bonde, och några familjearkiv på Sjö sätesgård, nu till största delen förenade med Trolleholms arkiv.

Haverman, E. Sveriges offentliga bibliotek. Stockholm, Upsala, Lund, Göteborg. Accessions-katalog. Utg. af Kungl. biblioteket. 18—19 (1903—1904). Stockh. 8:o. vi, 696 s. Pr. 3 kr.

Westman, K. G. En öfversikt af våra stifts- och läroverksbiblioteks samt lärjungebiblioteks ställning.

I *Skolproblem på dagordningen*. S. 44—59. — Förut i *Pedagog. tidskr.*, Arg. 40, s. 97—111. — Anm. i *Public libraries*, Vol. 10, s. 364, af A. G. S. [JOSEPHSON].

B. Särskilda bibliotek och arkiv.

Lund.

[**Universitets-**]Biblioteket. (Kalenderåret 1904). [Redog. afg. af universitetsbibliotekarien.]

I univ:ts *Årsber.* för 1904/05. S. 29—38.

Stockholm.

Handlingar, Kungl. bibliotekets. 27. Stockh. 8:o. 24 s., s. 153—320. Pr. 3 kr.

Årsberättelse för år 1904. — J. A. ALMQUIST. Sveriges bibliografiska litteratur. Del 1: H. 2.

Meddelanden från Svenska riksarkivet. Ny följd. 1: 9—11. Stockh. 8:o. S. 245—320. Pr. 1 kr.

1: 9. Riksarkivariens årsberättelse för 1904. — 1: 10. Handlingar rörande arkivväsendet. — 1: 11. Smärre utredningar.

Uppsala.

Universitetsbiblioteket under år 1904. [Redogörelse afg. af universitetsbibliotekarien.]

I univ:ts *Redogörelse* för 1904/05. S. 57—73.

3. Bok- och urkundsväsen.

Bargum, G. Elzeviererne i Skandinavien.

Nord. boktr.-konst, Årg. 6, s. 16—20.

Collijn, I. Articuli abbreviati. Det första trycket på svenskt språk.

I förf:ns *Ettbladstryck från 15. årh.* S. 33—59. Med 3 ill. o. 1 faks.

—— Blad ur vår äldsta svenska boktryckerihistoria. Inledning. —

1. Dialogus creaturarum, vårt första daterade tryck.

Nord. boktr.-konst, Årg. 6, s. 361—365, 401—414.

Kohfeldt, G. Zur niederdeutschen Birgitten-Litteratur.

Beitr. zur Gesch. der Stadt Rostock, Bd 4, s. 39—44, 99—100. — Om den af Klemming i Sveriges bibliografi, s. 38 citerade ofullbordade lägt. uppl. af Birgittas uppenbarelser, här behandlad ur rent typografisk synpunkt.

4. Universitets-, skol- och lärdomshistoria.

A. Allmänt.

Schück, H. Ur rektoratets krönika.

I *Stockh. dagbl.*, Nr 176.

Studentbref, Ett svenskt, från Leyden 1622. [Från svenske studenten Jakob Hunter till Klas Horn.]

Hist. tidskr., Årg. 25, s. 41—43.

B. Särskilda läroanstalter.

Uppsala.

Hamnström, E. Södermanlands-Nerikes nations historia. På nationens uppdrag utarbetad. Upps. 8:o. 186 s., ill. Pr. 4 kr.

Anm. i *Personhist. tidskr.*, Årg. 7, s. 155 f., af G. I[NDÉBETOU].

Meyer, E. Program utgifna vid Upsala universitet 1599—1700. Bibliografi. Upps. 8:o. 161 s.

I *Ups. univ. årsskr.*, 1905. — Anm. i *Personhist. tidskr.*, Årg. 7, s. 115; i *Zentralbl. f. Bibliothekswesen*, Jahrg. 23, s. 172 f., af FR. MILKAU.

Se: **Rudbeck, Olof, d. ä.**, Bref rör. Upsala universitet. Utg. med inledning af C. ANNERSTEDT. 3—4.

Afd. 6: I B.

Västerås.

Album scholae Arosiensis 1618—1650. Utg. af WILHELM MOLÉR. Västerås. 4:o. 70 s. Pr. 1 kr.

Bil. t. Västerås h. allm. lärov. årsredog. 1904—05. — Anm. i *Personhist. tidskr.*, Årg. 7, s. 113, af A. L[EVERTI]N.

5. Kulturhistoria.

Ahlenius, K. En resa genom Skandynaviens nordligaste bygder i början af 1500-talet.

I förf. *Landkonturer och hafsvidder*. S. 53—81.

Flodmark, J. Från det forna Stockholm. Kulturhistoriskt plockgods.

Samf. St. Eriks årsbok 1905, s. 7—25.

Gustafson, G. Grafundersökningar på Gotland. 7. 129 s.

Antiqvar. tidskr. f. Sverige, 9: 6.

Höjer, T. Studier i Vadstena klostres och birgittinordens historia intill midten af 1400-talet. Ak. afh. Upps. Upps. 1905. 8:o. xxvij, 360 s. Pr. 4 kr.

Kook, A. Är Skåne de germanska folkens urhem?

Hist. tidskr., Årg. 25, s. 1—23.

Mantalsförteckning öfver staden mellan broarna från 1620-talet. [Meddel. af F. U. WRANGEL.]

Samf. St. Eriks årsbok, 1905, s. i—xxiv.

Montelius, O. Om lifvet i Sverige under hednatiden. 3. fullst. omarb. uppl. Stockh. 8:o. 168 s., ill. Pr. 2 kr.

Quensel, O. En inblick i svenskt församlingslif från år 1600. [Med anledn. af ett herdabref, antagl. utfärdadt af biskop Keniccius.]

Kyrkl. tidskr., Årg. 11, s. 347—354.

Rosman, H. En arbetskonflikt på 1600-talet.

Samf. St. Eriks årsbok, 1905, s. 38—54.

Schück, H. Ur gamla papper. Populära kulturhistoriska uppsatser. Ser. 7. Stockh. 8:o. 179 s. Pr. 2,75.

Stjerna, K. Bidrag till Bornholms befolkningshistoria under järnåldern. Stockh. 8:o. vi, 296 s.

Antiqvar. tidskr. f. Sverige, Del. 18: 1.

——— Svear och götar under folkvandringstiden.

Sv. forn.-fören. tidskr., Bd 12, s. 339—360.

Wrangel, F. U. Stockholmsiana. Anteckningar. Saml. 4. Stockh. 4:o. 223 s., ill. Pr. 7,50 kr.

Årsbok 1905, Samfundet St. Eriks. Utg. genom G. UPMARK. Stockh. 8:o. 130, xxiv s., ill. Pr. 5 kr.

6. Svensk litteraturhistoria.

I. Äldre författare.

A. Allmänt.

Förhandlingar och uppsatser. 18 (1904). Hfors. 8:o. xcviij, 204, 43 s. Pr. 3 fmk.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68.

Förhandlingar. — W. SÖDERHJELM. J. L. Runebergs betydelse som skald. Festföredrag. — A. HULTIN. Förebilder till J. J. Wecksells sorgespel »Daniel Hjort». — P. NORDMANN. Ett blad ur Johannes Terseri historia. — C. G. ESTLANDER. En otryckt dikt af A. I. Arvidsson. — K. G. LEINBERG. Finska medlemmar af Svenska patriotiska sällskapet. — K. G. LEINBERG. Ett kväde af Sigfridus Aronius Forsius. — E. LJUNGGREN. Finlandismer i 1700-talets svenska. — C. v. BORNDOFF. Ett förslag till karelskt landtvärn. — M. G. SCHYBERGSON. Anteckningar om H. G. Porthans geografiska arbeten. — O. ANDERSSON. Bland Estlands svenskar. — K. K. MEINANDER. Några hittills obekanta Runebergsporätt. — O. GROTEFELT. Förteckning öfver Runebergs privata bibliotek.

Samlaren. Tidskrift utgifven af Svenska litteratursällskapets arbetsutskott genom AKSEL ANDERSSON. Årg. 26 (1905). Upps. 1905—06. 8:o. x, 250, 24 s. Pr. 6 kr.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk., 1: 26.

Redog. f. årsmötet. — E. WRANGEL. Schiller och Sverige. — A. NILSSON. Schillers inflytande på Tegnér och Tegnérers samtida. — HILMA BORELIUS. Geijer och Schiller. — JOH. MESSENIUS Dala-Krönika. Utg. af C. A. OSSBAHR. — Otryckta ungdomsarbeten af C. J. L. ALMQUIST. Utg. af R. G:SON BERG. — I. COLLIN. Svensk litteraturhistorisk bibliografi 1904.

De tre första uppsatserna äfven såsom särskild skrift med titel: Schiller och Sverige. En minnesskrift på hundraårsdagen af skaldens död, utg. af litteraturhistoriska seminariet i Lund. Upps. 8:o. 91 s. Pr. 1,50.

Samlingar utgifna af Svenska fornskrift-sällskapet. H. 127—128. Stockh. 8:o. Medl.-afgift 5 kr. för år.

H. 127. Skrifter till uppbyggelse från medeltiden, H. 2. Utg. af R. GEETE. — H. 128. Svenska medeltidspostillor, Del 4: H. 1. Utg. af R. GEETE. — Årsmöte med Bilaga.

Skrifter utgifna af Svenska litteratursällskapet. Upps. 8:o. Medl.-afgift 5 kr. för år.

1: 26. Samlaren. Årg. 26. — 17: 8. L. BYGÉN. Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon. H. 10.

Skrifter utgifna af Svenska litteratursällskapet i Finland. 67—70. Hfors. 8:o. Medl.-afgift 5 fmk. för år.

67. Protokoll förda hos höglofliga ridderskapet och adeln vid landtdagen i Borgå år 1809. Utg. af E. LAGERBLAD. — 68. Förhandlingar och uppsatser. 18 (1904). — 69. Bidrag till Helsingfors stads historia, saml. o. utg. af P. NORDMANN. 1. Bref fr. 1550—1650. — Stadens domböcker 1623—1639. — 70. Bref och dagboksanteckningar af Georg August Wallin utg. af K. TALLQVIST.

Almquist, J. A. Uppfostringssällskapet.

Hist. tidskr., Årg. 25, s. 127—152. — Om det af Gjörrwell stiftade »Uppfostringssällskapet».

Berg, R. Geon. Hvem har varit den svenska kvinnans skald? Litteraturhistorisk essay.

Svea, Årg. 62, s. 178—187.

Bugge, S. Bidrag til Tolkning af danske og tildels svenske Indskrifter med den længere Rækkes Runer, navnlig paa Guldrakteater.

Aarbøger f. nord. Oldkyndigh. og hist., R. 2: Bd 20, s. 141—328.

Dahlgren, Lotten. Ransäter. Värmländska släktminnen från adertonhundratalets förra hälft upptecknade. Uppl. 1 och 2. Stockh. 8:o. xv, 317 s., 1 pl., 1 faks. Pr. 5 kr.

Anm. i *Personhist. tidskr.*, Årg. 7, s. 153 f. — Innehåller flere bidrag till ERIK GUSTAF GEIJERS och FREDRIK AUGUST DAHLGRENs biografier.

Ekedahl, J. Jens Kragh Hösts verksamhet i den svenska kulturens tjänst.

I *Studier tillägn. Henrik Schück*. S. 179—187.

Estlander, C. G. Från flydda tider. Uppsatser, skildringar och tal. Hfors. 8:o. 225 s. Pr. 3,50 kr.

Anm. i *Euterpe* s. 464 f., af W. SÖDERHELM; i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 434—438, af R. F. v. WILLEBRAND.

Fröding, G. H. En skaldernas väninna [Martina v. Schwerin, f. Törngren].

I förfns *Biografiska studier från skilda tider*. S. 232—247.

Geber, N. Till dateringen af det fornsvenska legendariet.

I *Studier tillägn. Henrik Schück*. S. 258—267.

Larsen, K. Cervantes Forestillinger om Norden. En Undersøgelse i Anledning af Cervantes-jubileet.

Tilskueren, Aarg. 22, s. 353—373. — Äfven på tyska: Cervantes' Vorstellung vom Norden. Eine Untersuchung anlässlich des Cervantes Jubiläums. *Studien z. vergl. Lit.-gesch.*, Bd 5, s. 273—296.

Levertin, O. Stockholmsnaturen i svensk dikt.

I *Svenska landskap* af EUGEN. S. 1—35.

Linder, L. Ur A. Brynolphi's anteckningsbok.

I *Studier tillägn. Henrik Schück*. S. 26—50.

Läffler, L. Fr. Johannes Swartepräst. (Bidrag till vår medeltida personhistoria, 4.)

Personhist. tidskr., Årg. 7, s. 45—60.

—— Den gottländska Taksteinarsägnen (en svensk mytbildning i nyare tid). Föredrag hållet vid sjätte nord. filologmötet i Uppsala 15 aug. 1902 jämte ytterligare meddelanden. Stockh. 8:o. 60 s.

Bih. t. *Personhist. tidskr.*, Årg. 7.

—— Några medeltida Versus memoriales belysande Sveriges historia, granskade. 1. Om det så kallade Carmen Chronologicum i Script.

- rer. svecic. medii aevi, T. 1: 1, p. 232. — 2. Om en samling Versus memoriales upptecknade i Bures »Sumlen». Stockh. 8:o. 50 s.
Antiquar. tidskr. f. Sverige, 13: 2.
- Läffler, L. Fr.** Ännu några ord om de hedniska edsformulären i Norden. Stockh. 8:o. 11 s.
Antiquar. tidskr. f. Sverige, 13: 3.
- Medeltids-postillor**, Svenska, efter gamla handskrifter utg. af G. E. KLEMMING fortsatta af R. GEETE. Del 4: H. 1. Stockh. 8:o. 128 s.
Samlingar utg. af Sv. fornskr.-sällsk., H. 128.
- Memoarer** och bref, Svenska, utg. af H. SCHÜCK och O. LEVERTIN. Stockh. 8:o. Pr. 3,75 för del.
 9. Ur NILS VON ROSENSTEINS brefsamling. Bref från Rosenstein, Stael von Holstein, Leopold, Adlerbeth och Kellgren. Utg. af H. SCHÜCK.
- Mortensen, J.** Från Aftonbladet till Röda rummet. Strömningar i svensk litteratur 1830—1879. Stockh. 8:o. 393 s. Pr. 6,50.
 Anm. i *Dagens nyh.*, 25. 7, af R. G[ERSON] B[ERG]; i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 180—184, af A. HULTIN; i *Sv. dagbl.*, 28. 6., af O. LEVERTIN; i *Ord o. bild*, Årg. 14, s. 507—509, af O. SYLWAN; i *Aftonbladet*, 29. 7., af F. V[ETTERLUND]; i *Göteborg. handels- o. sjöfartstidn.*, 31. 5., 2. 6., af K. WARBURG; i *Post- o. inrikes tidn.*, 27. 6. af C. D. [af] W[IRSEN].
- Ordning** vid val af confessor generalis i Vadstena kloster. Efter en Upsalahandskrift utg. af R. GEETE.
 Bilaga t. *Sv. fornskr.-sällsk.:s årsmöte* 1905. S. 107—124.
- Schiller** och Sverige. En minnesskrift . . . Se ofvan: Samlaren.
- Schück, H.** Fornnordisk diktning och europeisk.
Samtiden, Aarg. 16, s. 293—308.
- En politisk saga.
 I förf:s *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 169—179. — Föret i *Stockh. dagbl.*, Nr. 204.
- Studier i Ynglingatal. [1.] Ups. 8:o. 53 s. (Univ.-progr. Upps.)
I Upps. univ. årsskr., 1905.
- Skrifter** till uppbyggelse från medeltiden. En samling af moralteologiska traktater på svenska, författade af bl. a. Bonaventura, Thomas af Aquino, Ludvig den helige, Vadstena-abbadissan Ingeborg Gertsdotter m. fl. Efter gamla handskrifter utg. af R. GEETE. H. 2. Stockh. 8:o. S. 193—441.
Samlingar utg. af Sv. fornskr.-sällsk., H. 127.
- Studier** tillägnade Henrik Schück på hans 50-årsdag den 2 nov. 1905 af vänner och lärjungar. Red. af O. LEVERTIN, O. SYLWAN och H. GEBER. Stockh. 4:o. 300 s. Tr. i 400 numr. ex. Pr. 10 kr.
 De litt.-historiska uppsatserna återfinnas på sina resp. platser i denna bibliografi. — Anm. i *Ord o. bild*, Årg. 14, s. 673 f., af R. G[ERSON] BERG.
- Ur** svenska sången. Ett urval af svenska dikter från tvenne sekler. Redigeradt af K. WARBURG. Ny uppl. Med 88 portr. Stockh. 8:o. 856 s. Pr. inh. 5 kr.

Warburg, K. o. H. Odhner. Svensk litteraturhistoria för folkhögskolor.
Uppl. 5. Stockh. 8:o. 50 s. Pris inb. 75 öre.

Wrangel, E. Klopstock och Sverige.

I *Studier tillägn. Henrik Schück.* S. 279—295.

— Schiller och Sverige.

Sammlaren, Årg. 26, s. 1—8. — Föret i *Stockh. dagbl.*, Nr 130.

B. Särskilda författare.

Adlerbeth, Gudmund Göran.

Bref från . . . ADLERBETH [till Nils von Rosenstein].

Se nedan: Rosenstein.

BERG, R. G:SON. Stilistiska sträfvanden hos Tranér och Adlerbeth. 1.

Språk o. stil, Årg. 5, s. 205—233.

Almquist, C. J. L.

Otryckta ungdomsarbeten af C. J. L. Almquist. Meddelade af R. G:son
BERG.

Sammlaren, Årg. 26, s. 189—250. — Innehåller: Ulysses hos Polyphem.
Pheacerne ock i sitt fädernesland. — Några små försök helgade åt Minnet af
det Förflutna. — Små Försök. Ännu en liten Samling. — Dalmina. — Tru-
baduren.

BERG, R. G:SON. Ur Almquists »Om svenska rim».

Språk o. stil, Årg. 5, s. 169—196.

MORTENSEN, J. Till Tintomaramotivets historia.

I *Studier tillägn. Henrik Schück.* S. 268—278.

Artedi, Peter.

KERBERT, C. Peter Artedi 1705—1735. Rede uitgesproken bij de ont-
hulling van zijn gedenkteeken, in den tuin van het k. Zoölogisch Ge-
nootschap »Natura artis magistra». Amsterd. 8:o. 15 s.

LÖNNBERG, E. Peter Artedi. Ett tvåhundraårsminne. På uppdrag af Kungl.
vetenskapsakademien författad. Upps. 8:o. 56 s. Pr. 1 kr. — Äfven
en engelsk uppl.: Peter Artedi, A bicentenary memoir written on be-
half of the Swedish roy. academy of science. Transl. by W. E. HAR-
LOCK. Upps. 8:o. 44 s. Pr. 1 kr.

Atterbom.

VETTERLUND, FR. Atterbom och Hauch. Några bref.

I *Studier tillägn. Henrik Schück.* S. 81—92.

Bellman.

NIEDNER, F. Carl Michael Bellman der schwedische Anakreon. Mit dem
Bildnis Bellmans. Berl. 1905. 8:o. viii, 398 s. Pr. 8 rmk.

SCHÜCK, H. Kellgren, Bellman och Gustaf III.

I förfas *Ur gamla papper*, Ser. 7 S. 103—123. — Föret i *Stockh.*
dagbl., Nr 56: Kellgren och Bellman, Nr 70: Bellman och Gustaf III.

Birgitta.

WAHLSTRÖM, LYDIA. Den heliga Birgitta. Stockh. 8:o. 53 s. Pr. 40 öre.
Fören. Heimdals folkskrifter, 86. — Anm. i *Dagny*, N. F., Årg. 8,
 s. 379—381, af S—d.

Bremer, Fredrika.

LEJONHUFVUD, SIGRID. Fredrika Bremer och Esselde [Sophie Leijonhufvud
 Adlersparre].

Dagny, N. F., Årg. 8, s. 9—15, 61—71.

Cederborgh, Fredrik.

BÖÖK, FR. Fredrik Cederborgh, vår realistiska romans grundläggare.

I *Svenska klassiker*, 2. S. 1—35.

——— Fredrik Cederborghs ungdomsarbeten. En studie till hans litterära
 utveckling.

Nord. tidskr., 1905, s. 338—354.

Dahlgren, Fredrik August.

DAHLGREN, LOTTEN. Fredrek på Randsätt.

I förf:ns *Ransäter*. S. 135—268.

Dalin.

LAMM, M. Dalins Brynilda.

I *Studier tillägn. Henrik Schück*. S. 135—165.

De la Gardie, Jacob.

SCHÜCK, H. Ur Jacob De la Gardies Journal.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 132—168. Förut i *Stockh.*
dagbl., 1903: Nr 212, 219, 247.

Franzén.

LEWENHAUPT, E. Frans Mikaël Franzén i Kumla.

I *Snöflingor* 1905.

Fredenheim, C. F.

SCHÜCK, H. Ur Fredenheims papper.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 13—43. — Förut i *Stockh.*
dagbl., 1901: Nr. 524, 530, 536, 548.

Fryxell, Anders.

NORDMANN, P. Några trycksidor om Anders Fryxell och hans »Berättelser
 ur svenska historien».

Tidskr. utg. af Pedagog. fören. i Finl., 42, s. 282—287.

Geijer.

BLANCK, A. Geijers äreminne öfver Sten Sture d. ä.

I *Studier tillägn. Henrik Schück*. S. 214—250.

BORELIUS, HILMA. Geijer och Schiller.

Samlaren, Årg. 26, s. 61—91.

DAHLGREN, LOTTEN. Brita Charlotta Geijer.

I förf:ns *Ransäter*. S. 1—58.

Erik Gustaf Geijer och Uppsalalifvet 1817—1825. Utdrag ur MALLA MONTGOMÉRY'S anteckningar, meddelade af M[ALLA] G[RANDINSON]. 1—2.

Nord. tidskr., 1905, s. 471—483, 569—581.

Gustaf III.

ERDMANN, N. En komedi och ett porträtt.

Nord. tidskr., 1905, s. 547—560. — Om en af Gustaf III vid 11 års ålder författad »comédie».

MAURY, L. Les comtesses de la Marck et de Boufflers et Gustave III d'après les correspondances conservées à Upsal.

Revue hist., T. 87, s. 302—309, T. 88, s. 92—107.

SCHÜCK, H. Kellgren, Bellman och Gustaf III.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 103—123. — Förut i *Stockh. dagbl.*, Nr 56: Kellgren och Bellman, Nr 70: Bellman och Gustaf III.

Hierta, Lars Johan.

LAGERSTRÖM, H. Lars Johan Hierta. (Ur boktryckarekonstens historia i Sverige, 1.) Föredrag.

Nord. boktr.-konst, Årg. 6, s. 209—219.

Kellgren.

Bref från . . . Kellgren [till Nils v. Rosenstein].

Se nedan: Rosenstein.

B[ERG], R. G:SON. Kellgrens saphiska vers.

Språk o. stil, Årg. 5, s. 248 f.

SCHÜCK, H. Kellgren och fru Lenngren.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 94—102. — Förut i *Stockh. dagbl.*, 1904: Nr 226.

—— Kellgren, Bellman och Gustaf III.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 103—123. — Förut i *Stockh. dagbl.*, Nr 56: Kellgren och Bellman, Nr 70: Bellman och Gustaf III.

SYLWAN, O. »Nya Skapelsen». Några ord om dess förebilder och betydelse.

I studier tillägn. Henrik Schück. S. 251—257.

Kolmodin, Olof.

MEYER, E. Olof Kolmodins »Mansspegel».

I Studier tillägn. Henrik Schück. S. 105—109.

SCHÜCK, H. Biblisk Qvinno-Spegel.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 1—12. Förut i *Stockh. dagbl.*, 1901: Nr 218.

Lenngren, Anna Maria.

HOMÉN, O. En förebild till »Den mödosamma världen»? [Undert.:] O. H.

Euterpe, s. 391 f.

SCHÜCK, H. Kellgren och fru Lenngren.

Se ofvan: Kellgren.

Leopold.

Bref från . . . Leopold [till Nils von Rosenstein].

Se nedan: Rosenstein.

Lidén, Joh. Henr.

SCHÜCK, H. Ur en resejournal 1768.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 73—93. — Förut i *Stockh. dagbl.*, 1903: Nr 37, 44.

Lidner.

ESTLANDER, C. G. Lidner och hans finska vänner.

I förf:ns *Från flydda tider*. S. 1—27. Förut i *Öfversigt af Finska vet.-soc. förhandl.*, 18 (1875/76), s. 129—146.

Lindblom, Jacob Axelsson.

RODHE, E. M. Jacob Axelsson Lindblom såsom biskop i Linköping. Ak. afh. Lund. Lund. 8:o. x, 233 s. Pr. 3 kr.

Linné.

Skrifter af CARL VON LINNÉ. Utg. af K. Sv. vetenskapsakademien. 1. *Flora lapponica* öfversatt till svenska språket af TH. M. FRIES. Upps. 8:o. 381 s.

KEMPE, A. Linné.

Läsn. f. svenska folket, s. 1—17.

Ljunggren, Gustaf.

SCHÖLDSTRÖM, B. Gustaf Ljunggren.

Svea, Årg. 62, s. 250—253.

WRANGEL, E. Gustaf Ljunggren. M. 4 bilder.

Ord o. bild, Årg. 14, s. 548—552.

Messenius, Johan.

Joh. Messenius Dala-Krönika. Utg. af C. A. OSSBAHR.

Samlaren, Årg. 26, s. 93—138.

Nervander, Johan Jakob.

WILLEBRAND, R. v. Johan Jakob Nervander. Ett hundraårsminne.

Finsk tidskr., T. 58, s. 97—112.

Porthan, Henr. Gabr.

SCHYBERGSON, M. G. Anteckningar om Henrik Gabriel Porthans geografiska arbeten.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68 (*Förh. o. upps.* 18), s. 103—154.

SYNNERBERG, C. Från H. G. Porthans föreläsningar.

Tidskr. utg. af Pedagog. fören. i Finl., 42, s. 125—138.

Reuterdaahl, Henrik.

WEIBULL, L. Ur Henrik Reuterdaahls bref till Christian Molbech.

Hist. tidskr. f. Skåneland, Bd 2, s. 217—255.

Richert, Johan Gabriel.

WARRURG, K. Johan Gabriel Richert. Hans lefnad och uttalanden. 1—2. Stockh. 8:o. x, 361; vi, 444 s. Ill. Pr. 8 kr.

Anm. i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 358—362, af M. G. SCHYBERGSON; i *Hist. tidskr.*, Årg. 25, s. 191—206, af W. SJÖGREN: Richert som lagförfattare; ibid. s. 207—236, af S. J. BOËTHIUS: Richerts politiska idéer; i *Ord och bild*, Årg. 14, s. 617—622, af LYDIA WAHLSTRÖM.

Rosenstein, Nils v.

Ur Nils von Rosensteins brefsamling. Bref från Rosenstein, Stael von Holstein, Leopold, Adlerbeth och Kellgren. Utg. af H. SCHÜCK. Stockh. 8:o. 280 s. Pr. 3,75.

Sv. memoarer o. bref, 9.

Rudbeck, Olof, d. ä.

Bref af Olof Rudbeck d. ä. rörande Upsala universitet. Utg. med inledning af C. ANNERSTEDT. 3 (1681—1685) — 4 (1686—1702). Upps. 8:o. S. CXXXI—CCLXXXV, 183—390. (Univ.-progr. Upps.)

I *Upps. univ. årsskr.*, 1905.

ANNERSTEDT, C. Olof Rudbeck d. ä. Kort lefnadsteckning. Stockh. 8:o. 77 s.

Fören. Heimdals folkskrifter, 85. — Anm. jämte föreg. och samme förf:s *Till Olof Rudbecks minne*. Tal 1902. i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 261—268, af M. G. SCHYBERGSON: Olof Rudbeck d. ä:s verksamhet såsom universitetsman tecknad af Claes Annerstedt.

Runeberg.

BLUMENTHAL, L. Runeberg. [Af] L. Bielski [o: L. Blumenthal].

I *Życie i sztuka* (Bil. t. *Kraj*), Rok 23, Nr. 6.

GROTEFELT, O. Förteckning öfver Runebergs privata bibliotek.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68 (Förh. o. upps. 18), s. 182—204.

—— Runebergs första lärospån såsom skald. 1—2.

Nornan, Årg. 33, s. 170—194.

—— Joh. Ludvig Runebergin Hannasta ja Jouluillasta. Selittävä johdatus. [Om J. L. Runebergs Hanna och Julkvällen. Förklarande inledning.] Porvoo. 8:o. 40 s. Pr. 1,25 fmk.

HUNZIKER, R. Johan Ludvig Runeberg und sein 'König Fjalar'.

Anhang till förf:s *König Fjalar*. — Anm. i *Euterpe*, s. 15—17, af W. S[ÖDERHJELM].

MEINANDER, K. K. Några hittills obekanta Runebergsporträtt.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68 (Förh. o. upps. 18), s. 178—181.

NYSTRÖM, MARIA. Johan Ludvig Runeberg. Hfors. 8:o. 87 s.

Folkliga vitterhetsbilder för ung o. gammal, 4. — Anm. i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 279 f., af E. VEST.

SÖDERHJELM, W. J. L. Runebergs betydelse som skald. Festföredrag vid Svenska Litteratursällskapets möte å Runebergs hundraåriga födelsedag den 5 februari 1904.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68 (Förh. o. upps., 18), s. 1—21.

SÖDERHJELM, W. Nya svenska studier öfver Runeberg.

Euterpe, s. 333—342. — Med anledn. af J. MORTENSEN: Till Runebergs förebilder (1904) och Johan Ludvig Runeberg (i: Från Aftonbladet till Röda rummet, 1905, s. 169—190).

VASENIUS, V. Runeberg och Topelius i några af Sveriges skolor.

Tidskr. utg. af Pedagog. fören. i Finl., 42, s. 53—69.

Silfverstolpe, Fr. S.

SCHÜCK, H. Ur Fredrik Samuel Silfverstolpes papper.

I förf:ns *Ur gamla papper*, Ser. 7. S. 44—72. — Föret i *Stockh. dagbl.*, 1902: Nr. 277, 287, 299.

Sjöberg, Erik Julius.

BERG, R. G:SON. Epiteton ornans hos Vitalis.

Språk o. stil, Årg. 5, s. 121—137.

Snoilsky.

ESTLANDER, C. G. Snoilskys Nya dikter.

I förf:ns *Från flydda tider*. S. 93—116. Föret i *Nord. tidskr.*, Årg. 4 (1881), s. 410—421.

WARBURG, K. Carl Snoilsky. Hans lefnad och skaldskap. Med porträtt och faksimiler. Stockh. 8:o. vi, 480 s. Ill. Pr. 7,50 kr.

Spegel, Haqvin.

KASTMAN, C. Hakvin Spegel. Hans lefnad berättad för svenska folket. Stockh. 8:o. 104 s. Pr. 1 kr.

Svenskt folkbibl., 3: 9.

Stiernhielm.

SWARTLING, B. Några bidrag till Stiernhielms biografi 1630—56.

I *Studier tillägn. Henrik Schück*. S. 188—213.

Swedenborg.

LEVIN, H. Emanuel Swedenborg.

Läsn. f. svenska folket, s. 278—308.

Tegnér.

NILSSON, A. Schillers inflytande på Tegnér och Tegnér's samtida.

Samlaren, Årg. 26, s. 9—60.

Terserus, Johannes.

ESTLANDER, C. G. Ett blad ur Johannes Terseri historia.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68 (*Förh. o. upps.* 18). s. 62—76.

Tessin, Carl Gustaf.

ARNHEIM, FR. Tessiniana i Kungl. Preussiska husarkivet. Meddel.

Personhist. tidskr., Årg. 7, s. 87—94.

Topelius.

SNELLMAN, P. Topelius pedagogina. [Topelius såsom pedagog.]

Tidskr. utg. af Pedagog. fören. i Finl., 42, s. 395—427.

— Zacharias Topelius kasvatustieteilijänä. [Zacharias Topelius som pedagog.] Helsingissä. 8:o. 35 s. Pr. 75 pänni.

VASENIUS, V. Runeberg och Topelius i några af Sveriges skolor.

Tidskr. utg. af Pedagog. fören. i Finl., 42, s. 53—69.

VEST, E. Zachris Topelius. En biografisk studie. Hfors. 8:o. 446 s.
Pr. 5 fmk.

Tranér, Johan.

BERG, R. G:SON. Stilistiska sträfvanden hos Tranér och Adlerbeth. 1.

Språk o. stil, Årg. 5, s. 205—233.

Triewald, Samuel von.

LAMM, M. Samuel Triewald och Teutsch-übende Gesellschaft i Hamburg.

Personhist. tidskr., Årg. 7, s. 7—12.

Trolle-Wachtmeister, Hans Gabriel.

TEGNÉR, ELOF, Anteckningar och minnen af HANS GABRIEL TROLLE-WACHT-
MEISTER. Stockh. 8:o. xiv, 530 s. Pr. 6,30.

Förf:ns *Valda skrifter*, 4.

Törneros, Adolf.

ÖSTERGREN, O. Stilistiska studier i Törneros språk. Upps. 8:o. ix, 150 s.

Pr. 2,50. (Ak. avh. Upps.)

1 *Upps. univ. årsskr.*, 1905.

Wadman, Johan Anders.

FRÖDING, G. H. Wadman som tjänsteman.

1 förf:ns *Biografiska studier från skilda tider*. S. 205—231.

Wecksell, J. J.

HULTIN, A. Förebilder till J. J. Wecksells sorgespel »Daniel Hjort».

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68 (Förh. o. upps. 18), s. 22—61.

Wieselgren, Harald.

GÖDEL, V. Harald Wieselgren. Med 5 bilder.

Ord o. bild, Årg. 4, s. 657—663.

Wikner.

DIETRICHSON, L. Carl Pontus Wikner.

Norden, Aarg. 6, s. 49—55, 57—59, 73—75.

Wivallius, Lars.

SCHÜCK, H. Een zweedsch avonturier uit den Tijd van den dertigjaren
Oorlog.

Scandinavisch-Nederland, Jaarg. 1, s. 168—175.

II. Våra dagars författare.

A. Allmänt.

Bergman, B. Svensk lyrik.

Ord o. bild, Årg. 14, s. 454—460. — Anm. ö. HJ. EDGREN, C. R. NY-

BLOM, H. VIK, SV. LIDMAN, S. SIEWERTZ.

Warburg, K. Litteraturbref från Sverige.

Samtiden, Aarg. 16, s. 105—118.

B. Särskilda författare.

Agrell, Alfild.

JOHANSON, KLARA. Alfild Agrell. En skiss. Med 2 bilder.

Ord o. bild, Årg. 14, s. 446—450.**Berger, Henning.**

BERGMAN, B. Henning Berger.

I Idun, Nr 48.**Hallström, Per.**

STROBL, K. H. Per Hallström.

Beil. z. Allg. Zeit., 3. Quartal, S. 442—444.**Karlfeldt, E. A.**

BERGMAN, B. Erik Axel Karlfeldt.

Ord o. bild, Årg. 14, s. 49—55. M. portr.**Lagerlöf, Selma.**

GOLDSCHMIDT, K. W. Selma Lagerlöf.

Nord u. Süd, Bd. 114, s. 339—357.

LASSEN, HELEN. Selma Lagerlöf og hendes Digting. Kristiania. 8:o.

178 s. Pr. 2,75 kr.

Een portret van Gösta Berling. [Undert.:] ROLF . . .

Scandinavisch-Nederland, Jaarg. 1, s. 24—28.**Schück.**

SYLWAN, O. Henrik Schück. Några ord till hans femtioårsdag. Med 3 bilder.

Ord o. bild, Årg. 14, s. 613—616.**Strindberg.**

SCHIMMELPFENNIG, C. v. Strindbergs schwedische Königs-Dramen.

Nord u. Süd, Bd. 114, s. 245—258.

STOESZL, O. Neues von Strindberg.

Das literar. Echo, Jahrg. 7, s. 1625 ff. — Anm. af Strindbergs Götiska rummen, Ensam och Dödsdansen.

7. Metrik och stilistik.

Språk och stil. Tidskrift för nysvensk språkforskning. Utg. af B. HESSELMAN, O. ÖSTERGREN, R. G:SON BERG. Årg. 5. Stockh.—Upps. 8:o. 252 s. Pr. för årg. 4 kr.

O. ÖSTERGREN. Inkongruenser af typen »i sin helhet och sammanhang» — E. A. MEYER. Till striden om dynamiska accentens natur. — R. G:SON BERG. Beriktiganden till E. Ljunggrens »Svenska Akademiens Ordbok». — A. NORRÉN. Vår allra nyaste skolgrammatik. — H. PSILANDER. En Beowulf-översättning. — B. HESSELMAN. Preteritum af gråta, låta etc. — R. G:SON BERG. Epiteton ornans hos Vitalis. — E. OLSSON. Anmärkn. t. Bergs »Lexi-

kal. bidrag till finländskan i våra dar». — R. G:SON BERG. Ur ALMQVISTS »Om svenska rim». — B. HESSELMAN. Om Sjuhundra, skjura m. fl. — R. G:SON BERG. Stilistiska sträfvanden hos Tranér och Adlerbeth. 1. — E. ROSENGREN. [Polemik]. — Smärre bidrag.

Berg, R. G:son. Några anteckningar om några fall af attraktion i några svenska arbeten.

Studier i modern språkvet. utg. af Nyfilol. sällsk. i Stockh., 3, s. 125—154.

Ljunggren, E. Finlandismer i 1700-talets svenska.

Skrifter utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland, 68 (Förh. o. upps. 18), s. 85—93.

Noreen, A. Vårt språk. Nysvensk grammatik i utförlig framställning. H. 5—6 = Bd 1: 4, 3: 1. Lund. 8:o. S. 341—468, 1—80. Pr. 2 + 1,25 kr.

Bd 1: 1—3 anm. i *Arkiv f. nord. filol.*, Bd 21, s. 392—395, af K. MORTENSEN.

Risberg, B. Den svenska versens teori. Prosodiska och metriskas undersökningar. 1. Rytmi och prosodik. Stockh. 8:o. 76 s. Pr. 1,50.

Anm. i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 447, af F. GUSTAFSSON.

Vendell, H. Språket i Peder Swarts krönika, framställt i dess förhållande till äldsta nysvenskan i allmänhet. Hfors. 8:o. xviii, 410 s. Pr. 3 fmk.

Anm. i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 87—89, af B. SJÖROS.

Svanberg, H. Om tankepoesi.

Nord. tidskr., 1905, s. 527—537.

Östergren, O. Språklig nyskapelse.

Nord. tidskr., 1905, s. 582—602.

—— Stilistiska studier i Törneros' språk.

Se: Törneros. Afd. 6 I B.

8. Folklore, Mytologi o. d.

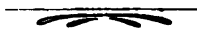
Landsmål, Svenska, ock svenskt folklif. Tidskrift utg. på uppdrag af landsmålsföreningarna i Uppsala, Helsingfors och Lund genom J. A. LUNDELL. H. 86—90 = 1905: H. 1—5. Stockh. 8:o. Pr. för årg. 5,25.

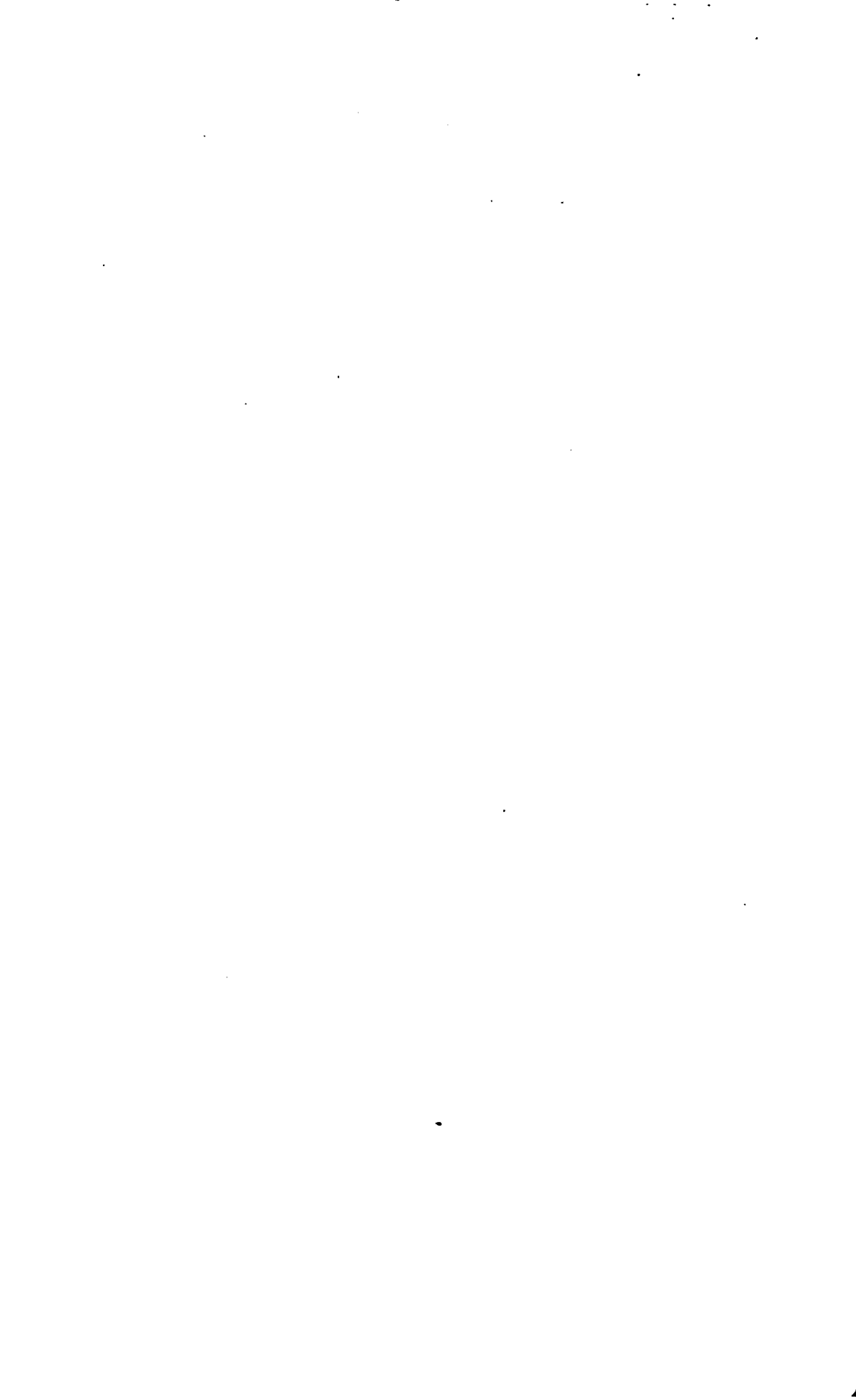
H. 86. Dansmusik upptecknad . . . av K. BOHLIN. — J. N. CRAMÉR. En gottländsk postfärd 1830. — Djursagor från Österbotten. Ur J. O. I. RANCKENS samlingar. — O. CAPPELIN. Fastlagsgillet. — E. LJUNGGREN. Dial. böna vb. badda. — »Ydre härads gårdsnamn». Några anmärkningar . . . af E. HELLQUIST. — H. BUERGERL GOODWIN. Det moderna isländska ljudsystemet. — H. 87. H. F. FEILBERG. Bro-brille-legen. — — H. 88. S. LANDTMANSON. Studier öfver Västgötamålets l- och r-ljud. Ak. avh. — — H. 89. E. HELLQUIST. Svenska Sjönamn, 1: S. 419—610; 2: s. 1—32. — — H. 90. OLAUS PETRUS NIURENIUS, Lappland. — NICOLAI LUNDII Descriptio Lapponiae. Utgifna af K. B. WIKLUND.

- Ambrosiani, S.** Harkalasat. En kvarlefva af en hednisk kultfest.
Sv. fornm.-fören. tidskr., Bd 12, s. 319—325.
- Bugge, A.** En saga om Vikingerne i Irland.
Nord. tidskr., 1905, s. 180—188.
- Cappelin, O.** Fastlagsgillet, en kulturskildring från ett öst-skånskt fiskläge.
I *Sv. Landsm.*, H. 85.
- Djursagor från Österbotten.** Ur J. O. J. RANCKENS samlingar.
I *Sv. Landsm.*, H. 85.
- Hammarstedt, E.** Sákaka och såöl.
Meddel. fr. Nord. mus., 1903, s. 235—277.
- Samzelius, H.** Sagor och sägner, skrock och öfvertro från finnbygder och lappmarker.
Meddel. fr. Nord. mus., 1903, s. 191—234. — Forts. fr. årg. 1902, s. 184—212.
- Schück, H.** Nordisk folktro och fornordisk religion. Stockh. 8:o. 25 s.
Pr. 25 öre.
Studentfören. Verdandis smdskr., 134.
- Stjerna, K.** Skölds hädanfärd.
I *Studier tillägn. Henrik Schück*. S. 110—134.

9. Tillägg och anmälningar af tidigare utkomna arbeten.

- Andersson, Aksel.** The swedish catalog of accessions.
The library journal, 29 (1904): 12, s. 112 f.
- The research libraries of Sweden.
The library journal, 29 (1904): 12, s. 71—84.
- Lundstedt, B.** Swedish libraries.
Public libraries, Vol. 9 (1904), s. 382—384.
- Handlingar, Svenska akademien** ifrån år 1886. Del 18 (1903). 1904.
Anm. i *Finsk tidskr.*, s. 365 f., af A. HULTIN.
- Andersen, V.** Bacchustoget i Norden. 1904.
Anm. i *Nord. tidskr.*, 1905, s. 157—160, af N. MÖLLER; i *Det ny aar-hundrede*, Aarg. 2, s. 26—32, af A. MÖLLER.
- Jensen, A.** Svenska bilder i polska vitterheten 1904.
Anm. i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 189—191, af M. G. S[CHYBERGSON].
- Pipping, H.** Bidrag till Eddametriken. 1903.
Anm. i *Arkiv f. nord. filol.*, Bd 22, s. 89—91, af N. BECKMAN.
- Schück, H.** Studier i nordisk litteratur- och religionshistoria. 1—2. 1904.
Anm. i *Sv. fornm.-fören. tidskr.*, Bd 12, s. 326—338, af E. HAMMARSTEDT: Professor Schücks Studier i religionshistoria; i *Neuphilol. Mitteil.*, s. 127—131, af J. POIRROT; i *Finsk tidskr.*, T. 59, s. 353—358, af B. SJÖROS.

Gustaf III.**SCHÜCK, H. Gustaf III. 1904.**Anm. i *Ord och bild*, Årg. 14, s. 43—48, af E. WALLIS: Gustaf III i memoarernas belysning.**Skjöldebrand, A. F.****Excellensen greve A. F. Skjöldebrands memoarer. Utg. af H. SCHÜCK.**1—2 anm. i *Ord och bild*, Årg. 14, s. 310—313, af N. ERDMANN: Vårt nyaste memoarverk. — 3—5 anm. i *Hist. tidskr.*, Årg. 25, Öfvers. o. gransk., s. 8—16, af Ehd [= E. HILDEBRAND]. — 4 anm. i *Finsk tidskr.*, T. 58, s. 446—449, af JENNY AF FORSELLES.**Snellman, Joh. Vilh.****VEST, E. Johan Vilhelm Snellman: 1. 1904.**Anm. i *Finsk tidskr.*, T. 58, s. 273 f., af M. G. SCHYBERGSON.**Sprengtporten, J. M.****Ur J. M. Sprengtportens papper. Minnesanteckningar utg. af H. SCHÜCK. 1904.**Anm. i *Finsk tidskr.*, T. 58, s. 171—173, af M. G. SCHYBERGSON.

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine of five cents a day is incurred
by retaining it beyond the specified
time.

Please return promptly.

APR 30 1934

DEC 26 1937

A

2044 105 200 471